

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

DİL VE ANLATIM
DERSİ
9, 10, 11 VE 12. SINIFLAR
ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA 2011

**TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI “DİL VE ANLATIM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI”
GELİŞTİRME ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU**

Türkçe ve Türk Edebiyatı
Programları Koordinatörü

Prof. Dr. Ramazan KAPLAN
(Ankara Üniversitesi DTCF Öğretim Üyesi)

Türk Edebiyatı Komisyon
Başkanı

Prof. Dr. Şerif AKTAŞ
(Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Komisyon Üyesi

Dr. Serap Saydım AKÇAOĞLU
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

Komisyon Üyesi

A. Sevilay KELEŞ
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

Komisyon Üyesi

Kâmil YEŞİL
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

Komisyon Üyesi

Mustafa KARAŞAHİN
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

**TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI “DİL VE ANLATIM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI”
GELİŞTİRME VE DÜZELTME KOMİSYONU**

Komisyon Başkanı

Prof. Dr. Şerif AKTAŞ
(Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Komisyon Üyesi

Dr. Mustafa KURT
(Gazi Üniversitesi TÖMER Okutmanı)

Komisyon Üyesi

Serap Yalçın GÜLER
(Program Geliştirme Uzmanı)

Komisyon Üyesi

Seher ULUTAŞ
(Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı)

Komisyon Üyesi

Dr. Nihal ÇALIŞKAN
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

Komisyon Üyesi

Arif ÖZDEMİR
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

Komisyon Üyesi

Mustafa KARAŞAHİN
(Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)

1. GİRİŞ.....	1
2. PROGRAMIN HAREKET NOKTASI VE AMACI.....	2
3. PROGRAMIN YAPISI.....	3
4. PROGRAMIN UYGULANMASIYLA İLGİLİ ESASLAR.....	5
5. DERS KİTAPLARININ HAZIRLANMASI VE METİN SEÇİMİ.....	9
6. KAZANIMLARIN ÜNİTELERE GÖRE DAĞILIMI.....	12
7. DOKUZUNCU SINIF: ÜNİTELER, AMAÇLAR, KAZANIMLAR.....	13
I. ÜNİTE: İLETİŞİM, DİL VE KÜLTÜR.....	13
1. İletişim.....	13
2. İnsan, İletişim ve Dil.....	14
3. Dil-Kültür İlişkisi.....	16
II. ÜNİTE: DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI VE TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ.....	17
1. Dillerin Sınıflandırılması.....	17
2. Türk Dilinin Tarihî Gelişimi ve Türkiye Türkçesi.....	18
III. ÜNİTE: SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ (SÖYLEYİŞ).....	19
1. Türkçenin Ses Özellikleri.....	19
2. Telaffuz (Söyleyiş).....	20
IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ.....	22
1. Kelimede Anlam ve Kavram.....	22
2. Kelimelerin Farklı Anlamalarda Kullanımı.....	23
2.1. Anlam İlişkilerine Göre Kelimeler.....	24
2.2. Kelimelerde Anlam Değişmeleri.....	25
3. Kelime grupları.....	25
V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ.....	26
1. Cümlede Anlamın Oluşumu.....	26
2. Bildirdikleri Kiplere Göre Cümleler.....	27
2.1. Haber Cümleleri.....	27
2.2. Dilek- İstek Cümleleri.....	28
2.3. Haber ve Dilek Kiplerinde Soru.....	29
2.4. Haber ve Dilek Kiplerinde Olumluluk - Olumsuzluk	30
3. Metinde Kazandıkları Anamlara Göre Cümleler.....	30
VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ.....	31
1. Anlatım Birimi Olarak Paragraf.....	31
2. Paragrafta Yapı.....	32
3. Paragrafta Anlam ve Ana Düşünce.....	33
4. Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları.....	34
5. Metin ve Paragraf.....	35
8. ONUNCU SINIF: ÜNİTELER, AMAÇLAR, KAZANIMLAR	36
I. ÜNİTE: SUNUM-TARTIŞMA-PANEL.....	36
1. Sunum	36
2. Tartışma.....	38
3. Panel.....	39
II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ.....	40
1. Anlatıma Hazırlık.....	40
2. Anlatımda Tema ve Konu.....	42
3. Anlatımda Sınırlandırma.....	42
4. Anlatımın ve Anlatıcının Amacı.....	43
5. Anlatımda Anlatıcının Tavrı.....	43
6. Anlatımın Temel Özellikleri.....	44
7. Anlatımın Oluşumu.....	45
8. Anlatım Türlerinin Sınıflandırılması	46
III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ.....	47
1. Öyküleyici (Hikâye Edici) Anlatım – İsim.....	47
1.1. Öyküleyici Anlatım.....	47
1.2. İsim	48
2. Betimleyici (Tasvir Edici) Anlatım – Sıfat	49
2.1. Betimleyici (Tasvir Edici) Anlatım.....	49
2.2. Sıfat	50
3. Coşku ve Heyecana Bağlı (Lirik) Anlatım-Zamir.....	51
3.1. Coşku (Lirik) ve Heyecana Bağlı Anlatım	51
3.2. Zamir.....	52
4. Destansı (Epik) Anlatım - Emredici Anlatım – Fiil /Fiilimsi	53

4.1. Destansı (Epik) Anlatım.....	53
4.2. Emredici Anlatım.....	54
4.3. Fiil / Fiilimsi	55
5. Öğretici Anlatım - Açıklayıcı Anlatım – Tartışmacı Anlatım ve Kanıtlayıcı Anlatım - Zarf.....	56
5.1. Öğretici Anlatım.....	56
5.2. Açıklayıcı Anlatım.....	57
5.3. Tartışmacı Anlatım.....	58
5.4. Kanıtlayıcı Anlatım.....	59
5.5. Zarf	59
6. Düşsel (Fantastik) Anlatım – Gelecekte Söz Eden Anlatım - Edat, Bağlaç.....	60
6.1. Düşsel (Fantastik) Anlatım.....	60
6.2. Gelecekte Söz Eden Anlatım.....	61
6.3. Edat, Bağlaç.....	61
7. söyleşmeye Bağlı Anlatım (Diyalog) - Mizahi Anlatım - Ünlem	62
7.1. Söyleşmeye Bağlı (Diyalog) Anlatım.....	62
7.2. Mizahi Anlatım.....	63
7.3. Ünlem.....	63
9.ON BİRİNCİ SINIF DİL ve ANLATIM DERSİ ÜNİTE VE KAZANIMLARI	64
I. ÜNİTE: METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI.....	64
Metinlerin Sınıflandırılması.....	64
II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER.....	65
1. Mektup.....	65
2. Günlük (Günce)	66
3. Anı (Hatıra)	67
4. Biyografi (Hayat Hikâyesi), Otobiyografi	68
5. Gezi Yazısı (Seyahatname)	70
6. Sohbet (Söyleşi)	71
7. Haber Yazıları	72
8. Fıkra	74
9. Deneme.....	75
10.Makale.....	77
11.Eleştiri (Tenkit)	79
III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM	80
1. Röportaj.....	80
2. Mülakat (Görüşme)	82
3. Söylev (Hitabet, Nutuk)	84
10. ON İKİNCİ SINIF DİL VE ANLATIM DERSİ ÜNİTE VE KAZANIMLARI.....	86
I. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ.....	86
1.Sanat Metinlerinin Ayırıcı Özellikleri.....	86
2.Sanat Metinleri.....	87
2.1. Fabl.....	87
2.2. Masal.....	89
2.3. Hikâye (Öykü)	91
2.4. Roman.....	93
2.5. Tiyatro (Oyun)	95
2.6. Şiir	97
III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM.....	99
1. Konferans.....	99
2. Açık Oturum.....	101
3. Sempozyum.....	102
4. Forum.....	104
5. Münazara.....	105
IV. ÜNİTE: BİLİMSEL YAZILAR.....	106
Bilimsel Yazılar.....	106
11. ATATÜRKÇÜLÜK KONULARI	109
12. ÖĞRENME - ÖĞRETME SÜRECİ.....	111
13. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	112
14. EKLER.....	118
15. KAYNAKÇA.....	126

1. GİRİŞ

Dil ve edebiyat öğretiminde, XX. yüzyılda iletişim, dil bilimi, anlam bilimi ve yorum bilimi alanlarında ulaşılan düşünce ve gerçekleştirilen çalışmalardan yararlanılarak Türkçenin kullanımı esnasında kazandığı ve kazanabileceği her türlü değer ve özelliği öğrencilere beceri düzeyinde kazandırmak amacıyla, Türk Edebiyatı Öğretim Programı yanında bir de Dil ve Anlatım Öğretim Programına ihtiyaç duyulmuştur.

Türk Edebiyatı Öğretim Programı'nda, dille gerçekleştirilen güzel sanat eserleri olarak edebî metinleri, ortaya konuldukları dönemin zihniyeti dikkate alınmak suretiyle; yapı, tema, dil ve anlatım bakımlarından inceleme, anlamlandırma ve yorumlama söz konusu edilmiştir.

Edebiyat eğitimi ve öğretimi çevresinde dilin kültür ile ilişkilerini açıklamak, edebî metin çözümlemesini tamamlayan etkinliklerdendir. Bu, dil ve anlatım için de şüphesiz yararlıdır. Ancak kişinin zihinsel gelişim sürecinde dinleme, okuma, anlama, konuşma ve yazma becerileriyle kültürel kimliğin oluşması ve zenginleşmesine, bireyin kendisini yazılı olarak kolay, doğru ve güzel ifade etmesine zemin hazırlamak düşüncesiyle dil ve anlatım üzerinde durmak gerekmektedir. Dilin her düzey ve bağlamdaki kullanımını kavratmak, özelliklerini sezdirmek için bağımsız bir "Dil ve Anlatım" dersine ihtiyaç duyulmaktadır. Bağımsız veya edebiyat dersine bağımlı olarak verilen dil bilgisi ve kompozisyon derslerinin, dil ile anlatımın birbirinden ayrı düşünülmesine sebep olduğu bilinmektedir. Oysa dil ve anlatımı birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir.

Dil ve Anlatım dersinde, konuşulan ve yazılan dilin; anlamı, sesi, görünüşü, çağrışım değeri ve kurallarıyla bir sistem olduğu, bu sistemdeki öğelerin kullanım esnasında yeni değerler ve anlamlar kazandığı, her düzeydeki dil göstergesi ve dil birliklerinin şekil ve anlam olmak üzere iki yönü bulunduğu ancak bunları birbirinden ayırmanın imkânsız olduğu gibi hususlar temel hareket noktası durumundadır. Programın hazırlanmasında bütün bunlar göz önünde bulundurulmuştur.

"Anlatım" dışında, dil bilgisi kurallarını öğretmenin, dilin özelliklerini ve ifade gücünü dikkate almadan "anlatım" üzerinde durmanın öğrencilere yarar sağlamadığı kabul edilmektedir.

Dil bilgisine ayrılan derslerde ezberletilen kurallar bütünü, "dil ötesi dil"i öğretme gayreti olarak değerlendirilmelidir. Dil bilgisi kurallarını ezberleyerek hiç kimse iyi, doğru ve güzel yazı yazamamış ve arzu edilen düzeyde konuşamamıştır.

Programın hazırlanmasında, her düzeydeki dil birliğinin, kullanıldıkları bağlamda ses, anlam ve şekliyle, başka bir ifadeyle gösteren ve gösterileniyle kendi içinde bir bütün olduğu, kendisinden daha geniş dil birliklerinde farklı işlevler yüklediği; bu sebeple de kullanım anında özelliklerinin sezildiği daima göz önünde tutulmuştur.

Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı, günümüzdeki Türkçe öğretimi ve kullanımı ile ilgili problemler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Dersin varlık sebebi düşünülerek adına, "Dil ve Anlatım" denilmiştir. "Türkçede dil ve anlatım", "Türkçenin dil ve anlatımı" gibi ifadelerle ihtiyaç duyulmamıştır.

Bu derste öğrencilerin Türkçenin ifade gücü ve imkânlarını; dinleme, konuşma, okuma, anlama ve yazma becerilerini geliştirerek anlamaları; programda yer alan ünitelerde sıralanan kazanımlar, verilen etkinlikler ve açıklamalar doğrultusunda Türkçeyi kullanma becerilerini olgunlaştırmaları; yine bu dille bireysel ve toplumsal düzeylerde kültür zenginliklerinin bilincine ulaşmaları amaçlanmıştır.

2. PROGRAMIN HAREKET NOKTASI VE AMACI

Dil ve Anlatım dersinin hareket noktası, dili kullanmanın, bilgiden çok beceriye dayandığı gerçeğidir. Dili kullanma becerisinin insanın her türlü etkinliğinde önemli rolü olduğu bilinmektedir çünkü insan, kültür alanını ana diline göre ve ana dilinin imkânlarıyla şekillendirir, kendini ve dünyayı dil aracılığıyla anlamlandırır.

Programın hareket noktası da ilköğretimi bitiren öğrencilerin, dili kullanma becerisi kazanarak zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilecek aydın kişiler durumuna gelebilmelerini sağlamaktır.

Bu derste öğrencilerin kazandıkları dil becerileri ile kendilerini her düzeyde sözlü ve yazılı olarak iyi, doğru ve güzel ifade etmeleri; her türlü Türkçe metni doğru anlayıp yorumlayabilme alışkanlığı kazanmaları hedeflenmiştir. Sözü edilen beceriler, öğrencilerin kültür alanı (tinsel alan) ile ilişkilerini düzenlemelerini ve geliştirmelerini de sağlayacaktır.

Program hazırlanırken öğrencilere; iletişim aracı olan dilin bireysel boyutta kullanılmasına yönelik becerilerin kazandırılmasının yanı sıra öğrencilerin bu becerileri her türlü anlatımlarında kullanmaları istenmiştir. Ayrıca kazandırılması hedeflenen dil ve anlatım becerilerinin kültür birikimiyle ilişkileri de sezdirilmeye çalışılmıştır. Bu becerilerle öğrencilerin kendi kimliklerinin bilincinde, evrensel değerlere ve gelişmelere açık; düşünen, hisseden ve bunları Türkçe ile ifade edebilen bireyler hâline gelmeleri amaçlanmıştır.

Programda, metinlerden hareketle yaptırılan uygulamalarla, dil birimlerinin bir ileti etrafında daha geniş ve üst seviyede yeni bir anlam birimini nasıl ve niçin oluşturduğu; bu anlam biriminde bulunan dil birliklerinin birbiriyle ilişkisi üzerinde de durulmuştur. Hazırlanan programda soyut bilgiler verme, anlatımla ilgili tavsiyelerde bulunma yerine; metinlerden hareketle öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında becerilerini geliştirerek Türkçenin özelliklerini kavramaları; bu alandaki kişisel uygulamalarıyla dili her düzeyde doğru ve güzel kullanabilme zevk ve alışkanlığı kazanmaları hedeflenmiştir.

Böylece Türkçenin sesini ve söyleyişini kendi benliğinde geliştirerek kullanabilen; bu dille düşünen, bireysel dünyasını zamanın gerektirdiği ölçüde genişletip derinleştirerek zenginleştirebilen; ilim ve felsefe yapabilecek temel beceri ve alışkanlıkları kazanan; bu dille inanan, hisseden, var olanı algılayan ve değerlendirebilen; Türkçenin evreninde kendisini çağdaş insan olarak hisseden; toplumla bütünleşmiş öğrenciler yetiştirmek amaçlanmıştır.

Dil ve Anlatım dersinin yukarıda belirtilen hususları gerçekleştirmeye yönelik genel amaçları aşağıda sıralanmıştır.

Genel Amaçlar

Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin;

1. Dilin insan ve toplum hayatındaki rolünü ve önemini kavramaları,
2. Dil-kültür ilişkisini kavramaları,
3. İletişim aracı olarak dilin işlevlerini kavramaları,
4. Türkçeyi doğru ve güzel kullanma yeteneği kazanmaları,
5. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini kavramaları,
6. Kelime, cümle ve metin düzeylerinde dil-anlam ilişkisini kavramaları,
7. Günlük hayatın ihtiyaçlarını karşılayacak yazma ve konuşma becerilerini kazanmaları,
8. Metin ve metin parçalarını doğru ve güzel okuma, doğru anlama ve yorumlama becerileri kavramaları,
9. Anlatım türlerinin özelliklerini kavramaları,
10. Her anlatım türünde yazma becerisi kazanmaları,
11. Metin türlerinin özelliklerini kavramaları,
12. Dinlediklerini ve okuduklarını doğru inceleme ve anlama becerisi kazanmaları,
13. Türkçenin kendine özgü ses, yapı ve anlam özelliklerini metinler çevresinde kavramaları,

14. Dil bilgisi kurallarını; ses, kelime, kelime grubu, cümle ve metin düzeylerinde doğru uygulama becerisi kazanmaları,
15. Sanat metinlerini anlama, inceleme ve değerlendirme becerisi kazanmaları,
16. Tartışma, değerlendirme becerisi kazanmaları,
17. Türkçenin köklü bir dil ailesinden geldiği bilincini kazanmaları,
18. Türk diliyle edebî zevk ve estetik değerler taşıyan eserler verildiğini kavramaları,
19. Türkçenin millî birlik ve bütünlüğümüzün vazgeçilmez unsurlarının başında geldiğini benimsemeleri,
20. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma faaliyetlerinde Türkçenin yazım kurallarına, söyleyiş özelliklerine ve inceliklerine özen göstermeleri,
21. Dinlediklerini, okuduklarını, anladıklarını, düşündüklerini söz ve yazıyla planlı, etkili, akıcı, anlaşılır biçimde ifade edebilmeleri,
22. Konuşurken ve yazarken anlatım kurallarına uymalarını sağlamaları,
23. Edebî metinlerin zamanın getirdiği değişmelerle zenginleştiğini ve geliştiğini kavramaları amaçlanmaktadır.

3. PROGRAMIN YAPISI

Liseler için hazırlanan Dil ve Anlatım Öğretim Programı'nda da konu başlıkları, amaçlar, kazanımlar, etkinlikler ayrı ayrı listeler hâlinde verilmemiştir. Her sınıfta ve her üniteye neyin, niçin ve nasıl öğretileceği, her bölümde öğrencilerin neler kazanacağı belirlenmiştir. Dil bilgisi kurallarını ezberletmekten kaçınılmıştır. Herhangi bir konuda yazı yazabilmenin küçükten büyüğe, parçadan bütüne ve basitten karmaşığa uzanan bir düzen içinde zamanla kazanılan bir beceri olduğu düşünülmüştür. Liselerde kazandırılmak istenen dil ve anlatım ile ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıklar, önce sınıflara bölünmüş; daha sonra sınıflara ayrılan konular birbirini tamamlayan ünitelere ayrılmıştır.

3.1. Dokuzuncu Sınıf

Dokuzuncu sınıf programı altı üniteden oluşmaktadır.

Birinci ünite “İletişim, Dil ve Kültür” konusu ele alınmıştır.

İkinci ünite, “Dillerin Sınıflandırılması ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri”ne ayrılmıştır.

Üçüncü ünite, “Ses Bilgisi ve Telaffuz (Söyleyiş)”i konu almaktadır. Bu üniteye telaffuzun önemi üzerinde özellikle durulmuş, böylece Türkçenin ses zenginliğinin ve çağrışım değerlerinin sezdirilmesi hedeflenmiştir.

Dördüncü ünite “Kelime Bilgisi” üzerinde durulmuştur. Üniteye; “Kelimedeki Anlam ve Kavram”, “Kelimelerin Farklı Anlamalarda Kullanımı”, “Anlam İlişkilerine Göre Kelimeler”, “Kelimelerde Anlam Değişimleri” ve “Kelime Grupları” işlenmiştir. Bu üniteye öğrencilerin seçilen metinlerden hareketle kelimelerin kullandıkları yerde farklı işlevler yüklenen birer anlam birimi olduklarını kavramaları hedeflenmiştir.

Beşinci ünite “Cümle Bilgisi” ele alınmıştır. Bu üniteye “Cümlede Anlam” başlığı altında; dil biliminin konusu olan cümleden, anlam biliminin oluşturucu birimi cümleye geçiş üzerinde durulmuştur.

Altıncı ünite “Paragraf Bilgisi”ne ayrılmıştır. Sırasıyla; “Anlatım Birimi Olarak Paragraf”, “Paragrafta Yapı”, “Paragrafta Anlam ve Ana Düşünce”, “Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları” ve “Metin ve Paragraf” başlıkları altında paragrafla ilgili hususlar üzerinde durulmuştur.

Böylece dokuzuncu sınıfta, sestem paragrafa doğru anlatımda kullanılan birimlerin kavratılması ve bunların öğrenciler tarafından doğru ve güzel kullanımının kişisel beceriye dönüşecek düzeyde özümsemesi hedeflenmiştir.

3.2. Onuncu Sınıf

Onuncu sınıf programı üç üniteden oluşmaktadır. Bu üniteler anlatım türleri ve kelime çeşitleriyle ilgilidir.

Birinci ünite; diğer derslerde yararlanılması düşünülerek “Sunum”, “Tartışma” ve “Panel” konuları ele alınmıştır.

İkinci ünite “Anlatım ve Özellikleri” adını taşımaktadır. Bu ünite; “Anlatıma Hazırlık”, “Anlatımda Tema ve Konu”, “Anlatımda Sınırlandırma”, “Anlatımın ve Anlatıcının Amacı”, “Anlatımda Anlatıcının Tavrı”, “Anlatımın Özellikleri”, “Anlatımın Oluşumu” ve “Anlatım Türlerinin Sınıflandırılması” başlıkları altında öğrencilere anlatımla ilgili bilinç kazandırma, anlatımda nelerin nasıl etkili olduğunu seçilmiş metinlerden hareketle sezdirme amaçlanmıştır. Sözlü ve yazılı anlatımda ele alınan temanın, belirlenen amaca uygun olarak sınırlandırılması gerektiği belirtilmiş; anlatımda tavrın önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca, metin parçalarının dil bilgisi ve anlamla ilgili hususlarla birleştiği gösterilmiş; bunları, öğrencilerin metinler üzerinde somut olarak görmeleri hedeflenmiştir. Böylece öğrencilerin, dil ve anlatım birliklerinin nasıl birleştiğini beceri düzeyinde özümsemeleri amaçlanmış ve ses, kelime, cümle ve paragrafla metnin nasıl düzenlendiği gösterilmiştir. Öğrencilerin okuyarak özelliklerini belirledikleri yazılar aracılığıyla bir metni açık, akıcı, duru ve yalın kılan hususları görme, anlama imkânı bulmaları; bunların belirtilen başlıklarla ilgili olarak sıralanan kazanım, etkinlik ve açıklamalar aracılığıyla beceriye dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Bu ünite ayrıca anlatım türleri gruplandırılmıştır. Bunların edebî türler veya metin türleri olarak bilinen yazıları oluşturan birimler olduğu belirtilmiştir. Böylece metinlerin farklı anlatım türlerinin bir tema etrafında birleştirilmesi sonucu oluştuğu gösterilmiştir.

Üçüncü ünitenin konusu “Anlatım Türleri”dir. Bu ünite aşağıdaki konular yer almaktadır:

1. “Öyküleyici (Hikâye Edici) Anlatım - İsim”,
2. “Betimleyici (Tasvir edici) Anlatım - Sıfat”,
3. “Coşku ve Heyecana Bağlı Anlatım - Zamir”,
4. “Destansı Anlatım, Emredici Anlatım - Fiil/Fiilimsi” ,
5. “Öğretici Anlatım, Açıklayıcı Anlatım, Tartışmacı Anlatım, Kanıtlayıcı Anlatım- Zarf”,
6. “Düşsel Anlatım, Gelecekte Söz Eden Anlatım - Edat ve Bağlaç”,
7. “Söyleşmeye Bağlı Anlatım, Mizahî Anlatım - Ünlem” .

Bu ünite anlatım türlerinin özellikleri, okunan metinlerden hareketle belirlenmiş; hazırlanan kazanımlar, önerilen etkinlikler ve verilen açıklamalarla önce bu anlatım türleriyle oluşmuş yazıları anlamak sonra da onlardan hareketle öğrencilere yazma becerileri kazandırmak hedeflenmiştir. Ayrıca bu ünite; seçilen ve yazılan metinler üzerinde dil bilgisi çalışmalarının uygulamalı yapılması planlanmıştır.

Anlatım türleri başlığı altında, metinde kendi içinde bütünlüğü olan anlatım birimleri söz konusu edilmiştir. Belli bir düzen içinde bir araya gelerek metin türlerini oluşturan bu birimlerin özelliklerini ve işlevlerini kavramadan metinleri incelemek, anlamak ve değerlendirmek son derece güçtür. Çünkü bu birimler, cümle ile metin türü arasında yer almaktadır. Bir hikâyede, bir mektupta veya başka bir metin türünde bu anlatım türlerinden birkaçı iç içe girerek metni oluşturur. Yazı yazmak veya metinleri çözümlmek için bu anlatım türlerinin özelliklerini ve kullanıldıkları yerde yükledikleri işlevleri bilmek gerekir.

Bu sınıfta, anlatım türlerinin yanında kelime çeşitlerinin de anlatım türlerine örnek olarak verilen metinlerden hareketle kavratılması amaçlanmıştır. Ders içi ilişkilendirmeler ilgili yerlerde gösterilmiştir.

3.3. On Birinci Sınıf

On birinci sınıf üç üniteden oluşmaktadır.

Birinci ünite "Metinlerin Sınıflandırılması" adını taşımaktadır.

İkinci ünite "Öğretici Metinler" başlığı altında mektup, günlük (günce), anı (hatıra), biyografi (hayat hikâyesi), otobiyografi, gezi yazısı (seyahatname), sohbet (söyleşi), haber yazısı, fıkra, deneme, makale ve eleştiri (tenkit) türleri ele alınmıştır.

Üçüncü ünite "Sözlü Anlatım"a ait röportaj, mülâkat ve söylev (hitabet, nutuk) türlerine yer verilmiştir.

Her ünite önce sözü edilen türden seçilmiş örnek metinler okunur ve dinlenir. Metin işlenişinin sonunda öğrencilerin üzerinde durulan türle ilgili yazı hazırlamaları istenir.

3.4. On İkinci Sınıf

On ikinci sınıf dört üniteden oluşmaktadır. Birinci ünite "Sanat Metinlerinin Ayırıcı Özellikleri" konusunu ele almaktadır.

"Sanat Metinleri" başlıklı ikinci ünite üzerinde durulacak sanat metinleri fabl, masal, hikâye (öykü), roman, tiyatro ve şiir olarak sıralanmaktadır.

Üçüncü ünite sözlü anlatıma ait açık oturum, sempozyum, forum, münazara ve konferans ele alınmıştır.

Dördüncü ünite bilimsel yazılara ayrılmıştır.

On ikinci sınıfın Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı; Türkçeyi doğru ve güzel konuşan, Türkçe ile yazılmış her türlü metni anlayan, yorumlayan ve değerlendiren; kendini ve herhangi bir konudaki düşünce ve duygusunu ifade edebilen insan yetiştirme hedefini gerçekleştirecek biçimde düzenlenmiştir.

4. PROGRAMIN UYGULANMASIYLA İLGİLİ ESASLAR

4.1. Dokuzuncu Sınıf

Dil ve Anlatım dersinde yukarıda belirtilen amaçlara ulaşabilmek için; programın uygulanmasına, edebiyat öğretiminde olduğu gibi, öğrencilerin dili kullanma becerileri, zevk ve anlayış düzeyleri belirlenerek başlanmalıdır. Ayrıca çevrenin kültür ve dil zevki düzeyi gözden uzak tutulmamalıdır. Dokuzuncu sınıfta öğrencilerin ses, telaffuz, kelime, cümle ve paragrafa ayrılan ünitelerde anlatımın malzemelerini çok iyi tanımaları ve onları kullanma alışkanlığı edinmeleri sağlanmalıdır. İyi ve doğru seçilmiş konuşma örnekleri çevresinde öğrenciler, kelime ve cümle seviyesinde kusursuz söyleyişe ulaşmalıdır. Bunun için öğretmen veya zümre öğretmenleri programın uygulandığı çevrede çok rastlanan söyleyiş kusurlarını belirlemelidirler. Bunlar; yazdırılarak, yazı dili ile yazılmış metinler okutularak, kelimeleri güzel ve doğru telaffuz eden insanların konuşmaları dinletilerek düzeltilmelidir. Gerekğinde her ünite, dil ve telaffuz kusurlarının düzeltilmesine zaman ayrılmalıdır. Bunun için her sınıfta öğretim yılı başından itibaren kusursuz yazma ve konuşma konusunda öğrencilerin birbirleriyle yarışmalarının yolları aranmalı, güzel konuşma örnekleri dinletilmeli, öğrencilere güzel konuşma zevki kazandırılmalıdır.

Öğrencilere her sınıf düzeyinde ve her derste Türkçeyi doğru kullanmanın bir görev olduğu bilinci verilmeli, bunu sağlamak için işlenen metinlerde ve metin parçalarında dilin nasıl güzel kullanıldığı gösterilmelidir. Metinler ve metin parçaları işlenirken her kelimenin veya kelime grubunun yerine konabilecek başka kelime veya kelime grupları olup olmadığı araştırılmalı, yazarın niçin metindeki kelime veya kelime gruplarını seçtiği tartışılmalıdır.

Öğrencilere aydın insan olmanın ilk ve temel şartının dili doğru ve güzel kullanmak olduğu sezdirilmelidir. Bunun için öğrencilere örnek güzel sözler, seçilmiş cümleler ve kısa yazı örneklerini içeren bir dosya hazırlamaları önerilmelidir.

Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı; iletişim aracı olan dilin, kültürün oluşmasındaki yeri ve değerini konu alan üniteyle başlamaktadır. Bu ünite, seçilen metinlerden hareketle öğrencilerin önce iletişimin önemi ve değerini kavramaları sağlanmalıdır; sonra da dille gerçekleştirilen iletişimin özellikleri üzerinde durulmalıdır. İletişimin önemini kavratmak için doğal göstergelerden ve şehir planlarından yararlanılmalıdır. Öğrenciler, en iyi iletişim aracının dil olduğu gerçeğini ortaya koyacak biçimde yönlendirilmelidir. Öğrencilerden iletişim, dil, insan ve kültür ilişkilerini konu alan yazılar bulmaları, bu yazıları okumaları istenmelidir. Sınıfta gruplar arasında yapılan tartışmalarla dilin kültür taşıyıcılığı yönü üzerinde özellikle durulmalıdır. Ayrıca aynı zaman dilimi içinde dil göstergelerinin karşılıklı ilişkileri belirlenmeli ve dilin bir sistem olduğu vurgulanmalıdır. Bütün bunlar, öğrenci gruplarının tartışarak ulaştıkları sonuçlar ile birlikte saptanmalıdır. Öğrencilerin, “dilini, neden o dili konuşan insanların kimliği olduğu”nu tartışmalarına imkân verilmeli; tartışma sonunda ulaşılan sonuçlar maddeler hâlinde sıralanmalıdır.

Bu ünite, ders kitabındaki metinlerden, öğrencilerin bulup getirdikleri yazılardan ve öğretmenin belirlediği çalışmalardan yararlanılmalı; iletişim-dil-kültür ilişkisi tartışılarak belirlenmeli; dil ile ulusal kimlik arasındaki ilişki üzerinde durulmalıdır.

Dokuzuncu sınıf ikinci ünite, Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri ve Türkiye Türkçesinin oluşumu işlenirken öğrencilerden konuyla ilgili bilgi toplamaları istenmeli, daha sonra soru-cevap metoduyla bu konular üzerinde durulmalı; öğrencilerin konuyla ilgili verdikleri doğru bilgiler önce tahtaya yazılmalı, sonra da önem derecesine göre sıralanmalıdır. Dünya haritası üzerinde dil ailelerinin konuşulduğu yerler işaretlenmeli, Türkçenin konuşulduğu coğrafyanın genişliği sezdirilmelidir.

Dil ve anlatımın birbirinden ayrılmasının imkânsız olduğu ortaya konulmalı; birbirini tamamlayarak geliştiği hissettirilmelidir.

Öğretmen, anlatımda kullanılan birimleri öğrencilerle birlikte belirlemelidir. Böylece anlatımda sesin ve sesin yazıyla tespitinin en küçük birim olduğu düşüncesinden hareketle “Ses Bilgisi-Telaffuz (Söyleyiş)” ünitesindeki amaçlar ve kazanımlar üzerinde durulmalıdır. Ses ve söyleyişin yazıyla ifadesinin bir rastlantı olmadığı, tarihî gelişimin bir sonucu olduğu, kolaylıkla değiştirilemeyeceği belirtilmelidir.

Dilde kelimelerin en küçük anlatım birimi olduğu, bir anlamı ifade etmek üzere farklı ses ve anlam birimciklerinin kaynaşmasıyla oluştuğu öğrencilere fark ettirilmelidir. Kelimede anlamın oluşması, seçilen metinlerden verilen örneklerle kavratılmalıdır. Kelimelerin metinlerde hangi anlam değerleriyle görevler üstlendikleri üzerinde ısrarla durulmalıdır.

Kelime Bilgisi adlı ünite, belirlenen amaç ve bu amaçlar altında sıralanan kazanımlar, önerilen etkinlikler, seçilen metinler çevresinde değerlendirilmeli ve uygulanmalıdır. Kelimelerin öğrenilecek bir kalıp değil; kullanılacak bir anlatım birimi olduğu, kullanıldıkça da benimsendiği ve zenginleştiği sezdirilmelidir.

Öğretmen, seçilen metinler üzerinde kelime düzeyinde dil ve anlatım çalışması yaptırmalıdır. Kelimelerin veya kelime gruplarının niçin seçildikleri, metinde kazandıkları değerler, anlatımda yüklendikleri işlevler, birlikte kullanıldıkları kelimelerle ses ve anlam bakımlarından kurdukları yapılar ve çağrışımlar üzerinde öğrencilere sorular yöneltilmelidir.

Cümle Bilgisi ünitesinde cümlenin metindeki anlamı, işlevi, değeri üzerinde durulmalıdır. Bunun için öğrencilere seçilmiş metinlerde cümlelerin farklı biçimlerde düzenlenip düzenlenmeyeceği sorulmalı; ele alınan metindeki cümlelerin değeri ve işlevi tartışılmalıdır. Cümlelerin diğer cümlelerle ilişkileri üzerinde de durulmalıdır. Öğretmen seçilmiş metinlerden bazı cümleleri çıkarmalı, öğrenciler bu çıkarılan cümlenin yerine konulabilecek cümleler bulmaya çalışmalıdır. Metnin başına

veya sonuna eklenen cümlelerle metnin anlam değerindeki değişmeler tartışılmalıdır. Cümlede yer ve zaman bildiren zarflarla zamirlerin metne kazandırdıkları üzerinde öğrencilerin düşünceleri alınmalıdır.

Paragraf Bilgisi ünitesinde belirlenen amaçlar doğrultusunda hazırlanan kazanımlardan hareketle seçilen farklı paragrafların öğrenciler tarafından incelenmesi sağlanmalı, inceleme sonuçları sınıfta tartışılmalıdır. Cümlelerin paragrafta nasıl ve neden birleştikleri, amaçlardan ve kazanımlardan hareketle öğrencilere buldurulmalıdır. Öğrencilere farklı konularda paragraflar yazdırılmalı; bunlar okutturulmalı, varsa dil yanlışları düzeltilmelidir.

Dokuzuncu sınıfta anlatım birimleri üzerinde yürütülen çalışmalar; seçilmiş metinler üzerinde, üniteadaki amaç ve kazanımlardan hareketle büyük ölçüde soru-cevap metoduna, yeri geldikçe de metin üzerinde inceleme ve karşılaştırmalara yer verilerek sürdürülmelidir. Öğrencilerin her düzeyde metinle yüz yüze gelmesi sağlanmalı ve onlardan bu metinlere benzer yazılar hazırlamaları istenmelidir.

Öğrencilere dokuzuncu sınıfta, sestem paragrafta doğru anlatımda kullanılan birimler her yönüyle tanıtılmalı, bu birimlerin tüm özellikleri kavratılmalı ve her türlü anlatımda bunları kullanma becerisi kazandırılmalıdır.

4.2. Onuncu Sınıf

Anlatım ve Özellikleri ünitesinde, “Anlatıma Hazırlık”, “Anlatımda Konu ve Tema”, “Anlatımda Anlatıcının Tavrı”, “Anlatımın Temel Özellikleri”, “Anlatımın Oluşumu” ve “Anlatım Türlerinin Gruplandırılması” başlıkları altında herhangi bir konuda anlatımın gerçekleşmesinde dikkat edilecek hususlar kavratılmalıdır. Sözü edilen başlıklar altında belirlenen amaçlar, sıralanan kazanımlar, önerilen etkinlikler çevresinde öğrencilerin anlatımla ilgili bilgilerini beceri düzeyinde alışkanlık hâline getirmeleri sağlanmalıdır. İstenen hedefe ulaşabilmek için seçilen metinlerden hareketle soru-cevap metodu ve açıklama yoluyla, öğrencilere konuyla ilgili bilgi ve beceri kazandırılmalıdır.

İkinci ünite de anlatım türleri üzerinde durularak metin türü ile anlatım türü arasındaki ayırım metinler çevresinde gösterilmelidir. Anlatım türlerinin metin türlerini oluşturan birimler olduğu üzerinde durulmalıdır. Bir paragraf boyutunda anlatım türü olduğu gibi, birkaç paragraf boyutunda da anlatım türlerinin bulunabileceği seçilen metinlerden hareketle gösterilmelidir.

Onuncu sınıfın üçüncü ünitesinde öğrencilerden bir veya birkaç anlatım türü ve belli kelime türlerinin örneklerini içeren metinler bulmaları, bu metinleri okumaları ve özelliklerini belirlemeye çalışmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerin örnek metinler üzerinde çalışmaları, sınıfta grup disiplini içinde değerlendirilmelidir. Anlatım türünün özellikleri öğretmenin gözetiminde seçilen metinlerde gösterildikten sonra, öğrencilerin seçilen anlatım türünü örnek alarak aynı anlatım türünde yeni metinler yazmaları ve yazdıklarını arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanmalıdır. Onuncu sınıfta üçüncü üniteden itibaren anlatım türlerinin kavratılmasında olduğu gibi, dil bilgisi konularının kavratılmasında da “gösterip yaptırma” ile “soru-cevap yöntemi” birlikte kullanılmalıdır. Birinci yöntemle, işlenen metinlerde kelime türlerinin nasıl kullanıldığı gösterilerek kavratılmalı; sonra da tartışma ve soru cevap yöntemi ile konu üzerinde durulmalıdır. Sözlü metinler dinlettirilmeli; sonra da bu metinlerin nasıl hazırlandığı, metinlerin oluşumu, metinlerde anlatıcının tavrı, metinlerin ifade özellikleri, metinlerde konu ve tema üzerinde öğrenciler konuşturulmalıdır.

Her ünite de dinleme, okuma, konuşma ve yazma alanlarında öğrencilerin gerekli beceri ve alışkanlıkları kazanmalarına özen gösterilmelidir.

4.3. On Birinci Sınıf

On birinci sınıfta metin türleri anlama ve yazma bakımlarından kolaydan zora, basitten karmaşığa sıralanmıştır. Her metin türünde dil ve anlatım problemleri üzerinde durulmalıdır.

Anlatım türlerinde olduğu gibi, metin türlerinde de sözlü ve yazılı anlatım birlikte ele alınmalıdır. Öğrenciler, üzerinde durulacak metin örneklerini okuyup dinledikten sonra bu metinlerin özelliklerini gruplar hâlinde çalışarak birlikte belirlemelidirler. Metinlerdeki anlatım birimlerinin ve anlatım türlerinin nasıl kullanıldığı, kelime veya kelime gruplarının metinde yüklendikleri işlevlerin öğrenciler tarafından belirlenmesi sağlanmalıdır. Dil bilgisi kurallarının metinlerde kullanılış biçimleri öğrencilere gösterilmelidir. Ayrıca öğrencilerin aynı metin türünde yazı yazmaları sağlanmalıdır.

Öğretmen, ünitelerde sıralanan kazanımlara uygun olarak düzenlenen sorularla öğrencilerin metinlere yönelmelerini ve tartışarak sonuca ulaşmalarını sağlamalı; ulaşılan sonuçların sınıfta paylaşılması için gerekli ortam hazırlanmalıdır. Ayrıca her ünite sonunda öğrenciler yazı yazmaya teşvik edilmeli ve bu yazılar öğrencilerle birlikte değerlendirilmelidir.

4.4. On İkinci Sınıf

Bu sınıfta sanat metinlerinin incelenmesinde ve değerlendirilmesinde, edebiyat derslerinde kazanılan bilgi ve becerilerden de yararlanılmalıdır.

Sanat metinlerine ayrılan ünitelerde de öğrencilerden, önce edebî metinleri okumaları, sonra da bu metinleri; zihniyet, yapı, tema, dil ve anlatım bakımlarından incelemeleri ve yorumlamaları istenmelidir. İnceleme ve yorumlamanın nasıl yapılacağı her ünite, üzerinde durulan metin türünün özelliklerine göre düzenlenen amaç ve kazanımlarla ifade edilmiştir. Öğretmen bu amaçları gerçekleştirmek üzere sınıfı düzenlemeli ve öğrencileri önce tek tek, sonra da grup hâlinde kazanımlar doğrultusunda metinlere yönlendirmelidir. Bu derslerde de öncelikle soru-cevap ve karşılaştırma metotlarının kullanılması gerekmektedir.

On ikinci sınıfın sözlü anlatım ünitesinde toplum karşısında hazırlıklı konuşma ile ilgili hususlar farklı konuşma türleri çevresinde ele alınmıştır. Konferans, açık oturum, sempozyum, mülakat gibi konuşma türlerinin özellikleri, öğretmen denetiminde grup disiplini içinde, okutulan ve dinletilen örnek metinlerden hareketle belirlenmelidir. Sınıfta ve okulda imkân nispetinde öğrencilerin konuşmacı olarak katılacakları konferans, açık oturum, panel vb. düzenlenmelidir.

On ikinci sınıfın son ünitesinde bilimsel yazıların incelenmesi ve yazılmasında önce örnek yazılar okunmalı; sonra da öğrencilerden, belirlenen konularda bilimsel yazı yazmaları istenmelidir.

Bu dersin amacına tam olarak ulaşabilmesi için ayrıca aşağıda verilen ders işleniş yöntem ve tekniklerine de dikkat edilmelidir:

1. Konular basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, kolaydan zora giden bir sıra ile ele alınmalıdır.
2. Öğrencilerin metinleri anlamaları, yorumlamaları ve ondan estetik zevk almaları için; problem çözme, tartışma, açıklama, canlandırma, beyin fırtınası gibi teknikler kullanılmalıdır.
3. Öğrencilerin okuma zevk ve alışkanlığı kazanabilmeleri için her dönemde seviyelerine uygun kitapları okumaları, incelemeleri ve arkadaşlarına tanıtmaları sağlanmalıdır (Bu konuda MEB tarafından tavsiye edilen 100 Eser'den yararlanılabilir.).
4. Dilin kültür taşıyıcılık işlevi ve bu işlevin ortaya çıkardığı sonuçlar üzerinde yazılı ve sözlü çalışmalar yapılmalıdır.
5. Konuların işlenişinde eğitim ve öğretimin vazgeçilmez unsurları olan eğitim araç ve gereçlerinden yararlanılmalıdır. Tepegöz, bilgisayar, televizyon, kasetçalar, video gibi araçlar ders işlenişinde etkili bir biçimde kullanılmalıdır.

6. Bir üniteye belirlenen kazanımlar diğer ünitelerde dersin bütünlüğü bozulmadan tekrar edilerek pekiştirilmelidir. Sarmal yapı göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Türk dilinin kullanılmasında yazım birliği sağlamak amacıyla kabul görmüş terim ve kavramlara yer verilmelidir. Bu noktada, Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu'nun son baskısı ve TDK Türkçe Sözlük esas alınmalıdır.
8. Öğrencilerin yazım, noktalama ve dil bilgisi kurallarına uymayı alışkanlık hâline getirmelerine özen gösterilmelidir.
9. Teknik liseler ile meslek liselerinde okutulacak konular haftalık ders saatleri ve yıllık eğitim süresi dikkate alınarak programın yapısı bozulmadan ve metin inceleme yöntemleri doğrultusunda, zümre öğretmenleri tarafından programdan seçilmelidir.

5. DERS KİTAPLARININ HAZIRLANMASI VE METİN SEÇİMİ

Ders kitaplarının hazırlanmasında aşağıdaki esaslara uyulmalıdır.

5.1. Dokuzuncu Sınıf

1. İletişim-dil-kültür ilişkisi konusunda programda belirtilen amaçların ve kazanımların gerçekleştirilmesine imkân sağlayan kısa metin parçaları seçilmelidir.
2. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri ve Türkiye Türkçesinin tarihî gelişimini işleyen metinler, kısa ve nitelikli metinler olmalı; ders kitabında konuyla ilgili şemalara ve bu şemaların açıklamalarına yer verilmelidir.
3. "Ses Bilgisi-Telaffuz" adlı üniteye diksiyon kitaplarından yararlanılarak Türkçenin ses zenginliği yazılı olarak ortaya konulmalı; ders kitabında da Türkçeyi güzel kullanan insanların konuşma metinlerine yer verilmeli, bu metinlerin ses bandından da dinletilmesi gerektiği vurgulanmalıdır. Ayrıca dili kullanmadaki tercihleri bakımından farklı yazarlardan seçilen kısa metin parçalarına yer verilmelidir.
4. "Kelime Bilgisi", "Cümle Bilgisi" ünitelerinde dili kullanmadaki tercihleri birbirinden farklı olan çağdaş yazarlardan kısa metin parçaları seçilerek, programda belirtilen amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesine imkân hazırlanmalıdır.
5. "Paragraf Bilgisi" ünitesinde her amaç için farklı metin parçası seçilmelidir.
6. Paragrafların dil anlayışı bakımından farklı yazarların eserlerinden seçilmesine özen gösterilmelidir.

5.2. Onuncu Sınıf

1. İlk üniteye sözlü anlatımı örnekleyen kısa metin parçalarına yer verilmelidir.
2. İkinci üniteye her amaç için metin veya metin parçası seçilmelidir. Seçilen metinlerin, anlatımın nasıl oluştuğu, anlatıcının tavrının anlatım oluşumunu nasıl etkilediği ve anlatıma nasıl hazırlık yapıldığını sezdirecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. Seçilen metinlerin anlatım türlerinin özelliklerinin belirlenmesine imkân hazırlayacak nitelikte olmasına özen gösterilmelidir.
3. Onuncu sınıfın üçüncü ünitesinde öğrencilerin üniteye belirlenen amaçlara ulaşmasını sağlayacak metin veya metin parçaları seçilmelidir. Bu metin veya metin parçalarının çağdaş Türk veya dünya yazarlarından seçilmesine de özen gösterilmelidir.

5.3. On Birinci Sınıf

1. İlk ünite de seçilen metinler ve metin parçaları, metinlerin sınıflandırılmasına hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Bu parçaların metin içindeki yerini belirtmek için gerekirse alındıkları metnin özeti verilmelidir.
2. Giriş ünitesini izleyen diğer ünitelerde ünite adı, seçilecek metin türünü de belirlemektedir. Bu ünite de seçilecek metin parçalarının veya metinlerin incelenmesi, değerlendirilmesi ve örnek gösterilmesi söz konusudur. Bunun için seçilecek metin, ait olduğu türün en iyi örneklerinden biri olmalı ve Cumhuriyet dönemi yazarlarının eserleri arasından seçilmelidir.
3. Dili kullanmada farklı tercih ve eğilimleri yansıtacak ve temsil edecek metinlere her ünite de değilse de birbirini izleyen ünitelerde yer verilmelidir.
4. Metinler, dil ve anlatımla ilgili daha önceki sınıflarda öğretilen ve kazandırılan hususları pekiştirici nitelikte olmalıdır.

5.4. On İkinci Sınıf

1. Sözlü anlatım ünitesinde kültür, teknik, insan hakları, gelişme gibi alanlarda yapılan toplantılarda sunulmuş güncel metinlerin alınması yararlı olacaktır.
2. Sanat metinlerinin seçiminde, kendi türleri ve dönemlerinin zevk ve anlayışlarını en iyi temsil eden metinlerin belirlenmesine özellikle dikkat edilmelidir.
3. Edebî metinlerin seçiminde sanat değeri ön plana alınmalı, metinlerde öğrenciyi olumsuz yönde etkileyecek ifadeler yer verilmemelidir. Metinden çıkarılan ifadelerin yeri de üç nokta (...) işareti ile belirtilmelidir.
4. Metinler, üzerinde durulan edebî türün özelliklerini ve dönemin anlayışını yansıtmalıdır.
5. Seçilen metinlerin sarmal yapıyı yansıtıcı olmasına dikkat edilmelidir. Bu nedenle her ünite de daha önceki ünite ve sınıflarda kazandırılan bilgi, beceri ve alışkanlıkları denetleyici farklı metinlere yer verilmelidir.
6. "Bilimsel Yazılar" ünitesinde, seçilen metinlerin nitelikli olmasına dikkat edilmelidir. Ünite de belirtilen ölçülere uygun olmak kaydıyla, kitaba farklı alanlarda yazılmış metinler alınabilir.

5.5. Metin Seçimi

Ders kitabı yazarları öğretim programındaki ünitelerde sıralanan kazanım, önerilen etkinlik ve verilen açıklamaları dikkate alarak aşağıdaki hususları da göz önünde bulundurmak suretiyle metin seçmelidir:

1. Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.
2. Metinlerde Atatürk ilke ve inkılâplarına aykırı ifadeler yer almamalıdır.
3. Metinlerin millî kültürümüze, ahlâk anlayışımıza, yasalarımıza, geleneklerimize, örf ve âdetlerimize, milletimizin bölünmez bütünlüğüne uygun olmasına özen gösterilmelidir.
4. Siyasi kutuplaşmalara yol açacak bölücü ve ideolojik metinlere yer verilmemelidir.
5. Metinler, dersin genel ve özel amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.
6. Seçilecek metinler sınıf ve yaş seviyesine uygun olmalıdır.
7. Seçilen metinler öğrencileri iyiye, güzele, doğruya yöneltmeli; iyi alışkanlıklar kazandırmalıdır.
8. Metin seçiminde dönemin edebî zevkini temsil etme ve edebî değer taşıması gibi hususlar ön plânda tutulmalıdır.
9. Aynı dönemi temsil eden şair ve yazarlardan alınan metinler, dönemin özelliklerini birlikte yansıtacak nitelikte olmalıdır.

10. Seçilen metinler, dil özellikleri bakımından döneminin ve türünün özelliklerini yansıtmalıdır.
11. Dünya edebiyatından seçilen metinler, aslına uygun çevirilerden alınmalıdır.
12. Metin seçiminde öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirme, hayal dünyalarını zenginleştirme, ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarma gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.
13. Sanat metinlerinin sanat değerleriyle, öğretici metinlerin de öğreticilik işlevleriyle dönemlerini en iyi temsil eden eserler arasından seçilmesine özen gösterilmelidir.
14. Metinler, ele alınacak konuya uygun uzunlukta olmalıdır.
15. Metinlerde çeşitliliği sağlamak ve öğrencilerin farklı metinlerle karşılaştırmak amacıyla aynı sınıfta aynı sanatçıdan zorunluluk olmadıkça ikinci bir metin seçilmemelidir.

5.5. Ders Kitaplarının Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Diğer Hususlar

1. Ders kitaplarında ders işlenişi “hazırlık, inceleme/uygulama, anlama–yorumlama, değerlendirme” süreçlerinden oluşur.
2. Hazırlık bölümünde konuyu aydınlatıcı kısa ve açık açıklamalara yer verilmeli, kullanılacak terimler kısaca tanımlanmalıdır. Ayrıca konuyla ilgili öğrencilerin ufkalarını açacak, dikkat çekici ve güncel olanla ilişki kuracak tarzda etkinlikler düzenlenmelidir.
3. “İnceleme/Uygulama” bölümünde kazanımları gerçekleştirmek üzere seçilen metin ve metin parçaları ünitedeki kazanımlar doğrultusunda incelenir. Dil ve anlatım dersi beceri kazandırmayı amaçladığı için bu süreçte sözlü ve yazılı uygulama etkinlikleri düzenlenir.
4. Anlama ve yorumlama sürecinde; incelenen metinlerden elde edilen sonuçların öğrenciler tarafından yazılı ve sözlü olarak ifade edilmesine imkân sağlanmalıdır. Bu amaçla bu bölümde özgün etkinlik ve sorular düzenlenmelidir.
5. Değerlendirme bölümünde, önceki süreçlerde verilen kazanımların ne ölçüde öğrenildiğine yönelik çalışmalar yapılır. Bu bölümde farklı soru çeşitleriyle değerlendirmeye imkân tanınmalıdır.
6. Programda yer alan kazanımlar metin ve metin parçalarından hareketle verilmelidir. Her kazanım için ayrı bir metin/metin parçası kullanılmasına gerek yoktur. Aynı metin parçasından hareketle birden fazla kazanım verilebilir.
7. Ders kitabında yer alacak yer alacak metin veya metin parçaları kendi içinde yapı ve anlam bütünlüğü taşımalıdır.
8. Seçilen metinlerde eğitime öğretim faaliyetlerinin amaçlarına uygun olmayan ifadeler üç noktayla (...) gösterilmek kaydıyla çıkarılmalıdır.

6. KAZANIMLARIN ÜNİTELERE GÖRE DAĞILIMI

DOKUZUNCU SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU

ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI
I.ÜNİTE: İLETİŞİM, DİL VE KÜLTÜR	10
II. ÜNİTE: DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI VE TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ	5
III. ÜNİTE: SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ (SÖYLEYİŞ)	9
IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ	15
V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ	16
VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ	18
TOPLAM	73

ONUNCU SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU

ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI
I. ÜNİTE: SUNUM-TARTIŞMA-PANEL	9
II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ	21
III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ	94
TOPLAM	124

ON BİRİNCİ SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU

ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI
I. ÜNİTE: METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI	2
II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER	90
III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM	21
TOPLAM	113

ON İKİNCİ SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU

ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI
I. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ	61
III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM	60
IV. ÜNİTE: BİLİMSEL YAZILAR	14
TOPLAM	135

7. DOKUZUNCU SINIF
ÜNİTELER, AMAÇLAR, KAZANIMLAR

I.ÜNİTE: İLETİŞİM, DİL VE KÜLTÜR		
1.İletişim		
<p>Ünitenin bu konusunun ilk iki kazanımını gerçekleştirmek için problem çözme yöntemi, soru-cevap tekniğiyle birlikte kullanılmalıdır. Öğretmen, öğrencilerden hiçbir şey yapmadan, yazmadan, konuşmadan, işaretlenmeden, birbirine bakmadan iki-üç dakika oldukları yerde durmalarını ister. Öğrencilere, bu hâlin sürdürülmesinin mümkün olup olmayacağı konusunda ne düşündüklerini sorar. Daha sonra: “İletişim nedir?”, “Dille gerçekleşen iletişimin, diğer iletişimlerden farkı nedir?” sorularıyla problem ortaya konur. Grupları oluşturan öğrenciler, ders kitabına alınan metinler, önerilen etkinlikler, programda verilen açıklamalardan ve kazanımlardan hareketle problemi çözerler. Öğretmen, dil ve iletişim konusunda hazırladığı soruları öğrenci gruplarına yöneltir. Alınan cevaplar, birlikte değerlendirilerek dilin özelliklerinin ve işlevlerinin kavranması sağlanır. Öğrenci grupları, dilsiz gerçekleştirilen iletişimle dille gerçekleştirilen iletişim arasındaki farkları belirlerler; dille gerçekleştirilen iletişimin diğerlerinden üstün olmasının sebeplerini araştırırlar ve bir iletişim tablosu çizerek iletişim esnasında dilin hangi işlevlerde kullanıldığını belirlerler.</p>		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. İletişimin önemini ve değerini sezer.	👤 Öğretmen, öğrencilerden hiçbir şey yapmadan, yazmadan, konuşmadan, işaretlenmeden, birbirine bakmadan iki-üç dakika oldukları yerde durmalarını ister. Öğrencilere, bu hâlin sürdürülmesinin mümkün olup olmayacağı konusunda ne düşündüklerini sorar.	
2. İletişimde yer alan öğeleri belirler.		[!] İletişimde gönderici, alıcı ve ileti ilişkisi açıklanır. Her türlü iletişimde gönderici, alıcı ve gönderilecek bir ileti olduğu; iletişimin bir bağlamda gerçekleştiği, gönderici ile alıcı arasında ilişkiyi sağlayan bir kanal olduğu, iletinin bir iletişim kanalından bir şifre aracılığıyla gönderildiği vurgulanır.
3. Gönderici-alıcı ilişkisinde göstergelerin yerini ve önemini fark eder.	👤 Öğrencilerden bir resim ve bir şehir planı getirmeleri istenir. Bunlarla nasıl iletişim sağlandığı, resmin ifade ettikleri; şehir planının verdiği bilgiler dile getirilerek tartışılır. 👤 Öğrenciler doğal göstergeler, sosyal göstergeler ve dil göstergelerinin özelliklerini araştırırlar.	[!] Bu kazanımın işlenişinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Göstergenin kendi dışında bir başka şeyi gösteren, düşündüren, onun yerini alabilen nesne, görünüş ve olgu olduğu, her göstergenin bir gösteren bir de gösterilen yanı bulunduğu, göstergenin birbirinden ayrılması mümkün olmayan ses ve anlam birimlerinden oluştuğu açıklanır. ▪ Göstergelerin ayırıcı özellikleri üzerinde durulur. ▪ Dil göstergelerinin diğer göstergelerden farklılığı sezdirilir. İnsanın anlatma yeteneğinin en gelişmiş aracının dil olduğu fark ettirilir. ▪ Dilin ruh hâlleri ve duyguların anlatılmasında da kullanılabilmesi; dil göstergelerinin kendi anlam ve değerlerinden başka anlamları da ifade etmeye elverişli oldukları açıklanır. ▪ Ses taklidi ile oluşan dil göstergeleri dışındaki göstergelerin nedensiz olduğu hatırlatılır. ▪ Göstergelerin anlam bakımından kullanıldıkları yer ve zamana göre yeni değerler kazandığı belirtilir. ▪ Göstergebilimin gösterge sistemlerini inceleyen çalışma alanı olduğu, göstergebilimin göstergeler üzerine kurulduğu belirtilir.
4. İletişimde bağlamın önemini fark eder.	👤 Öğrenciler, bir pazar yerinde, bir alışverişte ya da bir derste bağlamın nasıl oluştuğunu araştırırlar. Araştırma sonuçlarını yazılı olarak ifade eder ve arkadaşlarına okurlar.	[!] İletişime katılan unsurların birlikte meydana getirdikleri ortama “bağlam” denildiği vurgulanır.

I.ÜNİTE: İLETİŞİM, DİL VE KÜLTÜR		
2. İnsan, İletişim ve Dil		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Dil-insan ilişkisini belirler.	 Öğrenciler, dilin oluşumu ve gelişimini araştırırlar. Araştırma sonuçlarını arkadaşlarıyla paylaşırlar.	[!] Dilin oluşumu açıklanarak insanın dil yetisine sahip bir varlık olduğu, dil yetisi çevresinde iletişim etkinliğinin gerçekleşmeye başladığı, iletişimin anlaşmayı sağlamak için gerçekleştiği, işaretle anlatmadan sembollerle anlatmaya geçiş için zamana ihtiyaç olduğu vurgulanır.
2. Dille gerçekleştirilen iletişimle diğer iletişimler arasındaki farklılıkları sezer.		[!] Dil dışındaki iletişim araçlarına örnekler verilerek bunların iletişim sağlamadaki etkinliği tartışılır, dille gerçekleştirilen iletişimin diğer araçlarla gerçekleştirilenden çok daha kullanışlı olduğu belirtilir. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dille gerçekleşen iletişimin resim, şekil, işaret ve vücut diliyle gerçekleştirilen iletişimden çok daha kullanışlı olduğu vurgulanır. ▪ Dille gerçekleştirilen iletişimin, gelecek zamanlara aktarılmak üzere, saklanabildiği belirtilir.

<p>3. Dilin işlevlerini açıklar.</p>	<p> Öğrenciler gruplara ayrılır, gruplar dil ve iletişim arasındaki ilişkiyi tartışır.</p>	<p>[!] Dilin işlevlerinin açıklanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dilin işlevleri açıklanırken iletişim tablosundan hareket edilir. ▪ İletişim tablosunda; gönderici, alıcı, ileti, bağlam, kanal ve dilin yer aldığı belirtilir. ▪ İleti, dilin göndergeyi olduğu gibi ifade etmesi amacıyla düzenlenerek oluşturulmuşsa dilin “göndergesel işlev”de, ▪ İleti, göndericinin iletinin konusu karşısındaki duygu ve heyecanlarını dile getirme amacıyla oluşturulmuşsa dilin “heyecana bağlı işlev”de, ▪ İleti, alıcıyı harekete geçirmek üzere düzenlenmişse dilin “alıcıyı harekete geçirme işlevi”nde, ▪ İleti, kanalın iletiyi iletmeye uygun olup olmadığını öğrenmek amacıyla düzenlenmişse “kanalı kontrol işlevi”nde, ▪ İleti, dille ilgili bilgiler vermek üzere düzenlenmişse “dil ötesi işlev”de, ▪ İletinin iletisi kendinde ise dilin “şiiirsel (poetik) işlev”de kullanıldığı vurgulanır. ▪ Dil, “şiiirsel işlev”de kullanıldığında iletinin iletmek istediği hususun, iletinin kendisinde aranması gerektiği vurgulanır. Bu durumda iletinin kendi dışında herhangi bir şeyi, herhangi bir olguyu ifade etmediği, yansıtmadığı ve objenin iletinin kendisi olduğu vurgulanır. Bunun, iletinin insandan, hayattan ve yaşanan dünyadan soyutlanması anlamına gelmediği belirtilerek sanata özgü gerçekliğe dikkat çekilir. ▪ Edebî metinlerde, şiiirsel işlevin hâkimiyetinde dilin diğer işlevlerinin de kullanıldığı belirtilir. Bazı metinlerde, birkaç işlevin birlikte kullanılabileceği sezdirilir.
--------------------------------------	---	--

I.ÜNİTE: İLETİŞİM, DİL VE KÜLTÜR

3. Dil-Kültür İlişkisi

Bu konunun işlenişinde, ikili gruplar oluşturan öğrenciler, ders kitaplarındaki metinler ve öğretmenin, programda yer alan açıklamalar doğrultusunda yapacağı yönlendirmeler başta olmak üzere, farklı kaynaklardan yararlanarak dil-kültür arasındaki ilişki ağının özelliklerini belirlerler. Her grup, bu ilişki ağını oluşturan bir hususu bir kartona yazar ve bunları sınıfta sergiler. Ünitenin sonunda öğrenciler, kültür-dil ilişkisini oluşturan öğeleri maddeler hâlinde yazarlar. Öğrenciler sonra daha büyük gruplara ayrılıp ana dilinin, neden o dili konuşan insanların kimliği olduğunu tartışırlar. Uzlaştıkları ortak görüşleri maddeler hâlinde sıralarlar.

Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Dil-kültür ilişkisini belirler.	👥 Öğrenciler dil-kültür ilişkisini araştırırlar.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dilin toplum hâlinde yaşamadaki önemi, ▪ İnsanın dille düşündüğü, dille hissettiği; dilin kültür alanının oluşmasını sağladığı, ▪ Dilin ulusal kimliğin oluşmasındaki rolü ve önemi, ▪ Kültür ve sanat etkinliklerinin dille gerçekleştirildiği, ▪ Kültür ürünlerinin, bilimsel buluşların, kişisel tecrübelerin kuşaktan kuşağa dille anlatıldığı ve aktarıldığı vurgulanır.
2. Coğrafi ve siyasi ayırmadan kaynaklanan farklılıkları belirler.	👥 Öğrenciler Türkçenin özelliklerini araştırırlar. 👥 Öğrenciler; lehçe, ağız terimlerinin anlamlarını araştırırlar.	[!] Türkçenin özellikleri ve yayıldığı coğrafya ile lehçe ve ağız terimleri üzerinde durulur. Bir ülkedeki ağızlardan birinin çeşitli sebeplerden ortak kültür dili durumuna geldiği, ortak kültür dilinin ülkenin resmî dili olduğu vurgulanır.
3. Kullanımdan kaynaklanan dil farklılıklarını açıklar.	👥 Öğrenciler, yazı dili ile konuşma dili arasındaki farklılıkları araştırırlar. Araştırma sonuçlarına ait düşüncelerini ifade eden yazılar kaleme alır, yazdıklarını arkadaşlarına okurlar.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yazı dili ile konuşma dili arasındaki farklılıklar açıklanır. ▪ Yazı dilinin ortak kültür dili temelinde şekillendiği, ilmî dilin de yazı dili üzerine kurulduğu; insanların sözlü iletişimde başvurdukları dile konuşma dili dendiği; konuşma dilinde ses tonu, söyleyiş tarzı ile el, yüz ve vücut hareketlerinin de rolü olduğu açıklanır. ▪ Tarih boyunca kendilerine özgü kültürü, edebiyatı ve medeniyeti olan milletlerin yazı dili olduğu belirtilir. ▪ Her ülkede farklı meslek gruplarının kendi aralarında jargon adı verilen nispeten farklı bir dil kullandıkları; argonun, dilin söz veya söz kümesi düzeyindeki birimlerine bir grubun verdiği yeni anlam ve değerlerle oluştuğu vurgulanır.

II. ÜNİTE: DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI VE TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ		
1. Dillerin Sınıflandırılması		
Öğrenci grupları, köken bakımından dünya dillerini araştırır ve harita üzerinde gösterirler. Yapı bakımından dünya dillerini araştırırlar ve bunları da harita üzerinde işaret ederler. Bu haritada, Türkçenin konuşulduğu yerleri farklı bir renk veya işaretle belirtirler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Dil ailelerinin oluşumunu açıklar.	 Öğrencilerden, gruplara ayrılarak köken bakımından dil aileleri ve özellikleri hakkında bilgi toplamaları istenir. Bulgular sınıfta ayrı ayrı sunulur. Dil ailelerine ait yerler, harita üzerinde gösterilir.	[!] Diller arasında ses sistemi, yapı, söz dizimi bakımından benzerliklerin dil ailelerini oluşturduğu belirtilir.
2. Dillerin sınıflandırılmasında esas alınan ölçütleri kavrar.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; ▪ Dillerin hangi yönlerden sınıflandırıldığı üzerinde durulur. Dillerin köken bakımından, Hint-Avrupa dilleri, Hami-Sami dilleri, Çin-Tibet dilleri, Altay dilleri, Bantu dilleri gibi gruplara ayrıldığı belirtilir. ▪ Yapı bakımından dillerin tek heceli, eklemeli (bitişken) ve çekimli (bükümlü) biçiminde sınıflara ayrıldığı açıklanır.
3. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini belirtir.		[!] Türkçenin köken bakımından Altay dilleri arasında yer aldığı, yapı bakımından eklemeli bir dil olduğu belirtilerek Türkçenin ana dili olarak kullanımının yaygınlığına dikkat çekilir. Türkçenin coğrafyası üzerinde durulur.

II. ÜNİTE: DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI VE TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ		
2. Türk Dilinin Tarihî Gelişimi ve Türkiye Türkçesi		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Türk dilinin tarihî gelişimini dönemlere ayırır.	🏠 Öğrenciler, "Türk" sözünün ilk defa hangi yüzyılda kullanıldığını araştırırlar.	[!] Türk dilinin tarihi gelişiminin dönemlere ayrılmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Türk dilinin tarihsel gelişiminin ana hatları belirtilir. ▪ 13 yy'ın eski Türkçenin bir kırılma noktası olduğu, bu tarihten sonra Oğuzların Anadolu'ya yerleşmesiyle birlikte eski Anadolu Türkçesi adı verilen yeni bir yazı dili olduğu vurgulanır. ▪ Batı Türkçesi de denilen bu dönemin Osmanlı Türkçesi ile devam ettiği bu gün konuşulan Türkiye Türkçesinin de Batı Türkçesinin İstanbul ağzı temelinde şekillendiği ifade edilir. ▪ Doğu Türkçesinin Hakaniye ve Çağatay Türkçesi biçiminde devam ettiği, 20. yüzyıl başlarında Orta Asya coğrafyasında uygulanan dil politikaları neticesinde Kırgızca, Kazakça, Özbekçe gibi Türk yazı dillerinin ortaya çıktığı belirtilir. ▪ Yukarıda belirtilenlerden hareketle Türk dilinin tarihî dönemlere ayrılmasında hangi kıstasların etkili olduğu vurgulanarak tarihî dönemlerin ayırıcı özelliklerine değinilir. ▪ Türk sözünün ilk defa hangi yüzyılda kullanıldığı üzerinde durulur.
2. Anadolu'da Türkçenin yazı dili olarak gelişimini açıklar.	🏠 Öğrenciler, Anadolu'da Türkçenin gelişmesine hizmet eden önemli eserler ve yazarları hakkında bilgi toplarlar.	[!] Anadolu'da Türkçenin Oğuz ağzı temelinde şekillendiği vurgulanır ve özellikleri üzerinde durulur.

III. ÜNİTE: SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ (SÖYLEYİŞ)		
<p>1. Türkçenin Ses Özellikleri Bu ünitedeki etkinlik, açıklama ve kazanımlarda belirtilen hususlar metinler üzerinde uygulamalı olarak verilmelidir. Uygulamada öğrenciler aktif duruma getirilmeli, öğretmen öğrencilere rehber olmalıdır. Farklı kültür ve zevk seviyelerine hitap eden metinlerde kelimelerin söylenmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar gösterilir. Bunlarla ilgili uygulamalar yapılır.</p>		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.		[!] Ünlü ve ünsüzler sınıflandırılarak özellikleri belirtilir.
2. Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar.	🗣️ Öğrencilere, bir metin parçası üzerinde, kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan kelimeler ve ekler buldurulur. Ses uyumlarına aykırı durumların nedenleri tartışılır.	[!] Ünlü uyumlarının Türkçenin ek düzeniyle ilişkisine dikkat çekilir.
3. Ses olaylarının oluşumunu kavrar.	🗣️ Bir metin parçası üzerinde, ünsüz yumuşaması, ünlü ve ünsüz düşmesi, ünlü-ünsüz türemesi ve ünlü daralması gibi ses olayları gösterilir; sebepleri açıklanır. 🗣️ Öğrencilerden herhangi bir günlük konuşmayı yazıya aktarmaları istenir. Yazıdaki ses olayları ile ilgili kurallar tartışılır. 🗣️ Öğretmen tarafından, herhangi bir metinden bir bölüm öğrencilere yazdırılır. Sonra metin tahtaya yazılır ve ses olayları açısından incelenir.	[!] Bu kazanımın gerçekleşmesinde; ▪ Ünlü ve ünsüzlerin özelliklerinden hareketle ses olaylarının oluşumu üzerinde durulur. ▪ Ses olaylarının verilisinde metinlerden hareket edilir.

III. ÜNİTE: SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ (SÖYLEYİŞ)		
<p>2. Telaffuz (Söyleyiş) Bu bölümde, dili doğru, güzel ve etkili kullanmada telaffuzun önemi üzerinde durularak dilde sesin o dili doğal olarak konuşan topluluğun üstün bir değeri olduğu gösterilir. Yabancı kaynaklı sözlerin Türkçenin ses akışına uyarak değiştiği ve Türkçeleştiği örneklerle dikkatlere sunulur. Bu üniteye başlamadan öğretmen çevre ve okulda gördüğü telaffuz hatalarını belirlemeli, bu hatalar üzerinde durmaya imkân verecek metinler seçmelidir. Bu metinlerin kültür ve zevk seviyesi alt seviyede olmamalıdır. Gruplara ayrılan öğrenciler, güzel konuşmanın önemini tartışır; güzel konuşmak için neler yapılması gerektiğini ifade edecek bir sunum hazırlarlar.</p>		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder.	<p> Kitaptaki bazı metinler öğrencilere okutulur. Telaffuzunda güçlük çekilen ses ve kelimeler üzerinde durulur.</p> <p> Öğrenci grupları, konuşmalarda rastlanan ses kusurlarını, bunların konuşma üzerinde olumsuz etkilerini ve bu etkilerin giderilme yöntemlerini araştırıp tartışır. Grup sözcüleri çalışma sonuçlarını sınıfa sözlü olarak sunarlar.</p> <p> Öğrenciler, “kırtırdım, koşullaştırmıştık, çürütücülerde” örneklerinde olduğu gibi aynı sesin tekrarlandığı kelimelerin kulağa hoş gelip gelmediğini tartışır.</p>	<p>[!] Ses ve telaffuz ilişkisi üzerinde durulurken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Konuşmada seslerin özelliklerini bilmenin, onları doğru ve güzel telaffuz etmenin önemine dikkat çekilir. Türkçedeki ünlü ve ünsüzlerin söyleniş özellikleri üzerinde durulur. ▪ Telaffuzda boğumlamanın önemi ve boğumlama kusurları belirtilir. Boğumlamanın; seslerden oluşan heceleri gerekli ses değerlerini vererek bazı sesleri ve heceleri atlamadan, değiştirmeden doğru, güzel ve iyi anlaşılabilir biçimde söylemek olduğu vurgulanır. ▪ İnsan hançeresinde aynı veya yakın kaynaklardan çıkan seslerin bir kelimedede veya birbirine yakın kelimelerde kullanılmasının ifadenin ses bakımından kusurlu olmasına sebep olacağı belirtilir. ▪ Ünlü ve ünsüzlerle ilgili ses olaylarını uygulamamanın telaffuz kusuruna neden olacağı örneklerle gösterilir.
2. Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.	<p> Bir insanın söyleyebileceği seslerle alfabedeki işaretler karşılaştırılır. Seslerin sayısının bu işaretlerden çok daha fazla olduğu örneklerle gösterilir.</p> <p> Öğrencilerden yerel söylenişe göre yazılmış metinler bulup getirmeleri istenir. Bu metinlerdeki kelimelerin, yazı dilindeki şekliyle nasıl telaffuz edileceği konusunda çalışmalar yapılır.</p> <p> Öğrenciler “g, ğ, k” seslerinin söyleniş özelliklerini araştırır. “Kim, kök, köz, kömür” kelimelerindeki “k” ile “kaya, karınca, kadın, kalp” kelimelerindeki “k”nın farklılığını açıklarlar. “Gel, göz, gör, gaz, guguk, yağmur, değil” kelimelerindeki g ve ğ'nin söyleniş farklılığını sezerler.</p>	<p>[!]Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Seslerin telaffuza göre farklı ses değerleri kazandıkları, bu ses değerlerinin tamamının alfabedeki işaretlerle gösterilmesinin mümkün olmadığı, ▪ Bu sebeple kelimelerin yazılışıyla söylenişlerinin her zaman örtüşmediği açıklanır. ▪ Hiçbir dilin yazıldığı gibi okunmadığı vurgulanır. ▪ Yazı dilindeki bir işaretle, konuşma dilinde birden fazla sesin gösterilebileceğine örnek verilir. ▪ Konuşma esnasında meydana gelen duraklamaların, soluk alıp vermeye ilişkisi açıklanarak bunların yazı dilinde noktalama işaretleriyle karşılandığı belirtilir.

3. Vurguyla ilgili kuralları uygular.	📖 Öğrenciler, dinledikleri tiyatro sanatçlarına ait metinlerde durakların ve vurguların nasıl ve nerede yapıldıklarını belirlerler. Benzer konuşmalar hazırlarlar, kendi konuşmalarını önce vurgusuz, duraklama yapmadan okurlar; sonra vurgu ve duraklamalara dikkat ederek okur veya söylerler.	[!] Türkçede vurgunun genellikle son hecede olduğu, orta hecenin vurgusuz olduğu, bazı eklerin vurguyu kendilerinden önceki heceye attığına dikkat çekilir. Vurgunun bazı durumlarda anlam belirleyici özelliği olduğu örneklerle gösterilir.
4. İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.	📖 Bağlama göre değişen ses ve söyleyiş dikkate alınarak tonlama egzersizleri yaptırılır.	[!] Şarkılarda olduğu gibi konuşmada da seslerin ton dereceleri olduğu; insan sesinin kalın, orta, tiz olmak üzere yükseklik bakımından üç temel tona ayrıldığı belirtilir.
5. Ses akışını bozan durumları gösterir.	📖 Seçilen metinler sınıfta okutulur: ses akışı ve söyleyişin nasıl düzenlendiği gösterilir. İnsan sesi ve söyleyişle mekanik ses arasındaki farklılık üzerinde durulur. Bu kazanım seçilen kısa metin parçaları okunarak gerçekleştirilmelidir.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Konuşmada sesin nasıl kullanıldığına dikkat çekilir. ▪ Konuşma esnasında kelimeleri aynı tonda söylemeyip yaşanan duygu hâline ve alıcıda uyandırılmak istenen etkiye göre sese bir akış kazandırıldığı vurgulanır. ▪ Bir doğal söyleyişin, bir de onun bozulması sonucu meydana gelen yapmacık söyleyişin özelliği üzerinde durulur. Yapmacık konuşmanın dinleyiciyi rahatsız ettiği hissettirilir. ▪ Bir cümlede veya birbirini takip eden cümlelerde aynı seslerin art arda tekrarının anlatımın bozulmasına sebep olacağı hatırlatılır. ▪ İsim tamlamalarında ikiden fazla yapılan zincirlemenin bir anlatım kusuru olacağı, aynı ekle yapılan tamlamaların bir cümlede art arda kullanılmasının ifadeyi ses bakımından kusurlu kılacağı vurgulanır.
6. Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin tarihi zamanın akışı içinde insani ilişkiler çevresinde gerçekleştiğini sezer.	📖 Öğrencilerden Türkçeyi güzel konuşan bir kişinin konuşmasını kaset veya CD'den defalarca dinlemeleri ve bu konuşmayı diğer insanların konuşmalarıyla karşılaştırmaları istenir.	[!] Telaffuzu kusurlu öğrencilere tiyatro sanatçılarının konuşmalarını içeren ses bantları dinlemeleri önerilir.

IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ

1. Kelimede Anlam ve Kavram

Bu üniteye başlamadan önce öğrencilere geçmiş yıllarda kelimenin yapısıyla ilgili öğrendikleri hatırlatılır.

Öğrenciler metinlerden hareketle kelimelerin kullanıldıkları yerde yeni anlam ve değerler kazandıklarını belirler. Sonra da kelimenin ilk anlamlarını merkeze almak üzere, kazanabileceği anlam değerleri bir daire oluşturacak biçimde yazarlar. Bunlar arasındaki ilişkiler tartışılır. Bir cümlede belli kelime ve kelime grubunun aynı anlama gelen diğer dil birliklerine neden tercih edildiği sorgulanır.

Bir kısa metinde kelimelerin ilk anlamları ve kullanım anlamlarının yanı sıra birlikte kullanıldıkları diğer dil öğeleriyle ilişkilerinden dolayı, yeni değerler kazanıp kazanmadıkları tartışılır.

İncelenen metinlerde deyim ve terimler bulunur; eş anlamlı ve zıt anlamlı kelimelerin listesi hazırlanır, anlam genişlemesi ve anlam daralmasına örnek olabilecek kelimeler araştırılır.

“Anlam birimi olarak kelime” konusunda öğrencilerden yazılar kaleme almaları, afiş ve döviz gibi materyaller hazırlamaları istenir.

Kazanımların gerçekleştirilmesinde metin çeşitliliği sağlanmalıdır.

Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Kelimenin ses ve anlam kaynaşmasından oluşan bir yapı olduğunu fark eder.		[!] Kelimelerin, birbirinden ayrılması imkânsız olan gösteren ve gösterilenden oluştugu ; gösterilenin kelimenin kavram yönünün, gösterenin de ses imgesinin işareti olduğu vurgulanır.
2. Kelimede anlamın oluşumunu açıklar.	 Aynı kavram alanına giren kelimelerle ilgili anlam birimlere ayırma uygulamaları yapılır.	[!] Kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> Varlık, olay, duygu, düşünce ve hayallerin ses bileşimiyle simge hâline getirilerek kelimenin ortaya çıktığı örneklerle gösterilir. Dilin anlamlı en küçük biriminin kelime olduğu belirtilir. Her kelimenin anlamının anlam birimlerden oluşan bir bütün olduğu vurgulanır. Anlamın var olandan hareketle gerçekleştirilen soyutlama olduğu vurgulanır.
3. Kelimelerin anlam oluşturmada birbirleriyle ilişkilerini belirler.	 Öğrencilerden aynı ve yakın anlama gelen kelimeleri alt alta yazmaları istenir. Böylece bir dizi elde edilir. Bu dizideki kelimelerden herhangi biri, duruma ve bağlama göre konuşma anında cümle içerisine yerleştirilir. “Kadın” için; eş, çocukların anası, hatun, hanımefendi, hanım... kelimelerinin dilimizde kullanıldığı hatırlatıldıktan sonra cümlede bunların hepsini birden kullanmanın mümkün olup olmadığı tartışılır. Duruma ve bağlama göre biri seçilir. Böylece eş anlamlılık çevresinde oluşan diziden seçilen bir kelime, cümlede kullanılan dizime aktarılır. Seçilen birkaç cümlede aynı uygulama yaptırılır.	[!] Kelimelerin anlam oluşturmada birbirleriyle ilişkisinin belirlenmesinde; <ul style="list-style-type: none"> Konuşan veya yazan insanın cümlede sözleri art arda getirirken her an farklı seçeneklerden birini cümlesine yerleştirdiği belirtilir. Bu seçeneklerin kendi aralarında bir dizi oluşturduğu ifade edilir. Böylece dilde kelimelerin iki eksen etrafında birleşebileceği söylenir. Bunlardan birinin eş anlamlılık etrafında oluşan dizi olduğu (paradigmatik), diğerinin ise kelimelerin yan yana gelerek cümlenin oluşmasını sağlayan dizi (syntagmatik) olduğu vurgulanır. Bir kelimenin bir başka kelime yerine kullanılmasında anlam birimlerinin rolü ve değeri vurgulanır.

IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ		
2.Kelimelerin Farklı Anlamalarda Kullanımı		
[!] Farklı kullanımlar metinden hareketle gösterilir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Kelimelerin farklı anlam kazanmalarında nelerin etkili olduğunu belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kelimenin anlamının, kullanım alanlarına ve diğer kelimelerle ilişkilerine göre farklılık kazandığı örneklerle açıklanır. ▪ Kelimelerin farklı anlamlarda kullanılmasında tarihsel, toplumsal gelişmelerin ve bireysel özelliklerin etkili olduğu belirtilir. ▪ Kelimelerin anlamlarından çok, kullanıldıkları yerde kazandıkları anlam değerlerinin önemli olduğu sezdirilir.
2. Kelimelerin sözlü ve yazılı iletişimde kazandığı farklı anlam değerlerini belirler.	 Öğrenciler; seçilmiş metinlerden hareketle “ilk anlam, kullanım anlamı, mecaz anlam, terim anlamı” söz ve söz gruplarıyla ne ifade edildiğini araştırır. Her birine örnekler verir. Öğrenciler, terimlerin nasıl oluştuğunu araştırırlar.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kelimede çokanlamlılık üzerinde durulur. Kelimenin ilk anlamı ve bu ilk anlama bağlı olarak ortaya çıkan kullanım anlamları üzerinde durulur. ▪ Felsefenin kavram, sanatın imge, bilimin terim üzerine kurulduğu hatırlatılarak terimlerin anlamlarının kesin ve değişmez oldukları vurgulanır. ▪ Terimlerin, terimin kullanıldığı alanın uzmanlarının uzlaşmasıyla belirlendiği ve kesinlik ifade ettiği belirtilir.
3. Kelimelerin yan anlamlarını belirler.		[!] Yan anlamın, kelimenin kullanıldığı bağlamdaki çağrışım ve duygu değeri olduğu belirtilir.

IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ		
2.1. Anlam İlişkilerine Göre Kelimeler		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Eş anlamlı kelimelerin işlevini belirler.		[!] Eş anlamlı kelimelerin işlevlerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kelimede eş anlamlılığın, farklı anlam alanlarına sahip kelimelerin anlam alanlarının çakışmasına dayandığı belirtilir. ▪ Dilde eş anlamlı kelimelerin bulunma nedenleri tartışılarak kültürlerarası etkileşimle eş anlamlılık arasındaki ilişkiye dikkat çekilir. ▪ Kelimedeki eş anlamlılıkla cümledeki eş anlamlılık arasında ilişki kurulur.
2. Zıt anlamlı kelimelerin işlevini belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eş anlamlılık ve zıt anlamlılığın kelime boyutuyla sınırlandırılmayıp anlam alanı boyutunda düşünülmesi gerektiği vurgulanır. ▪ Kelimenin olumsuzluk ifade eden eklerle kazandığı anlam değerleriyle zıt anlamlılığın farkı belirtilir.
3. Yakın anlamlı kelimelerin işlevini belirler.		[!] Eş ve yakın anlamlı kelimeler arasındaki farklılığa dikkat çekilir. Yakın anlamlılık ilişkisinin kurulmasında bağlamın rolü üzerinde durulur.
4. Eş sesli kelimelerin işlevini belirler.		[!] Eş sesli kelimelerin ilk anlam farklılığı üzerine kurulduğu, bu kelimelerin birbirinin mecazı olmadığı vurgulanır.

IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ		
2.2. Kelimelerde Anlam Değişmeleri		
[!] Bu bölümdeki kazanımlar metin parçalarından hareketle gerçekleştirilir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Kelimelerdeki anlam değişmelerini açıklar.	<p>☞ Öğrencilerden, bir kelimenin çeşitli dönemlerdeki kullanımının bulunduğu metinler istenir. Kelimenin değişik kullanımlarının sebepleri üzerinde tartışılır.</p> <p>☞ Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruptan beşer kelimenin değişik dönemlerde kazandığı anlamları bulmaları istenir. Sebepleri üzerinde tartışılır.</p>	<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> Anlam genişlemesi, daralması ve başka anlama geçiş üzerinde durulur. Kelimelerdeki anlam değişmelerinin nedenleri üzerinde durulur.

IV. ÜNİTE: KELİME BİLGİSİ		
3. Kelime Grupları		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Kelime gruplarının oluşum biçimlerini açıklar.	☞ Öğretmen tarafından farklı kelime gruplarından örnekler verilerek grubu oluşturan unsurlar arasında ilişkinin nasıl kurulduğu gösterilir.	<p>[!] Kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> Türkçenin temel özelliklerinden biri olan ana unsurun sonda bulunması ilkesinin kelime gruplarının oluşumunda da geçerli olduğu vurgulanır. Kelime grupları ile cümle öğeleri arasındaki ilişkiye dikkat çekilir.
2. Dilde kelime gruplarının varlık nedenlerini tartışır.		

V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ

1. Cümlede Anlamın Oluşumu

Gruplara ayrılan öğrenciler, seçilmiş kısa metin parçalarındaki cümleleri, kendisini meydana getiren dil birliklerinden daha üst seviyede anlamlı birim hâline getiren hususları araştırırlar. Dil bilgisi kurallarıyla, cümleyi meydana getiren dil birlikleri arasındaki anlam ilişkilerinin birlikte anlama vücut verdiklerini gösterirler. Bunlardan biri olmadığı takdirde, anlamdan söz edilip edilemeyeceğini belirlerler. Cümlelerin anlam oluşturmadaki rolünü ve değerini araştırırlar.

Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Cümlede anlamın oluşumunu açıklar.	<p> Öğrenciler, farklı metinlere ait on cümle seçerler. Kelimeleri birleştiren dil bilgisi öğeleri arasındaki uyumu ve kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini araştırırlar.</p> <p> Öğrenciler, aynı cümlenin farklı bağlamlarda söylendiğinde anlam bakımından ne gibi değişiklikler göstereceğini tartışırlar.</p> <p> Öğrencilere bir yüklem verilir. Bu yüklem çerçevesinde çeşitli anlamlara gelebilecek cümleler kurlmaları istenir.</p>	<p>[!] Cümlede anlamın oluşumu açıklanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cümlenin, kelime ve kelime gruplarından tam bir yargı bildirmesiyle ayrıldığı vurgulanır. ▪ Cümlenin, bir anlam ifade etmek üzere anlamlı kelime ve kelime gruplarının bir kurala uygun biçimde düzenlenmesiyle oluştuğu; cümledeki dil birlikleri arasında anlam ilişkisi bulunduğu, buna da “bağdaştırma” dendiği vurgulanır. ▪ Cümlede anlamın cümleyi meydana getiren kelime ve kelime gruplarının anlamlarının toplamı olmadığı belirtilir. ▪ İletişimde, gönderici durumundaki kişi ile alıcı durumundaki kişi ve kişiler arasındaki ilişkinin cümlede anlamın oluşmasında rolü olduğu açıklanır. Cümlenin bu özelliğinin bağlamla ilgisi üzerinde durulur. Belli bir bağlamı olmayan cümlenin anlam bakımından soyut olduğu söylenir. ▪ Cümlede anlamın oluşması açıklanırken dil birliklerinin dil bilgisi öğeleriyle birleşmesi; anlam değerleri bakımından birbirini tamamlaması üzerinde durulması gerektiği vurgulanır. ▪ Cümlede anlamın oluşumunda yüklem ve özne-yüklem ilişkisinin rolü üzerinde durulur.

V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ

2. 2. Bildirdikleri Kiplere Göre Cümleler

2.1. Haber Cümleleri

Gruplara ayrılan öğrenciler, seçilmiş metin ve metin parçalarını, kazanımlarda belirtilen hususları, etkinlik ve açıklamalarda dile getirilenlerden de yararlanarak incelerler. Haber cümlelerinin nerede, niçin ve nasıl kullanıldığı belirlenir. Haber cümlelerinde dilin hangi işlevde kullanıldığı tespit edilir.

Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Haber cümlelerinin işlevlerini belirler.	<p>👤 Öğrenciler, haber cümlelerine hangi metinlerde daha çok yer verildiğini araştırırlar.</p> <p>🗨️ Öğrenciler iletişim tablosundan hareketle, dilin göndergesel işlevinin; heyecana bağlı işlev ve alıcıya harekete geçirme işlevlerinden farklılığını belirlerler.</p> <p>👤 Öğrenciler, gündelik hayatta haber cümlelerinin nerede, ne zaman ve nasıl kullanıldığını araştırırlar.</p>	<p>[!] Haber cümlelerinin işlevlerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Haber cümlelerinde dilin daha çok göndergesel işlevde kullanıldığı sezdirilir. Haber cümlelerinin mekân ve zamana da bağlı olarak bu göndergeler hakkında bilgi, düşünce, kanaat ve tavır bildirdiği; göndergelerin durum ve görünüşlerini belirttiği; haber cümlelerinde kavram, eşya, olay, kişi ve görünüş gibi hususların cümlenin göndergesi olduğu belirtilir. Haber cümlelerinde kelime ve kelime grupları yalnızca göndergesel işlevde kullanıldığında cümlenin anlamının nesnel olduğu; göndergesel işlevin heyecana bağlı işlevle zenginleştirilmesinin nesnel olanın kişisel değerlerle (öznel) anlatılmasını sağladığı açıklanır. Bir eylemin gerçekleştiğini, gerçekleşmekte olduğunu, gerçekleşeceğini bildiren cümlelerin bilgi vermek veya bir konuda bilgisinin olduğunu belirtmekle görevli oldukları açıklanır. Haber cümlelerinde verilen bilgilerin doğru ve yanlış olabileceği sezdirilir. Haber cümlelerinin bilgi ve haber aktarmak üzere düzenlendiği; alıcı durumundaki kişinin verilen haber ve bilgi karşısındaki tavrına göre cümlede bazı düzenlemelere ihtiyaç olduğu belirtilir. Dinleyicinin haberin doğruluğuna kanaat getirmesi için haberi pekiştiren söz ve söz gruplarının kullanıldığı söylenir. Göndericinin verdiği haberin dile getirdiği bilginin doğruluğunu yemin ifade eden sözlerle bildirebileceği açıklanır. Haber cümlelerinin dinleyicinin bilmediği bir hususu öğrettiğini veya dinleyenin bildiğinden söyleyenin de haberdar olduğunu ortaya koyduğu vurgulanır. İsim cümlelerinin de haber kipindeki cümleler gibi bilgi vermek üzere düzenlendiği vurgulanır.
2. Haber cümlelerinde zamanının nasıl bildirildiğini açıklar.		
3. Gündelik hayattaki olayları anlatmak üzere haber cümleleri kurarak kısa metinler yazar.		

V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ		
2.2. Dilek- İstek Cümleleri		
Gruplara ayrılmış öğrenciler seçilmiş metin ve metin parçalarında dilek-istek cümlelerini belirlerler. Dilek- istek cümlelerinde dilin hangi işlevde kullanıldığı tespit edilir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Dilek-istek cümlelerinin işlevlerini belirler.	<p>👥 Öğrenciler, dilek-istek cümlelerinde dilin hangi işlevlerle kullanıldığını araştırırlar.</p> <p>👥 Öğrenciler, farklı metinlerden seçilmiş konuyu kavratacak sayıda dilek-istek cümlesinde dil birliklerinin dil bilgisi ve anlam değerleri bakımından nasıl birleştiğini araştırırlar.</p> <p>👥 Öğrenciler “bari, keşke, n’olaydı” gibi sözlerin dilek cümlelerindeki görevlerini tartışırlar.</p>	<p>[!] Dilek-istek cümlelerinin işlevlerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> İstenilen, tasarlanan bir eylemi, eylemler hakkında bir niyet ve duyguyu ifade eden cümlelere dilek-istek cümleleri dendiği hatırlatılır. Dilek-istek cümlelerinin doğru ve yanlış olmalarına imkân bulunmayan cümleler olduğu, gerçekleşmesi mümkün olsun veya olmasın bir husus için duyulan özlemi ifade ettiği vurgulanır. İstek, emir, gereklilik, dilek-şart cümleleri üzerinde durulur.
2. Dilek istek cümlelerini kullanarak metin yazar.		

V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ		
2.3. Haber ve Dilek Kiplerinde Soru		
Kazanımların verililişinde metinlerden hareket edilir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Soru cümlelerinin oluşumunu belirler.	<p>📖 Öğrenciler okudukları metinlerden seçecekleri soru cümlelerinin işlevlerini ve oluşumlarını açıklarlar.</p> <p>📖 Soru eki ve edatlarıyla düzenlenen soru cümlelerinde hangi ek ve edatların hangi işlevlerle kullanıldığını araştırır/tartışır.</p> <p>📖 Soru zarflarıyla düzenlenen soru cümlelerinde hangi zarfların hangi işlevlerle kullanıldığını araştırır/tartışır.</p> <p>📖 Soru zamirleriyle düzenlenen soru cümlelerinde hangi zamirlerin kullanıldığını araştırır/tartışır.</p> <p>📖 Soru sıfatlarıyla düzenlenen soru cümlelerinde hangi sıfatların hangi işlevlerde kullanıldığını araştırır/tartışır.</p>	<p>[!] Soru cümlelerinin oluşumu belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ “Ne, kim, nasıl, hangi, kaç” gibi soru kelimeleri ile cümlede öğelerin ve onları tamamlayan kelimelerin sonuna “mi” soru edatı getirilerek soru cümleleri kurulduğu, vurguyla soru cümlesi düzenlenebildiği vurgulanır.
2. Soru cümlelerinin işlevlerini belirler.	<p>📖 Okudukları metinlerden belirledikleri soru cümlelerini liste hâline getirir, bunların nerede ve niçin kullanıldıklarını açıklarlar.</p>	<p>[!] Soru cümlelerinin işlevleri belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Soru cümlelerinin iletişim tablosundaki göndericinin, yani konuşan kişinin bilmediği bir şeyi öğrenmek ve bildiği bir şeyin doğruluğunu teyit ve itiraf ettirmek üzere düzenlenen cümle çeşidi olduğu vurgulanır. ▪ Mutlaka cevap bekleyen soru cümlelerine “gerçek soru cümleleri” dendiği; gerçek soru cümlelerinde eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğinin, anlaşılmayan bir hususun bulunup bulunmadığının sorulduğu sezdirilir. ▪ Özne, nesne, yer tamlayıcısı, zarf durumundaki varlık ve kavramları öğrenmek için düzenlenen soru cümleleriyle anlaşılmayan bir hususu tekrarlatmak için düzenlenen cümlelere de gerçek soru cümleleri demek gerektiği belirtilir. ▪ Söзде soru cümlelerinde cevap beklenmediği; dikkat çekmek, dinleyen kişiyi uyarmak, sözü daha güzel ifade etmek amacıyla soru cümlelerine başvurulabileceği söylenir. ▪ Rica, abartma, karşılaştırma ve sitem ifade etmek için de soru cümlesi kullanılabilirdiği vurgulanır. ▪ Art arda gelen soru cümlelerinde soru işaretinin son cümlenin sonuna konması gerektiği belirtilir.
3. Soru cümlelerini farklı işlevlerde kullanarak kısa metinler yazar.		<p>[!] Öğrencilerin kendi metinlerini oluştururken yazılı metinlerden örnek almaları sağlanır.</p>

V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ		
2. 4. Haber ve Dilek Kiplerinde Olumluluk - Olumsuzluk		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Olumlu ve olumsuz fiil cümlelerinin kuruluş özelliklerini belirler.		[!] Biçim bakımından olumlu, anlamca olumsuz fiil cümlelerinin kuruluş özelliklerine dikkat çekilir.
2. Olumlu ve olumsuz isim cümlelerinin kuruluş özelliklerini belirler.	📖 Öğrenciler metinden “değil” edatı ile kurulan olumsuz isim cümleleri bulur, bu cümlelerde ifade edilen hususun başka nasıl dile getirilebileceğini tartışır.	[!] Kazanımın işlenişinde; ▪ Biçim bakımından olumlu, anlamca olumsuz isim cümlelerinin kuruluş özelliklerine dikkat çekilir. ▪ “Değil” edatı ile yapılan olumsuz isim cümlelerinin kuruluş özelliklerine dikkat çekilir. ▪ “Var, yok” kelimelerinin yüklem işleviyle kullanıldıkları cümlelerin anlam özelliklerine dikkat çekilir.
3. Farklı kuruluş özelliği taşıyan olumlu ve olumsuz cümlelerle kısa metinler yazar.		

V. ÜNİTE: CÜMLE BİLGİSİ		
3. Metinde Kazandıkları Anamlara Göre Cümleler		
Öğrenci grupları, seçilen metin parçalarında kullandığı yere ve duruma göre cümlelerin kazandıkları anlam değerlerini araştırır.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Cümlenin metinde tamamlanan bir anlam birimi olduğunu fark eder.	📖 Betimleyici, açıklayıcı, öyküleyici, tartışmacı anlatımla yazılmış metinlerin her birinden seçilmiş cümleler verilir. Cümlelerin anlam özelliklerinin belirlenmesi istenir. Günlük bir gazetenin haber, sanat ve yorum yazıları cümlelerin anlam değerleri bakımından incelenir. 📖 Birer sayfalık bilimsel, öğretici ve olay anlatan yazılarda cümleler anlamları bakımından incelenir ve anlamları bakımından karşılaştırılır.	[!] Kazanımın işlenişinde; ▪ Cümlelerin metin içinde anlam ve değer kazandıkları vurgulanır. ▪ Yalnız başına cümlenin anlamından söz etmenin yanılmaya sebep olabileceği sezdirilir. Ancak cümle düzeyinde de yapı-anlam kaynaşmasının varlığı hissettirilir.
2. Aynı düşüncenin farklı cümlelerle ifade edilebileceğini örnek vererek açıklar.		
3. Yakın anlamlı cümleleri ayırır.		
4. Bildirdiği duygu, düşünce ve kavramlara göre cümlelerin işlevlerini belirler.	📖 Tanım, karşılaştırma; nesnel, öznel ifade; doğrudan, dolaylı anlatım, betimleme vb. bildiren cümleler bulunur, bunların metne kazandırdığı anlam değerleri tartışılır.	[!] Sebep-sonuç, amaç, şart, açıklama, tanım, karşılaştırma, betimleme bildiren cümleler ile nesnel-öznel cümleler ve doğrudan-dolaylı anlatım cümleleri üzerinde durulur.

VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ		
1. Anlatım Birimi Olarak Paragraf		
Öğrenciler; kazanım, etkinlik ve açıklamalardan yararlanarak seçilmiş metin ve metin parçalarında paragrafların nasıl bir anlatım birimi olduğunu ifade ederler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Bir anlatım birimi olarak paragrafın oluşumunu açıklar.	<p> Öğrenciler, farklı yazarlardan farklı konuları ele alan en az beş paragraf seçer, okur, dinler; seçilen paragraflarda cümlelerin birbirine nasıl bağlandığını araştırırlar.</p> <p> Her paragrafın, cümlenin anlam kazanması için gerekli bağlama sahip olup olmadığını araştırırlar.</p>	<p>[!] Paragrafın oluşumunun açıklanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Paragrafın; yerine göre belli bir bağlamda kelime, kelime grubu, tek cümleden veya birden çok cümleden oluşan anlatım birimi olduğu belirtilir. Dildeki ses ve anlam birimlerinin, ifade edilecek bir husus etrafında dil bilgisi kurallarına göre birleşerek anlatım birimi olarak paragrafı oluşturduğu vurgulanır. Kelimede seslerin, cümlede kelimelerin, paragrafta cümlelerin, metinde paragrafların birer birim oldukları seçilen bir metinde gösterilir. Böylece paragrafın metni oluşturan birim olduğu açıklanır. Cümlenin; soyut anlam değerine sahip dil birimi olduğu, cümlenin herhangi bir bağlama ihtiyaç duymadan var olduğu ve bir bağlamda iletilebilen anlaşılabilir, değerlendirilebilir anlam kazandığı vurgulanır. Cümlenin yer aldığı bağlamla birlikte ifade edildiğinde ortaya paragraf adı verilen anlatım biçiminin çıktığı belirtilir.
2. Paragrafta anlamın bağlamla ilişkisini belirler.		<p>[!] Belli bir bağlamda iletişime katılan ögeler bütününe çeşitli yönlerden birbirlerini tamamladıkları, birbirini tamamlayan ve birbiriyle ilişkili olan bu ögelerin birlikte bir anlatım birimi olan paragrafı oluşturdukları vurgulanır.</p>

VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ		
2. Paragrafın Yapı		
Öğrenci grupları; kazanım, etkinlik ve açıklamalarda ifade edilenlerden hareketle, seçilmiş metinlerdeki paragrafları yapı bakımından değerlendirirler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Paragrafın yapısını belirleyen unsurları açıklar.		<p>[!] Paragrafın yapısını belirleyen unsurların açıklanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Paragraftaki cümleler veya ifade kalıpları arasındaki ilişkinin paragrafın yapısını belirlediği, paragrafın anlamının paragraftaki cümlelerin anlamının toplamı olmadığı, paragrafın şekil ve anlam kaynaşmasından oluşan organik bir birlik olması gerektiği vurgulanır. Anlatma birimi olan paragrafın, yer aldığı metne göre boyut kazandığı; anlatılan, tanıtılan, bildirilen konunun, yer, zaman ve kişilerle ilgi derecesinin paragrafın yapısını belirlediği vurgulanır. Anlatıcının anlattığı konu, yer ve objeyle ilişkisinin paragrafın uzun veya kısa olmasını belirleyen öğelerden biri olduğu; iletişim biçimi, yeri, iletinin niteliği, alıcının, göndericinin durumu ve ileti kanalının paragrafın boyutunu birlikte belirlediği üzerinde durulur.
2. İyi bir paragrafta bulunması gereken özellikleri belirler.	<p> Bir paragrafta zaman bildiren, kişi bildiren, yer bildiren kelimeler çıkartılır. Paragrafın anlamındaki değişiklik ve eksiklikler sıralanır.</p>	<p>[!] İyi bir paragrafta bulunması gereken özelliklerin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> İyi düzenlenmiş bir paragraftan herhangi bir cümlenin çıkarılmayacağı vurgulanır. Dili doğru ve güzel kullanmada söylenecek husus çevresinde dil ve anlam kaynaşmasının önemli olduğu vurgulanır. Söylenmesi gerekenden az veya çok cümleye yer vermenin paragrafın yapısında düzensizliğe sebep olacağı belirtilir. İfade edilmek istenilen hususa veya hususlara göre paragrafın düzenlenebileceği açıklanır. Her paragrafın tek bir gösterge durumunda olduğu, gösterenin dil öğeleri ve dil bilgisi kuralları aracılığıyla ortaya konulduğu vurgulanır. Gösterilenin de paragrafta kullanılan dil öğelerinin birlikte ifade ettikleri husus olduğu söylenir. Dil bilgisi kurallarına ve anlam ilişkisine göre paragrafı meydana getiren unsurların birleştirildiği vurgulanır.
3. Paragraflar arasında bağlantı sağlayan söz veya söz gruplarını belirler.		

VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ		
3. Paragrafta Anlam ve Ana Düşünce		
Gruplar oluşturan öğrenciler; kazanım, etkinlik ve açıklamalarda ifade edilenlerden hareketle seçilmiş metinlerdeki paragrafların anlam ve ana düşüncelerini belirlerler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Paragrafta anlamın oluşumunu açıklar.	 Seçilmiş paragraflarda cümleler arasındaki anlam ilişkisini, her cümleyi bir harfle temsil ederek şemalaştırır. Ana düşünceyi temsil eden harfin diğerleriyle ilişkisini yorumlar.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> Paragrafın anlamını belirleyen ögeler sezdirilerek anlamın paragrafta kullanılan dil öğelerinin bütününe birlikte ifade ettikleri anlam olduğu üzerinde durulur. Her paragrafın, yapısı ve ana düşüncesiyle bileşenlerine indirgenemeyen bir bütün olduğu belirtilerek bütünlüğü oluşturan ögeler üzerinde durulur. Paragrafta anlamın, iletişime katılan ögelerin yükledikleri rolle ilişkisine dikkat çekilir.
2. Paragrafın ana düşüncesini belirler.		[!] Paragrafta ana düşüncenin belirlenmesinde; <ul style="list-style-type: none"> Paragrafta iletilmek istenen iletinin en kısa ve açık ifadesinin ana düşünce olduğu belirtilir. Paragrafta iletinin metnin tamamı dikkate alınarak ne, kim, nerede, ne zaman, nasıl, ne kadar gibi sorulara gerek duyulmayacak biçimde ifade edilmesinin gerekliliği vurgulanır. Paragrafta ana düşüncenin ifade ediliş biçimleri üzerinde durulur.
3. Paragraftaki yardımcı düşüncelerin ana düşünceyle ilişkisini açıklar.		[!] Paragraftaki yardımcı düşüncelerin, paragrafın ana düşüncesi etrafında, ana düşünceyi değişik yönlerden destekleyen, tamamlayan, açıklayan ve onun doğruluğunu veya yanlışlığını kanıtlayan cümle ve ifade kalıpları olduğu sezdirilir.

VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ		
4. Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları		
Öğrenci grupları, seçilmiş metinlerde düşüncenin nasıl geliştirildiğini kazanım, etkinlik ve açıklamalardan yararlanarak belirlerler. Öğretmen, bu konuda hazırladığı soruları öğrenci gruplarına yöneltir; onların verdiği cevapları tartışmaya açar. Bütün öğrenciler, bu konuda söylenenlerden yararlanarak arkadaşlarının dış görünüşlerini ve ruh hâllerini konu alan yazılar yazarlar.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Paragrafta ana düşüncenin bağlam içerisinde hangi öğelerle geliştirildiğini belirler.		
2. Tanımlamanın işlevlerini belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; ▪ Öğrencilerden tanım yapılan paragraflar bulmaları istenir. Bu paragrafların ortak yönlerini belirlemeleri istenir. ▪ Düşünceyi zenginleştirmek ve belirgin kılmak; bağlamdaki öğeleri ve bunların düşünceyle ilişkilerini ortaya koymak için tanımlara ihtiyaç olduğu belirtilir. ▪ İyi bir tanımın özellikleri üzerinde durulur. ▪ Tanımlarda anlamın yoğunlaştırıldığı ve sınırlandırıldığı vurgulanır.
3. Karşılaştırmanın işlevlerini belirler.		[!] Kazanımın işlenişinde; ▪ Öğrencilerden karşılaştırma yapılan paragraflar bulmaları istenerek bu paragrafların ortak yönlerini belirlemeleri istenir. ▪ Karşılaştırmanın özellikleri açıklanır. ▪ Düşünce ve duygunun daha iyi anlatılması ve açıklanması amacıyla karşılaştırmalara başvurulabileceğini kavrar.
4. Tanık göstermenin işlevlerini belirler.		[!] Tanık göstermenin işlevleri belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: ▪ Öğrencilere, tanık göstermeye başvurulmuş paragraf örnekleri buldurulur. Bu paragrafların ortak yönlerini belirlemeleri istenir. ▪ Paragrafta tanık göstermeye hangi durumlarda ihtiyaç duyulduğu, paragrafta ileri sürülen düşüncenin doğruluğunu, yanlışlığını, güzelliğini, çirkinliğini ifade amacıyla tanık gösterme yoluna gidildiği, kimlerin nasıl tanık gösterildiği üzerinde durulur. ▪ Yersiz bir tanık göstermenin paragrafın ana düşüncesine ve varlık sebebine zararlı olacağı vurgulanır.
5. Örneklendirmenin işlevlerini belirler.	 Örnekleme paragrafları bulur, okur. Arkadaşlarının okuduğu paragrafları dinler. Paragrafların ortak yönlerini belirler.	[!] Paragrafta anlatılan düşünce ile ilgili okunan, bilinen ve kabul görmüş örneklerden yararlanılabileceğini vurgulanır.
6. Farklı düşünceyi geliştirme yollarından yararlanarak kısa metinler yazar.	 Tanımlamanın kullanıldığı paragraflar yazar. Arkadaşlarının yazdığı paragraflar hakkında düşüncelerini ifade eder.	

VI. ÜNİTE: PARAGRAF BİLGİSİ		
5. Metin ve Paragraf		
Öğrenci grupları, ders kitaplarındaki metinlerde veya seçilmiş başka metinlerdeki metin-paragraf ilişkisini konu alan bir paragraflık yazı yazarlar.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metin-paragraf ilişkisini belirler.		[!] Metnin bir iletişim aracı olduğu; paragrafın da bu iletişim aracının bir alt birimi olduğu hatırlatılır.
2. Paragrafların metinde kullanılış şeklini belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Metinde, birbirini tamamlayan paragrafların farklı anlatım türleriyle oluşturulabileceğine dikkat çekilir. ▪ Bir metinde okuyucuyu bilgilendiren, okuyucuyu duygulandıran olağanüstünün ve komik olanın imkânlarını sunan paragrafların yer alabileceği belirtilir.
3. Duygu ve düşüncelerini bir paragrafta ifade eder.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin çeşitli konu ve durumlara ilişkin duygu ve düşüncelerini paragraf boyutunda ifade etmeleri sağlanır. ▪ Anlatım türleri konusunda çeşitlilik sağlamak amacıyla -anlatım türleri üzerinde durulmaksızın- “Başınızdan geçen bir olayı anlatınız. Fiziksel ve ruhsal özelliklerine dikkat ederek tanıdığınız bir kişiyi anlatınız. Verilen konuda düşüncelerinizi açıklayınız.” gibi yönlendirmeler yapılır. ▪ Sınıfın durumu göz önüne alınarak mümkün olduğunca çok sayıda paragraf yazılması sağlanır.
4. Paragraflardan metin oluşturur.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Belirli bir tür vurgusu yapılmaksızın öğrencilerin belli konu ve durumlara ilişkin duygu ve düşüncelerini birbirini tamamlayan paragrafla ifade ederek metin oluşturmaları sağlanır. ▪ Sınıfın durumu göz önüne alınarak mümkün olduğunca çok sayıda metin yazdırılır.

8. ONUNCU SINIF ÜNİTELER, AMAÇLAR, KAZANIMLAR

I. ÜNİTE: SUNUM-TARTIŞMA-PANEL		
1. Sunum		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. İletişim ile teknolojik gelişme arasındaki ilişkiyi açıklar.		[!] Bilgisayar, ışık ve görüntü sağlayan aletlerin öğrenmeye getirdiği kolaylıklar üzerinde durulur.
2. Sunumun özelliklerini belirler.	☞ Öğrenciler, slaytların (yansılının) nasıl düzenleneceğini araştırırlar. Örnek slaytlar hazırlarlar.	<p>[!] Sunumun özellikleri belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilgileri yenileyen, pekiştiren, hatırlatan, önemli noktaları öne çıkaran; bir çalışma sonucunu açıklayan; laboratuvar araştırmalarını sunan, anket sonuçlarını ifade eden; önemli olay ve olguları dile getirmek üzere yapılan konuşmalara sunum adı verildiği belirtilir. ▪ Sunumlarda dinleyici kitlesinin, konuya ilgi duyan kişilerden oluştuğu ve sunumda eldeki teknik imkânlardan yararlanmaya özen gösterildiği belirtilir. ▪ Sunum yapılabilecek konular üzerinde durularak sunumda amacın, bilgileri yenileme, araştırma ve anket sonuçlarını değerlendirme, bilime katkıda bulunma olduğu vurgulanır. ▪ Sunumu yapan kişinin sunumdan önce nelere, niçin dikkat etmesi gerektiği; sunum yerini daha önceden görmesinin, prova yapmasının, kullanacağı malzemenin kontrolünü kendisinin gerçekleştirmesinin yararlı olacağı; sunum esnasında ciddi, ağırbaşlı, temiz ve derli toplu görünümün önemi vurgulanır. ▪ Hazırlanmış bir metni okumak ile konuşma yapmak üzerinde durularak sunum yapacak kişinin konuşma anında ses tonuna, jest ve mimiklerine, sahneyi veya kürsüyü rahat kullanmaya; dinleyicilerle, başta bakışlar olmak üzere, vücut diliyle iletişim kurmaya; ses ve kelimeleri doğru telaffuza özen göstermesi gerektiği belirtilir. ▪ Sunumun nasıl sonlandırılması gerektiğine dikkat çekilir. ▪ Sunum sonunda bir soru yöneltilmesi durumunda konuşmacının nasıl davranması gerektiği üzerinde durulur. Sunum yapan kişinin sorulara hakim olması, gereksiz ayrıntılara ve tartışmalara girmeden cevap vermesi, ilgisiz soruların konu dışı olduklarını belirtmesi, cevabını bilemediği sorular olursa konuşmada hazır bulunan yetkili kişilerin düşüncelerine başvurmasının önemi vurgulanır. ▪ Sunumda dilin hangi işlevde kullanıldığı üzerinde durulur.

<p>3. Sunumda teknik imkânlar ile görsel malzemeden nasıl yararlanılacağını kavrar.</p>		<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Göndericinin iletiyi alıcıya ulaştırma yollarına dikkat çekilir. ▪ Her türlü iletişimde, bir konudaki birikimi ve hazırlığı alıcıya sunmada kullanılabilecek araçlar sıralanır; bilgisayar, CD, disket, data-show, slayt makineleri, mikrofon, kürsü gibi araçların iletişimdeki yeri ve değeri vurgulanır. ▪ Slayt kullanımı üzerinde durularak slaytların ele alınan konuyu bir düzen içinde hatırlatan kısa ve özlü ifadelerden oluşması gerektiği vurgulanır. ▪ Dinleyicilerin de slaytlardaki cümleleri dikkatle okudukları belirtilir. ▪ Slayt metinlerinin konuşmacı ile dinleyiciyi birleştiren çizgi olduğu hatırlatılır. ▪ Sunumda eş güdümün önemi üzerinde durulur. ▪ Sunum yapacak kişi ile görsel malzemeleri kullanacak kişi arasında uyum sağlamanın önemi vurgulanır.
<p>4. Sunum yapar.</p>	<p>👥 Öğrenciler istedikleri konuları belirler ve gruplara ayrılırlar. Her grup seçtiği konuda sunum hazırlar ve hazırladıkları sunumları sırayla sınıfa sunar. Sunuş bittikten sonra gruplar nasıl bir çalışma yaptıklarını ve çalışmalarını hazırlarken nelere dikkat ettiklerini, kendilerine kolay ve zor gelen yönlerin neler olduğunu sınıfa açıklarlar.</p>	

I. ÜNİTE: SUNUM-TARTIŞMA-PANEL		
2. Tartışma		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Tartışmanın özelliklerini belirler.		<p>[!] Tartışmanın özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tartışmanın amacının, bir konu çevresinde lehte ve aleyhte karşılıklı düşünceleri ortaya koyma, problemlere cevap ve çözüm bulma; gerçek, doğru, iyi ve güzel olanı birlikte arama olduğu belirtilmelidir. Doğru, iyi ve güzelin zamana bağlı olduğunu unutmamak gerektiği de vurgulanmalıdır. Tartışmada; karşılıklı saygı ve hoşgörünün, nazik, sabırlı olmanın; konuşma kurallarına, verilen zamana ve sıraya uymanın amaca ulaşmadaki yararları açıklanır. Tartışmada bir konuda edinilmiş peşin hükümlerin, önceden alınmış kesin kararların, bilineni farklı cümlelerle devamlı tekrar etmenin, konu dışına çıkmanın tartışmaya yarar sağlamayacağı vurgulanır. Tartışmada amaca ulaşmak için nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulur. Tartışmada konunun güncel olması, tartışılacak yönlerinin bulunması, farklı düşünce ve dikkatlerle yorumlanmaya imkân sağlamasının önemi vurgulanır. Tartışmayı yöneten bir başkana ihtiyaç olduğu; başkanın konuyu ortaya koyup sınırlaması, konuşmacıların konu dışına çıkmalarını, konuyla ilgisiz ve gereksiz konuşmalarını engellemesi, konuşmacıların birbirini suçlamaya yönelik konuşmalarına izin vermemesi, tartışmanın kurallarına uygun yürütülmesini ve bir sonuca ulaşılmasını, bu sonucun da bir rapor hâline getirilmesini sağlaması gerektiği vurgulanır.
2. Tartışmaları, toplumla iletişim imkânlarını dikkate alarak gruplandırır.		<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> Bazı tartışmaların yalnızca sonuçlarının basın aracılığıyla duyurulduğu; bazılarının ise basına ve halka açık olduğu, düzenleniş amaçlarına, hedef dinleyici kitlesinin zevk, kültür ve anlayışına göre nitelikler kazandığı vurgulanır. İkincisine genel olarak “topluluk karşısında tartışmalar/topluma açık tartışmalar” denilebileceği belirtilir. Topluma açık tartışmaların ortak amaçları üzerinde durulur. Dinleyicilerin huzurunda, dinleyiciler için gerçekleştirilen bu tartışmalarda konuşmacıların tartışma konusundaki bilgi, birikim, görgü, düşünce ve kanaatlerini halka iletmesi, onları bilgilendirmeyi, yönlendirmeyi amaçladığı vurgulanır. Bu tip tartışmalarda kamuoyu yaratma endişesinin konuşmacı-dinleyici ilişkisini belirleyen önemli faktör olduğu belirtilmelidir. Topluma açık tartışmalar amaçlarına, özelliklerine ve düzenlenişlerine göre gruplandırılır. Açık oturum, panel, sempozyum, forum gibi tartışmaların basın ve halk önünde gerçekleştiği, münazaranın ise daha çok eğitim amacıyla sınıflarda düzenlendiği belirtilir.
3. Tartışmaya katılır.	 Sınıfta tartışma düzenlenir.	[!] Öğrencilerin sınıf imkânları da göz önünde bulundurularak yapılacak farklı formattaki tartışmalara katılması sağlanır.

I. ÜNİTE: SUNUM-TARTIŞMA-PANEL		
3. Panel		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Panelin özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, panel metinleri bulur ve okurlar. Arkadaşlarının getirdiği metinleri dinlerler. İmkân bulunabilirse TV, CD vb. iletişim araçlarından bir panel izlerler.	[!] Panelin özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Panelin, bir grup insanın aralarında gerçekleştirdiği bir tartışma biçimi olduğu; bir düşünce alışverişi çevresinde olduğu; panelde bir gerçeğin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı, seçilen konu üzerinde farklı düşüncelerin dile getirildiği vurgulanır. ▪ Panelin; dinleyicilerle konuşmacıların bir konu üzerinde birlikte düşünme isteği çevresinde düzenlendiği, bu sebeple de samimi bir ortamda, üzerinde durulan konu ile ilgili az sayıda dinleyicinin bulunduğu bir tartışma biçimi olduğu vurgulanır. ▪ Panel yöneticisinin işlevi üzerinde durularak konuşmacıları yönetmek, konuyu ortaya koymak, dinleyicilerin görüş belirtmelerine izin vermek ve söylenenlere kendi düşüncelerini de ilâve ederek toplantıyı sonuçlandırmak görevlerini yerine getirdiği belirtilir. ▪ Konuşmacıların konu ile ilgili düşüncelerini kısaca ifade etmeleri, böylece de toplantıyla bütünleşmeleri gerektiği belirtilir. ▪ Panelde dinleyicilerin de konu ile ilgili görüşlerine yer verilip verilmediği üzerinde durulur. ▪ Panelde herkesi ilgilendiren, sosyal problemlerle ilgili konuların ele alındığı belirtilir.
2. Panel hakkında öğrendiklerini uygular.	 Sınıfta bir panel yapılır. Yapılan panel hakkında öğrenciler düşüncelerini ifade ederler.	

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ

1. Anlatıma Hazırlık

Gruplara ayrılan öğrenciler önce anlatıma nasıl hazırlanılacağını tartışır; sonra da sıralanan kazanım, önerilen etkinlik ve verilen açıklamalar yardımıyla anlatıma hazırlıkta izlenecek sırayı belirlerler.

Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Yazma ve konuşmada hazırlığın önemini örneklerle açıklar.	 Öğrencilerden, hazır olmadıkları bir konuda yazı yazmaları istenir. Başarısız olmaları durumunda başarısızlıklarının sebebi tartışılır.	[!] Yazma ve konuşmada hazırlığın öneminin açıklanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yazmada ve konuşmada tutarlı olmak için hazırlık yapmanın önemi üzerinde durulur. Kime, niçin, neyi ve nasıl anlatmak gerektiği üzerinde düşünmeden konuşma ve yazmanın tutarlı olmayacağı belirtilir. ▪ Yazmaya başlamadan ve konuşma yapmadan önce yeni bilgilere ihtiyaç olup olmadığı sorulur. ▪ Bilgi toplamak, deneyimlerini topladığı bilgilerle zenginleştirmek, düşüncelerini gruplandırarak, yazacağı yazının, yapacağı konuşmanın türünün okuyucu veya dinleyici üzerinde gerçekleştireceği etkinin mahiyetini belirlemek gerektiği üzerinde durulur.
2. Bilgi edinme kaynaklarını belirler.	 Hangi yazılarda ve konuşmalarda kişisel gözlemlere ihtiyaç duyulduğunu araştırır.	[!] Bu kazanımın işlenişinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yazı yazma ve konuşma hazırlamada kültür birikiminin, kişisel deneyimin ve çevrenin önemi üzerinde durulur. ▪ Anlatımda gözlemin önemi vurgulanarak görmenin bakmaktan farklı bir eylem olduğu, varlık ve olayları benzerlerinden ayıran özelliklerin belirlenmesinin gözlemlerde çok önemli olduğu belirtilir. ▪ Bilgi edinmek için okuma, araştırma, not alma, özet çıkarma, alıntı yapma gerektiği vurgulanır. ▪ Bir yazıdan nelerin, nasıl not alınması gerektiği belirtilir. Anlamadan not almanın mümkün olmadığı sezdirilir. ▪ Özet çıkarmanın, ayrıntıları atma sanatı olduğu vurgulanır. ▪ Kitaptan, ansiklopediden, bir dergi veya gazeteden alıntı yapıldığında nasıl kaynak gösterileceği açıklanır.

<p>3. Ana düşünce etrafında çeşitli düşünce, bilgi ve bulguları birleştirerek metin oluşturur.</p>	<p> Öğrencilere hazır oldukları bir konu verilir. Yazıya başlamadan önce, neler üzerinde duracaklarını kısa cümlelerle alt alta yazmaları istenir. Sonra da metin oluşturmaları önerilir.</p> <p> Öğrencilere iyi düzenlenmiş bir yazının hedef kitlesi ve yazılış amacı buldurulur. Bunların yazıda üstlendikleri rol araştırılır. Aynı yazıda kişisel deneyimleri ifade eden kısımlar, araştırma sonucunda elde edilen bilgiler öğrencilerle paylaşılır.</p> <p> Okunan yazıda düşüncelerin nasıl sıralandığı araştırılır.</p> <p> Öğrenciler, kendi yazılarında düşünce ve deneyimlerini nasıl sıraladıklarını ve ana düşünce ile yardımcı düşünceleri nasıl birleştirdiklerini açıklarlar.</p>	<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Her yazının; kendi düzeni, teması ve ifade biçimiyle kendi içinde anlamı olan organik bir birlik olduğu vurgulanır. ▪ Metinde genelden özele veya özelden genele gidilebileceği; ama tutarlı sıra ve derecelendirmenin bulunması gerektiği vurgulanır. ▪ Ana düşünce etrafında birleşen düşünce, bilgi, deneyim ve örneklerin sebep-sonuç ilişkisine göre düzenlenebileceği açıklanır. ▪ Edinilen bilgilerle kişisel deneyimlerin yazma ve konuşmada nasıl düzenleneceği üzerinde durulur. ▪ Yazı yazma ve konuşma hazırlamada; toplanan bilgilerin ve kişisel deneyimlerin, hazırlanacak metnin yazılış amacı ve hedef kitlesine göre düzenlenmesi gerektiği belirtilir. ▪ <i>Başarılı bir düzenleme için deneyim ve araştırmalardan elde edilen bilgilerin kısa cümlelerden hareketle kısa bir plan yapılmasının önemi vurgulanır.</i>
--	--	--

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ		
2. Anlatımda Tema ve Konu Öğrenci grupları, seçilen metinlerin tema ve konularını sıralanan kazanım, önerilen etkinlik ve verilen açıklamalardan yararlanarak belirler, tema ile konu arasındaki ilişkileri açıklar, temayı güncelleştirirler. Bunları yazılı olarak ifade ederler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Anlatımda “tema” ve “konu” arasındaki ilişkiyi açıklar.	<p>📖 Sağlık, özgürlük, hoşgörü ve çalışkanlıkla ilgili metinler okunur. Sağlıklı yaşama arzusunun, özgür olma isteğinin, insanları ve olayları hoş görmenin birer tema olduğu belirtilir. Bu temaların işlendiği metinlerde nelerin, nasıl anlatıldığı araştırılır.</p> <p>🗣️ Öğrenciler; aynı temada yazılmış metinlerin benzer ve farklı yönleri üzerinde tartışırlar. Bir hikâyenin temasını bulur, aynı temada yazılmış başka metinler ararlar.</p>	<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tema ve konu terimleri üzerinde durularak temanın soyut olduğu; belli bir bağlamda kişi, yer, zaman, durum bildirecek şekilde sınırlandırılması, somutlaştırılması, anlatılması sonucu konu hâline getirildiği vurgulanır. ▪ Aynı temada farklı metinler yazılabileceği örneklerle açıklanır.
2. Aynı temada farklı türlerde metinler yazılabileceğini örneklerle açıklar.		
3. Aynı temada farklı anlatım türlerini kullanarak kısa metinler yazar.	📖 Öğrenciler, kıskançlık temasını ele alan öyküleyici, açıklayıcı, güldürücü metinler yazarlar.	

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ		
3. Anlatımda Sınırlandırma [!] Gruplara ayrılan öğrenciler, seçilen metinlerde temaların nasıl sınırlandırıldığını açıklarlar. Bu konuda grupların tespit ettikleri hususlar sınıfça değerlendirilir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. İletişimi sınırlayan öğeleri belirler.		[!] İletişim etkinliğinin, iletişimde yer alan öğelerin imkânlarıyla sınırlandırılacağı üzerinde durulur.
2. Temanın nasıl sınırlandırılabilceğini açıklar.	<p>📖 Öğrenciler, seçilen bir metnin temasını bulur; bu temanın bağlamla ilişkisini araştırır ve temanın ifadesinde nasıl bir anlatıma başvurulduğunu tartışırlar. Öğrenciler, “küçükleri sevmek” temasını işleyen yazı yazarlar. Böylece soyut temanın nasıl somutlaştırıldığını fark ederler.</p> <p>🗣️ Öğrenciler, bir fıkra, bir deneme ve bir makalede temanın nasıl sınırlandırıldığını araştırırlar.</p>	<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Soyut bir temanın nasıl somutlaştırıldığıyla ilgili olarak temaların; bağlam, kişi, zaman, ifade ve anlatma biçimiyle sınırlanarak somutlaştırıldığı; anlaşılabilir, değerlendirilebilir özellikler kazandığı belirtilir. ▪ Sözlü ve yazılı ifadede anlatımın amacı, yazarın niyeti başta olmak üzere iletişimde rol alan öğeler bütününe sunduğu imkânlarla temanın sınırlandırılması gerektiği üzerinde durulur. Örneğin; “kadınların özgürlüğü”nün tema olduğu; “Türkiye’de kadınların özgürlüğü”nün ve “20.yy. başlarında Ankara’nın herhangi bir semtinde yaşayan kadınların özgürlükleri” ile bu temanın sınırlandırıldığı ifade edilir. ▪ Temanın sınırlandırılmasında anlatıcının tavrı ve amacının etkili olduğu vurgulanır.

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ		
4. Anlatımın ve Anlatıcının Amacı Öğrenci grupları, kazanım ve etkinliklerde belirtilen hususları metinlere uygularlar ve tespit ettikleri özellikleri birlikte değerlendirirler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Anlatımın nasıl oluştuğunu belirler.	 Öğrenciler, iletişim tablosunu çizer; iletişimde yer alan öğeleri ve bu öğelerin işlevlerini tartışır.	[!] Her iletişimde olduğu gibi gönderici-alıcı ileti, kanal ve şifre gibi iletişim öğelerinin rol ve işlevlerine göre anlatımın şekillendiği üzerinde durulur.
2. Okuduğu yazılarda anlatımın amacını belirler.	 Öğrenciler, “su”yu konu alan bir bilimsel yazı, bir sanat yazısı bir de günlük hayatla ilgili yazı bulur; bunları karşılaştırır. Öğrenciler, bilimsel, felsefi, edebî metinleri okur ve anlatımın amacı ile ifade arasındaki ilişkiyi açıklarlar.	[!] Her anlatımda anlatıcı ile okuyucu veya dinleyici arasında bir ilişki olduğu belirtilir. Bu ilişkinin anlatımın amacı olduğu vurgulanarak amacın anlatımdaki rolü ve değeri ile ifade biçimleriyle ilişkisi üzerinde durulur.

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ		
5. Anlatımda Anlatıcının Tavrı Seçilen parçalarda anlatıcının tavrı ile metin arasındaki ilişki üzerinde duran öğrenci grupları, tespit ettikleri hususları sınıfta değerlendirirler, ulaştıkları sonuçları maddeler hâlinde tahtaya yazarlar.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. İletişimde anlatıcı ile anlatılan obje veya husus arasındaki ilişkinin anlatımı nasıl etkilediğini tartışır.	 Bir doğal görünüş belirlenir. Her öğrenci bu görünüşü önce nesnel sonra da öznel ifadelerle anlatır. Her iki anlatımın farklılıklarını belirler. Okuduğu metinlerden nesnel ve öznel anlatıma örnekler seçer. Öğrenciler, öznel ve nesnel anlatıma örnek olabilecek parçalar bulur, okur ve benzerlerini yazarlar.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; ▪ İletişim tablosunda göndericiyle gönderge arasındaki ilişki üzerinde durulur. ▪ Anlatıcının öznel ve nesnel olarak ifade ettiği her düzeydeki sözlü ve yazılı anlatımın özellikleri üzerinde durularak anlatıcının anlatılan obje, konu veya husus karşısında öznel veya nesnel olmasının anlatımı nasıl etkilediği açıklanır.
2. Anlatıcının dolaylı ve doğrudan ifade ettiği her düzeydeki sözlü veya yazılı anlatımın özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, doğrudan ve dolaylı anlatıma örnek teşkil edecek yazı parçaları bulur, okur ve arkadaşlarının okuduklarını dinlerler. Kendileri de doğrudan ve dolaylı anlatıma örnekler yazarlar.	[!] Anlatıcının; gördüklerini, işittiklerini duyu organlarıyla algıladıklarını ve deneyimlerini dile getirdiği her düzeydeki anlatım ile başkasından öğrendiklerini, duyduklarını ifade amacıyla gerçekleştirdiği anlatımlar üzerinde durulur.
3. Anlatıcının soyut ve somut olarak ifade ettiği her düzeydeki sözlü veya yazılı anlatımın özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, somut ve soyut anlatıma örnek olabilecek parçalar bulur, bu parçaları okur ve bunların benzerlerini yazarlar.	[!] Anlatıcının; duyu organlarıyla algıladıklarını, başkalarından öğrendiklerini, işittiklerini, deneyimlerini ifade ettiği her düzeydeki yazılı ve sözlü anlatımların özellikleri belirtilir.

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ		
6. Anlatımın Temel Özellikleri		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Anlatımda bulunması gereken temel özellikleri örneklerle açıklar.	<p> Öğrenci grupları açıklık bakımından örnek olabilecek metin parçaları bulurlar, okurlar ve bunların özelliklerini tartışır; açık olmayan yazıların nasıl adlandırılabileceğini araştırırlar. Açık metinlere örnek yazarlar.</p> <p> Öğrenciler, akıcılığı ses, kelime ve metin parçası düzeylerinde bozan hususları araştırırlar. Akıcı olmayan yazılarla akıcı olan yazıları karşılaştırırlar. Aynı metinleri, yalınlık ve duruluk bakımından değerlendirirler.</p>	<p>[!] Anlatımda bulunması gereken temel özelliklerin açıklanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Anlatımda açıklık, akıcılık, yalınlık ve duruluk özellikleri üzerinde durulur. ▪ Fikirlerin, duyguların, açık ve net biçimde anlatılması gerektiği belirtilir. ▪ Anlatılacak hâlin ve olayın, betimlenecek görünüşün, sezginin, dile getirilecek duygu ve düşüncenin anlatıcının zihninde açık ve net biçimde belirlenmesi gerektiği söylenir. ▪ Anlatılacak dile getirilecek, betimlenecek hususların dilin bilinen ve kabul edilen kurallarına uyularak düzenlenmesi zorunluluğu vurgulanır. ▪ Sözlü veya yazılı ifadenin hiçbir engelle uğramadan akıp gitmesi; ses akışını bozan, söylenmesi güç seslere ve kelimelere yer verilmemesi; gereksiz söz tekrarı kaçınılması gerektiği vurgulanır. ▪ Kelime ve cümle düzeyinde gereksiz ifadelerle yer verilmemesi; karmaşık ve anlaşılması güç cümle kullanılmaması; sözün uzatılmaması; gerekli yerde deyim ve terimlerin kullanılması zorunluluğu vurgulanır. ▪ Metnin dil ve ifadesinin sade, gösterişsiz ve süssüz olması; kullanılmayan söz ve söz öbeklerine yer verilmemesi; söylenmek istenilenin kısa ve kesin ifadelerle dile getirilmesi gerektiği vurgulanır.

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ		
7. Anlatımın Oluşumu Gruplara ayrılan öğrenciler, seçilen metin veya metin parçalarını açıklamalarda belirtilen hususlardan da yararlanarak kazanımlar doğrultusunda inceler ve değerlendirirler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Anlatımda bağlaşıklıklağın önemini belirler.	 Öğrenci grupları; kelimelerin cümleleri, cümlelerin paragrafları meydana getirmek üzere hangi dil bilgisi kurallarına bağılı kalındığına araştırır. Öğretmen, cümlelerinde anlatım bozuklukları bulunan ve bulunmayan birer paragrafı öğrencilere okur. Öğrenciler, paragraflardaki anlatım farklılıklarının nedenlerini tartışır.	[!] Bir metin ve metin parçasında dil öğelerinin dil bilgisi kurallarına uyularak yana getirilmesine bağlaşıklık adı verildiğı belirtilir.
2. Anlatımda bağdaşıklıklağın önemini belirler.	 Öğrenciler, her düzeydeki anlam birliklerinin bir tema etrafında birleşip birleşmediğini tartışır; önce ifade edilen ve verilen bilgilerle sonrakiler arasındaki ilişkiyi belirlerler.	[!] Bu kazanım işlenirken; ▪ Bir metnin veya metin parçasının yalnızca dil bilgisi kuralları dikkate alınarak düzenlenmediğı, dil öğelerinin ifade ettikleri husus ve durumlar arasında anlam bağıntıları da olduğı vurgulanır. Söz konusu anlam birlikleri arasındaki bağıntılara da bağdaşıklık dendiğı belirtilir. ▪ Dil birimlerini birbirine bağlayan dil kurallarının; bu birimlerin ifade ettikleri husus ve durumlar arasındaki anlam bağlantı ve ilişkilerinin yazarın amacıyla ilgili olduğı vurgulanır.
3. Dil öğelerinin dile getirdikleri husus ve durumlar arasında anlam bağlantıları ve ilişkileri kurar.		[!] Bağdaştırmalar üzerinde durularak birden çok anlamlı dil birliğinin yana gelerek yeni bir anlam ifade etmesine bağdaştırma dendiğı belirtilir. Bağdaştırmanın bağlaşıklık ve bağdaşıklık ile sağlandığı açıklanır.
4. Bağlam ile anlatım arasındaki ilişkiyi açıklar.		

II. ÜNİTE: ANLATIM VE ÖZELLİKLERİ

8. Anlatım Türlerinin Sınıflandırılması

Öğrenci grupları, paragrafla ilgili üniteye kazandıkları becerilerden de yararlanarak okudukları metinleri, açıklamalarda belirtilen hususları dikkate alarak kazanımlar doğrultusunda inceler ve değerlendirirler.

Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Anlatım türlerinin oluşumunu kavrar.	 Öğrenciler, bilimsel eserlerle sanat eserlerindeki betimlemelere örnek bulur ve bu örnekleri karşılaştırırlar.	[!] Anlatım türlerinin oluşumu üzerinde durulurken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> Her anlatımın; gerçekleştiği bağlam içinde ayrı bir bütün olduğu; dil bilgisi kuralları ve anlam ilişkisi ile birbirine bağlanan cümle ve paragraf adlı birimlerden oluştuğu üzerinde durulur. Anlatımın gerçekleşmesinde iletişime katılan öğelerin, anlatımın amacı, alıcıda uyandırılmak istenilen etki ve anlatıcının anlatılan husus veya obje karşısındaki tavrının anlatım türünü belirlediği vurgulanır. İçinde yer alacağı, kendisinden daha geniş metnin varlık sebebi ve özelliklerinin, anlatımın gerçekleşmesinde izlenecek yolun belirlenmesinde rol sahibi olduğu vurgulanır.
2. Anlatım türlerini gruplandırır.		[!] Anlatım türleri; <ul style="list-style-type: none"> Öyküleyici anlatım, Betimleyici anlatım, Öğretici anlatım, Açıklayıcı anlatım, Kanıtlayıcı anlatım, Tartışmacı anlatım, Coşku ve heyecana bağlı anlatım, Destansı anlatım, Düşsel anlatım, Mizahi anlatım, Emredici anlatım, Söyleşmeye bağlı anlatım, Gelecekte söz eden anlatım olarak gruplandırılır.
3. Metin türlerinin oluşmasında anlatım türlerinin üstlendiği rolü belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> Edebî türler veya metin türleri olarak bilinen yazılarda farklı anlatım birliklerinin bir araya geldiği vurgulanır. Bir hikâyede betimleme, açıklama, tanıtmaya amacıyla yazılmış parçaların öyküleme (hikâye etme) çevresinde birleştirildiği belirtilir. Makalede açıklama, tanımlama, tartışma, öğretme, anlatım biçimlerinin birlikte kullanılabileceği ifade edilir.

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
1. ÖYKÜLEYİCİ (HİKÂYE EDİCİ) ANLATIM – İSİM		
1.1. ÖYKÜLEYİCİ ANLATIM		
<p>Öğrenci grupları, öyküleyici anlatımla ilgili farklı metinler seçer, okur ve dinlerler. Okudukları bu metinleri kazanımlarda belirtilen sıraya uygun biçimde incelerler. Bu üniteden itibaren öğrenci gruplarının, “gösterip yaptırma yöntemi”ni uygulayarak anlatım ve metin türlerinin özelliklerini kavramaları sağlanır; öğrencilere, örnek yazılardan hareketle yeni yazılar ortaya koymaları önerilir. Örnek metinlerin seçilmesi, çözümlenmesi, ayırıcı özelliklerinin belirlenmesi ve bunların benzerleriyle karşılaştırılmasını takiben bütün öğrencilerden, örnek metinlerden ve onlarda belirlenen özelliklerden yararlanarak yeni metinler yazmaları istenir. Yazılan metinleri öğrenci grupları birlikte değerlendirirler. Öğrencilerin, metinlerini sergilemelerine imkân sağlanır.</p>		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Öyküleyici metinlerin ortak özelliklerini belirler.		[!] Öyküleyici anlatımda anlatmanın esas olduğu belirtilir. Bir anlatıcının bir olayı veya birbiriyle ilişkili olayları anlatması veya nakletmesi sonucu ortaya çıkan anlatıma “öyküleyici anlatım” dendiği vurgulanır.
2. Öyküleyici anlatımda bulunan öğeleri belirler.	<p> Öğrenciler, tarihî bir olayı anlatan metni, tanınmış bir kişinin hatırasını, kısa bir öyküyü, bir masalı veya bir romanın özetini okur. Birbirlerinin bu konudaki hazırlıklarını dinler. Bütün bu metinlerdeki ortak öğeleri gösterirler.</p> <p> Öğrenciler, tarihî olaylardan söz eden bir metnin olay zincirini ve bir masalın olay örgüsünü bulur ve şemalaştırırlar.</p> <p> Öğrenciler, öyküleyici anlatımda zamanın, mekânın ve kişilerin özelliklerine göre, anlatımda nasıl değişiklikler olduğunu araştırırlar. Farklı öyküleyici metinlerde mekânın, kişilerin, zamanın anlatımda sebep oldukları değişiklikleri araştırırlar. Herhangi bir öyküleyici sanat metninde bu öğeleri değiştirmeyi dener; bu değişikliğin sebep olduğu anlatım farklılığını belirlerler. Aynı etkinliği öğretici - öyküleyici bir metinde gerçekleştirirler.</p>	<p>[!] Öyküleyici anlatımda bulunması gereken öğeler üzerinde durulurken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ola y, zaman, mekân, kişiler ve tema üzerinde durulur. ▪ Bir arada bulunmak zorunda olan en az iki kişinin veya iki kişi yerine geçen kavram veya varlığın bireysel farklılıklar sebebiyle karşı karşıya gelmesi veya çatışması sonucu ortaya çıkan eyleme “olay” dendiği vurgulanır. ▪ Olayın yaşanmış olmasının veya yaşanabilirliğinin mümkün olduğu; olay örgüsünün ise tasarlanmış, hayal edilmiş bir olaydan hareketle gerçekleştirilen bir düzenleme olduğu açıklanır. ▪ Olay veya olay örgüsünün kişi, mekân ve zamanla ilişkisi üzerinde durulur. ▪ Öyküleyici anlatımda olay parçasının oluşumunda olay, kişi, mekân, zaman bütünlüşmesi vurgulanır; olayın kişiler veya kişi işlevindeki kavram ve diğer varlıklar arasındaki karşılaşma veya çatışma sonucu ortaya çıktığı belirtilir. ▪ Olay veya olay örgüsünün düzenlenişi ile temanın ilişkisi ele alınır. ▪ Anlatılan olayın gerçekleştiği zaman ile anlatma zamanı arasındaki farklılık üzerinde durulur.

3. Öyküleyici anlatımda anlatıcının işlevini belirler.		<p>[!] Bu kazanımın işlenmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> Öyküleyici anlatımda bir anlatıcının bulunduğu belirtilir. Sanat metinlerinde anlatıcının kurmaca kişi, öğretici öyküleyici metinlerde ise gerçek bir kişi olduğu vurgulanır. Sanat metinlerinde anlatıcının üç temel bakış açısının birinden hareketle olayı, mekânı, kişileri ve zamanı anlattığı üzerinde durulur. Bu üç temel bakış açısından birinin ilâhî bakış açısı olduğu; bu bakış açısından hareketle yazılan metinlerde anlatıcının her şeyi bildiği belirtilir. İkincisinde kahraman anlatıcının metindeki kahramanlardan biri olduğu ve anlatıcının olayları kahraman kadar bildiği; üçüncüsünde ise gözlemci anlatıcının olup biteni kamera sessizliğiyle arkadan izlediği belirtilir. Öyküleyici metinlerde anlatıcının anlattıklarını nereden ve nasıl öğrendiğinin metinden ve ifadelerden anlaşıldığı vurgulanır. Anlatıcının, anlattığı olay veya olay örgüsü ilişkisi üzerinde durulur.
4. Öyküleyici anlatımın hangi metin türlerinde kullanıldığını belirler.		[!] Öyküleyici anlatımın “öğretici” ve “sanat metni” özelliği gösteren yazılarda kullanıldığı açıklanır.
5. Öyküleyici anlatımla oluşmuş metinlerde bir durumdan başka bir duruma geçişin nasıl sağlandığını belirler.		
6. Öyküleyici metinler yazar.	<p> Öğrenciler öyküleyici metin yazarlar. Yazılarını arkadaşlarına okurlar. Burada öyküleyici metin yarışması düzenlenebilir. Kazanım, açıklama ve etkinliklerden de yararlanılarak “gösterip yaptırma yöntemi” uygulanır. İhtiyaç duyulursa bu anlatım türüyle ilgili tartışma veya panel düzenlenebilir. Öğretmen yazılan metinlerin arasından örnekler seçer, bunlardaki güzel yönleri ve eksiklikleri gösterir.</p>	

1.2.İSİM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki isimleri bulur.		
2. Metnin oluşumunda isimlerin işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Metinden hareketle isimleri türlerine göre gruplandırır.		[!] İsimler kullanım, anlam, sayı bakımından gruplandırılır.
4. Farklı isim türlerini kullanarak metin oluşturur.		
5. İsimlerin kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] İsimlerin kurucu öge olarak yer aldığı kelime grupları üzerinde durulur.

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
2. BETİMLEYİCİ (TASVİR ETDİCİ) ANLATIM – SIFAT		
2.1. BETİMLEYİCİ (TASVİR EDİCİ) ANLATIM		
Gruplara ayrılan öğrenciler, üniteye belirtilen açıklamaları, verilen kazanımları, önerilen etkinlikleri “gösterip yaptırma yöntemi” ni kullanarak uygularlar ve tespit ettikleri sonuçları değerlendirir; yazdıkları örnek metinleri belirleyecekleri yöntemlerle sergilerler.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Betimleyici metinlerin ortak özelliklerini belirler.	<p> Öğrenciler, farklı kişilerin, farklı işlevleri karşılamak üzere yazmış oldukları betimleme paragraflarını okur ve kayda alınmış betimleme parçalarını dinlerler.</p> <p> Öğrenciler, farklı yazarların metinlerinde duyu organlarıyla ilgili söz öbeklerini belirler; bunların farklılık sebeplerini ve sonuçlarını araştırırlar.</p>	<p>[!] Betimleyici anlatımın özelliklerin belirlenmesinde aşağıdaki hususlar göz önüne alınır:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ruh çözümlerinin de betimleme oldukları ancak buna “tahlil” denildiği belirtilir. ▪ Betimlenecek nesne ve görünüşün adı söylenerek veya sezdirilerek betimlemeye başlanacağı belirtilir, nesne ve görünüşün bir mekâna yerleştirilmesinin önemi vurgulanır. ▪ Betimlemede duyu organlarıyla elde edilen bilgilerin önemi vurgulanır, görme, işitme, dokunma, tatma, koklama ifade eden söz ve söz öbekleri üzerinde durulur. ▪ Gözlemin yalnız görmekle sınırlanamayacağı belirtilir. Görmeyle bakma arasındaki fark üzerinde durulur. ▪ Metinlerde görmenin diğer duyu organları aracılığıyla alınan bilgilerle beslendiği, desteklendiği vurgulanır. ▪ Gözlemin doğrudan gözlem yanında, hatırdaki kalmış olayları ve varlıkları hatırlama ve hayale dayanarak gerçekleşebileceği de sezdirilir.
2. Farklı betimleme tarzlarını belirler.		<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilgi veren, gerçeği yansıtan, sanatsal ve simgesel işlevi olan betimlemeler olduğu, kimi betimlemelerin belgesel metin oldukları; gerçeği yansıtan betimlemelerin yaşanmış olayların sahnesini tanıtan yazılar olduğu, sanat betimlemelerinin olayın sahnesi veya aksesuarını yansıttığı belirtilir. ▪ Simgesel betimlemelerde, okuyucunun yorumuyla betimlenen şeye ulaşılacağı; anlatma esasına bağlı metinlerde kahramanın ruh hâlini ve mizacını yansıtan betimlemeler olduğu açıklanır.
3. Betimlemelerin kullanıldığı metin türlerini belirler.		
4. Betimleyici metinler yazar.	<p> Öğrenciler, belgesel değerlerde betimlemeler yazar ve okurlar. Okudukları sanat betimlemelerinden hareketle betimlemeler yazar ve okurlar. Arkadaşlarından birinin ruh hâlini dile getiren betimlemeler yazar ve okurlar. Arkadaşlarının betimlemelerini dinler ve düşüncelerini söylerler.</p>	

2.2. SIFAT Sıfat konusu, betimleyici anlatım metinlerinden yararlanılarak işlenecektir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki sıfatları bulur.		
2. Metnin oluşumunda sıfatların işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Metinden hareketle sıfatları türlerine göre gruplandırır.		[!] Niteleme ve belirtme sıfatları üzerinde durulur.
4. Farklı sıfat türlerini kullanarak metin oluşturur.		
5. Sıfatların kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Sıfatların kurucu öge olarak yer aldıkları kelime grupları üzerinde durulur.

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
3. COŞKU ve HEYECANA BAĞLI (LİRİK) ANLATIM-ZAMİR		
3.1. COŞKU VE HEYECANA BAĞLI LİRİK ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Coşku ve heyecana bağlı anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini fark eder.	 Öğrencilerden birkaçı, okuyucuyu coşturan, heyecanlandıran metinlerden seçilmiş parçalar okur, diğerleri okunan metinleri dinlerler.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> Coşku ve heyecana bağlı metinlerde kelimelerin ilk anlam değerleri dışında kazandıkları duygu ve çağrışım değerleri ile imgelerin özellikleri üzerinde durulur. Heyecan, mutluluk veya mutsuzluk ifade eden; dinî duyarlılık, derin düşünce, yüceltme gibi hâlleri dile getiren söz öbeklerinin kullanımına dikkat çekilerek dilin hangi işlevlerde kullanıldığı vurgulanır. Coşku ve heyecana bağlı metinlerde ahengin önemi vurgulanır.
2. Coşku ve heyecana bağlı anlatımla oluşturulmuş metinlerde kimin duygularından söz edildiğini belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> Coşturucu anlatımda “ben” ve “biz” zamininin hareket noktası durumunda olduğu, “ben” ve “biz”in duygularından söz edildiği belirtilir. Coşku ve heyecana bağlı metin parçalarında sıklıkla kullanılan şahıs zamirleri üzerinde durulur.
3. Coşku ve heyecana bağlı anlatımla oluşturulmuş metinlerin kim için yazıldığını sorgular.		
4. Coşku ve heyecana bağlı anlatım türleriyle metin oluşturur.	 Öğrenciler, okuyucuyu coşturan, heyecanlandıran, hüzünlendiren, sevindiren, mutlu kılan; ona acı ve hüznü veren kısa metinler yazarlar. Yazdıkları metinleri arkadaşlarına okurlar. Arkadaşlarının okuduğu metinler hakkında düşündüklerini paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
3.2. ZAMİR		
Zamir konusu, coşku ve heyecana bağlı anlatım türlerinden yararlanılarak işlenecektir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki zamirleri bulur.		
2. Metnin oluşumunda zamirlerin işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Metinden hareketle zamirleri türlerine göre gruplandırır.		[!] Şahıs, işaret, belirsizlik, soru ve dönüşlülük zamirleri üzerinde durulur.
4. Farklı zamir türlerini kullanarak metin oluşturur.		
5. Zamirlerin kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Zamirlerin kurucu öge olarak yer aldıkları kelime grupları üzerinde durulur.

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
4. DESTANSI (EPİK) ANLATIM - EMREDİCİ ANLATIM – FİİL /FİİLİMSİ		
4.1. DESTANSI (EPİK) ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Destansı anlatımla oluşmuş metinlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, destansı anlatımla oluşmuş metinler bulur, bu metinleri okur; okunanları dinler ve bunların okuyucuda uyandırdığı duyguları açıklarlar.	
2. Destansı anlatımda ele alınan konuları belirler.	 Öğrenciler, destansı metinlerde ele alınan konuları araştırırlar. Öğrenciler, destansı metinlerde olağanüstü öğeleri açıklar, bunları çeşitlerine göre gruplandırır.	[!] Destansı anlatımda konuların ele alınış biçimi üzerinde durulur, tarihi olay ve kişilerin hangi yönleriyle anlatıldığı vurgulanır.
3. Destansı anlatım ile destanlar arasındaki ilişkiyi sorgular.		
4. Destansı anlatımdan hangi metin türlerinde yararlanılabileceğini belirler.		
5. Destansı anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, destansı kısa metinler yazar, yazdıkları metinleri birbirlerine okurlar. Okunan metinler hakkında düşüncelerini ifade ederler.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
4.2. EMREDİCİ ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Emredici anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini açıklar.	<p> Öğrenciler, emredici anlatım türünde yazılmış metinler bulur, okur ve okunanları dinlerler.</p> <p> Öğrenciler, kanun ve yönetmelik metinleri, kullanma kılavuzları, uyulması gereken kuralları bildiren metinler, trafik kurallarını bildiren metinler, reklam metinleri vb. okurlar. Bu metinlerle ne iletilmek istendiğini tartışır. Bu metinlerde kullanılan dilin özelliğini açıklarlar.</p>	[!] Bu tür metinlerin öğretici ve açıklayıcı yönlerinin de olduğu belirtilir.
2. Emredici metinlerin işlevlerini belirler.		<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emredici sözlü ve yazılı anlatımın okuyucuyu bir iş yapmaya, bir eylemde bulunmaya, bir davranışı gerçekleştirmeye zorladığı belirtilerek bu metinlerin sosyal hayat içindeki yeri vurgulanır. ▪ Emredici metinlerin dilin hangi işlevi çerçevesinde olduğu üzerinde durulur. ▪ Alıcı durumundaki okuyucu veya dinleyicinin kendisine söyleneni yerine getirip getirmemek konusundaki durumu açıklanır.
3. Emredici metinlerde dilin kullanım özelliklerini belirler.		<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emredici metinlerin dilin hangi işlevi çerçevesinde olduğu üzerinde durulur. ▪ Emredici anlatım türünde emir, telkin, öneri ifade eden kelime ve kelime gruplarının sık kullanıldığı üzerinde durulur. ▪ Emredici anlatım türünde çok kullanılan şahıs zamirleri ve çekim eklerine dikkat çekilir. ▪ Emredici anlatım türlerinde çok kullanılan kipler ve bunların ifadeye kazandırdıkları örneklerle gösterilir.
4. Emredici anlatımla metin oluşturur.	<p> Öğrenciler, emredici anlatım türünde kısa metinler yazar, yazdıkları metinleri birbirlerine okur ve okunan metinler hakkındaki düşüncelerini paylaşırlar.</p>	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
4. 3. Fiil /Fiilimsi		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki fiilleri bulur.		
2. Metnin oluşumunda fiillerin işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Metindeki fiilleri çatılarına göre gruplandırır.		[!] Özne yüklem ilişkisine göre etken, edilgen, dönüşlü, işteş; nesne – yüklem ilişkisine göre geçişli, geçişsiz fiiller üzerinde durulur.
4. Fiillerin kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Fiillerin kurucu öge olarak yer aldıkları kelime grupları üzerinde durulur.
5. Metindeki fiilimsileri bulur.		
6. Metnin oluşumunda fiilimsilerin işlevlerini örneklerle açıklar.		
7. Metinden hareketle fiilimsileri türlerine göre gruplandırır.		
8. Fiil ve fiilimsileri kullanarak metin oluşturur.		
9. Fiilimsilerin kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Fiilimsilerin kurucu öge olarak yer aldıkları kelime grupları üzerinde durulur.

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
5. ÖĞRETİCİ ANLATIM – AÇIKLAYICI ANLATIM – TARTIŞMACI ANLATIM – KANITLAYICI ANLATIM – ZARF		
5. 1. ÖĞRETİCİ ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Öğretici anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler fizik, kimya, coğrafya, biyoloji gibi ders kitaplarından seçtikleri metinleri sınıfa getirip okurlar. Bu metinler arasındaki benzer ve farklı yönleri belirlerler.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğretici metinlerin yazılış amaçları üzerinde durulur. ▪ Öğretici metinler ile alıcı (okuyucu) arasındaki ilişki üzerinde durulur; öğretici metnin anlaşılması ve yorumlanması için okuyucunun verilen bilgiyi kavrayabilecek birikime sahip olması gerektiği vurgulanır.
2. Öğretici metinlerin yazılış amaçlarını belirler.		[!] Bu metinlerin açıklama, aydınlatma, bilgi verme amaçlarıyla yazıldıkları vurgulanır.
3. Öğretici metinlerde dilin kullanım özelliklerini kavrar.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğretici metinlerde dilin daha çok göndergesel işlevde kullanıldığı belirtilerek söz sanatlarına, dilin bünyesine mal olmamış yan anlam ifade eden kelime ve kelime gruplarına yer verilmediği vurgulanır. ▪ Öğretici metinlerde parçalar arası ilişkinin nasıl sağlandığı üzerinde durulur.
4. Öğretici anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, öğretici anlatım türünde kısa metinler yazar, yazdıkları metinleri birbirlerine okur ve okunan metinler hakkındaki düşüncelerini paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
5. 2. AÇIKLAYICI ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Açıklayıcı anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, açıklayıcı anlatım türünde yazılmış metinler bulur, okur ve okunanları dinlerler.	[!] Açıklayıcı anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özellikleri verilirken; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Açıklayıcı anlatımla ele alınan konunun veya problemin nasıl ortaya konulduğu, hangi yönlerden ele alındığı örneklerle gösterilir. ▪ Yazarın ele alınan konu ve problemle ilişkisi, işlenen konu hakkında tecrübeli olması gerektiği vurgulanır. ▪ Açıklayıcı metin ile okuyucu ilişkisi üzerinde durulur.
2. Açıklayıcı anlatımda dil ve anlatım özelliklerini belirler.		[!] Açıklayıcı anlatımda dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dilin göndergesel işlevi ve kelimelerin gerçek anlamlarında kullanılmasına özen gösterildiği, açıklayıcı anlatımda kesin ve açık ifadenin önemli olduğu belirtilir. ▪ Açıklayıcı metinlerde tanımlama, açıklayıcı betimleme, sınıflandırma; örneklendirme, benzerlik ve karşıtlardan yararlanarak metinlerin düzenlendiği hususu üzerinde durulur. ▪ Açıklayıcı anlatımın; sorunu ortaya koyan cümle veya cümlelerle başladığı; sorunu çözümlleyen açıklamalar, örnekler, karşılaştırmalar ile devam ettiği, özetleyici veya yargı bildiren ifadelerle sonuçlandığı üzerinde durulur.
3. Açıklayıcı anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, açıklayıcı anlatım türünde kısa metinler yazar, yazdıkları metinleri birbirlerine okur ve okunan metinler hakkındaki düşüncelerini paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
5. 3. TARTIŞMACI ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Tartışmacı anlatımla oluşturulan metinlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, tartışmacı anlatım türünde yazılmış metinler bulur, okur ve okunanları dinlerler.	
2. Tartışmacı metinlerin yazılış ve söyleniş amaçlarını belirler.		
3. Tartışmacı anlatımda dil kullanımının özelliklerini kavrar.	 Öğrenciler, bir paragraf boyutunda tartışma metinleri yazar, bunları okur, arkadaşlarının yazdığı açıklayıcı yazıları dinler ve bunlar hakkındaki düşüncelerini söylerler.	[!] Tartışmacı anlatımda dil kullanımının özellikleri verilirken; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tartışmacı anlatımda dilin hangi işlevinin ön plana çıktığı vurgulanır. ▪ Tartışmacı anlatımda seçilen kelime ve düzenlenen cümlelerin özellikleri belirlenir. ▪ Tartışmada karşısındakini ikna etmenin önemi üzerinde durulur.
4. Tartışmacı anlatımla metin oluşturur.		

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
5. 4. KANITLAYICI ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Kanıtlayıcı anlatımla yazılmış metinlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, bir düşünceyi, bir savı kanıtlamak üzere yazılmış yazılar bulur ve bunları okurlar.	[!] Kanıtlayıcı anlatımla yazılmış metinlerin ortak özelliklerinin belirlenmesinde: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kanıtlayıcı anlatımın; inandırma, aydınlatma, bir başkasına kendi görüşünü kabul ettirme amaçlarıyla düzenlendiği vurgulanır. ▪ Hitap edilen toplumun kültür düzeyi ve beklentilerinin, kanıtlayıcı yazılarındaki rolü vurgulanır. ▪ Konuşan ve yazan kişinin konuyu nasıl ortaya koyduğu, sınırladığı ve görüş noktasını belirlediği ifade edilir. ▪ Kanıtlayıcı metinlerde kavramları tanımlama ve açıklama, örneklere başvurma, tanık gösterme ve belge kullanmanın önemi belirtilir. ▪ Konuşmacı veya yazarın düşüncesini kabul ettirmek için nasıl bir yol izlediği açıklanır. ▪ Konuşmacı ve yazarın üzerinde durduğu konuyu aydınlatmak ve düşüncelerini kabul ettirmek için örneklere başvurduğu; konuşmacının ve yazarın konuyu aydınlatmak amacıyla farklı kişilerin düşüncelerine müracaat ettiği belirtilir.
2. Kanıtlayıcı anlatımda dil kullanımının özelliklerini kavrar.		[!] Kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kanıtlayıcı anlatımda dilin hangi işlevde kullanıldığı belirlenir. Kelime ve kelime gruplarının anlam ve duygu değerleri üzerinde durulur. ▪ Okuyucuyu veya dinleyiciyi ikna etmek, düşündürmek ve yazıda üzerinde durulmak istenilen konudan uzaklaşmamak için bazı kelime, kelime öbeği veya cümlelerin aralıklarla tekrar edildiği belirtilir.
3. Kanıtlayıcı, öğretici, açıklayıcı ve tartışmacı yazıları karşılaştırır.		
4. Kanıtlayıcı anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, bir paragraf boyutunda kanıtlayıcı metinler yazar ve bunları okurlar. Arkadaşlarının yazdığı kanıtlayıcı yazıları dinler ve bunlar hakkındaki düşüncelerini söylerler.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
5.5. ZARF		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki zarfları bulur.		
2. Metnin oluşumunda zarfların işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Metinden hareketle zarfları türlerine göre gruplandırır.		[!] Niteleme, zaman, azlık - çokluk, yön ve soru zarfları üzerinde durulur.
4. Farklı zarf türlerini kullanarak metin oluşturur.		

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
6. DÜŞSEL (FANTASTİK) ANLATIM– GELECEKTEN SÖZ EDEN ANLATIM- EDAT, BAĞLAÇ		
6. 1. DÜŞSEL (FANTASTİK) ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Düşsel anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini belirler.	<p> Öğrenciler, düşsel anlatımla oluşturulmuş yazılar okur, kitaptaki metinlerin dışında sınıfa düşsel metinler getirirler. İzledikleri korku filmlerinden hatırladıklarını arkadaşlarına anlatırlar.</p> <p> Uzun gemilerinde geçen olayları anlatan ve buradaki kişileri tanıtan yazılar okurlar.</p>	<p>[!] Düşsel anlatımla oluşmuş metinlerin ortak özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlar göz önüne alınmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Düşsel yazılardaki olay örgüsü, kişi, mekân ve zaman bütünleşmesi üzerinde durulur. ▪ Yapıyı meydana getiren öğeler arasındaki ilişkinin değişmediği, değişikliğin iletişime katılan öğelerin farklılığında aranması gerektiği belirtilir. ▪ Düşsel anlatım metinlerinde kişileştirilmiş varlık ve kavramlarla anlatılan olayların özellikleri üzerinde durulur.
2. Düşsel âlemin anlatım ve gerçeklikle ilişkisini belirler.	 Öğrenciler, teknolojik gelişme ile düşsel âlemin nasıl zenginleştiğini tartışırlar.	[!] Edebi metinlerde ve filmlerde, hayale sığınmanın ve yaşanan gerçeklikten kaçışın nedenleri açıklanır. Düşsel âlemin sağladığı imkânlar üzerinde durulur.
3. Düşsel anlatımın hangi metin türlerinde kullanıldığını belirler.		
4. Düşsel yazılarla düşsel olmayan kurmaca yazıları tema, yapı bakımlarından karşılaştırır.		
5. Düşsel anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, düşsel yazılar yazar, yazdıklarını arkadaşlarına okur, okunan metinler hakkındaki düşüncelerini paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
6. 2. GELECEKTEN SÖZ EDEN ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Gelecekte söz eden anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini belirler.	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenciler, ütopya metinleri okur, anlatır ve dinlerler. Öğrenciler, anlatıcının özelliklerini ve anlattıklarının kaynaklarını nerelerden aldığını araştırırlar. Öğrenciler; gerçeğe yakınlık duygusu açısından anlatmaya bağlı metinlerle gelecekte söz eden metinleri karşılaştırırlar. 	<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Varsayım ile olmuş ve yaşanmış olan arasındaki fark üzerinde durulur. ▪ Gelecekte söz eden metinlerde anlatıcının özellikleri vurgulanır. ▪ Bu türden anlatımların kaynakları üzerinde durulur. ▪ Gelecekte söz eden metinlerdeki bakış açısı belirlenir.
2. Gelecekte söz eden anlatımda dil kullanımının özelliklerini kavrar.		[!] Metindeki zaman bildiren sözlerin ve çekimli fiillerin anlam değerleri üzerinde durulur.
3. Gelecekte söz eden anlatımın hangi metin türlerinde kullanıldığını belirler.		
4. Düşsel anlatımla gelecekte söz eden anlatımı karşılaştırır.		
5. Gelecekte söz eden anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler; gelecekte söz eden kısa metin örnekleri yazar, yazdığı metinleri arkadaşlarına okur, arkadaşlarının okuduğu metinler hakkındaki düşüncelerini paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
6.3. EDAT, BAĞLAÇ		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki edatları bulur.		
2. Metnin oluşumunda edatların işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Edatları kullanarak metin oluşturur.		
4. Edatların kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Edatların kurucu öge olarak yer aldığı kelime grupları üzerinde durulur.
5. Metindeki bağlaçları bulur.		
6. Metnin oluşumunda bağlaçların işlevlerini örneklerle açıklar.		
7. Bağlaçları kullanarak metin oluşturur.		
8. Bağlaçların kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Bağlaçların kurucu öge olarak yer aldığı kelime grupları üzerinde durulur.

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
7. SÖYLEŞMEYE BAĞLI (DİYALOG) ANLATIM -MİZAHİ ANLATIM-ÜNLEM		
7. 1. SÖYLEŞMEYE BAĞLI (DİYALOG) ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Söyleşmeye bağlı anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler söyleşmeye bağlı metin örnekleri bulur, okur ve dinlerler. Farklı yer ve seviyelerde gerçekleştirilmiş konuşma metinlerinin özelliklerini belirler ve eleştirirler.	[!] Söyleşmeye bağlı anlatımın zamanla ilişkisini belirler.
2. Söyleşme çevresinde gerçekleştirilen metin türlerini gruplandırır.		[!] Sohbet, diyalog, mülâkat adı verilen metinlerin söyleşme çevresinde oluştuğu; iç konuşma (monolog) nın söyleşmeye dayandığı belirtilir.
3. Söyleşmeye bağlı anlatımla sağlanan iletişimin özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, televizyon ve radyo programlarından kayda alınmış veya yazıya geçirilmiş konuşmaları sınıfta inceler; konuşma metninin beğendikleri ve beğenmedikleri yönlerini birbirleriyle tartışır. Öğrenciler, konuşmada resmiyet, samimiyet ve laubaliliğin ölçülerini; anne ve kardeşle konuşma ile resmî görevlilerle konuşma arasındaki farkı tartışır. İtiraz etmede, soru sormada, bir soruya cevap vermede bazı bireysel alışkanlıkların kazanılmasının gerekli olup olmadığı üzerinde tartışır.	[!] Söyleşmeye bağlı anlatımla sağlanan iletişimin özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: ▪ Söyleşmeye bağlı anlatımda görme ve işitmenin önemi üzerinde durulur. ▪ Söyleşmede jest ve mimiklerin konuşmaya kazandırdığı değer, vurgu ve tonlamanın işlevi, hitap biçimleri ve dinleme tarzlarının önemi gibi hususlar üzerinde durulur. ▪ Karşılıklı konuşmanın bağlama ve konuşulan kişilere göre değişebileceği örneklerden hareketle gösterilir.
4. Söyleşmeye bağlı anlatımın kullandığı metinleri belirler.		[!] Günlük hayat, roman, hikâye ve tiyatrolarda karşılıklı konuşma (diyalog) ve ikiden fazla kişinin konuşmasına bağlı metinlerin söyleşme anlatım türü çevresinde oluştuğu belirtilir.
5. Söyleşmeye bağlı anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, söyleşmeye bağlı kısa metin örnekleri yazar. Yazdığı metinleri arkadaşlarına okur; okudukları metinler hakkındaki düşüncelerini birbirleriyle paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
7. 2. MİZAHİ ANLATIM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Mizahi anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerini açıklar.	 Öğrenciler, güldürücü anlatımla oluşturulmuş metinler bulur ve sınıfta okurlar. Arkadaşlarının getirdiği metinleri dinler ve metinler hakkında düşündüklerini ifade ederler.	[!] Mizahi anlatımla oluşturulmuş metinlerin ortak özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Mizahi anlatıma hangi durumlarda başvurulduğu üzerinde durulur. Güldüren metin veya metin parçalarında gülmeye sebep olan karşılaştırmalar, durumlar, hareketler, kelime ve kelime grupları belirtilir. Bu yazılarda ses, hareket, konuşma, görünüş taklitlerinin rolü olup olmadığı üzerinde durulur. Güldürücü metinlerde tanıtılan kişinin ve anlatılan durumun alışılmış olandan hangi bakımdan farklı olduğu açıklanır.
2. Alay, hiciv ve kara mizahı karşılaştırır.	 Kara mizahın, ironinin, humorun, karikatürün, parodinin sözlük anlamlarını bulur. “Komik durum”, “komik kişi”, “komik jest”, “komik” kelime ve kelime öbekleriyle ne anlatıldığını araştırır. Öğrenciler, humora ve ironiye örnek olabilecek metin veya metin parçaları bulurlar. Bu metinlerde mizahın nasıl sağlandığını tartışırlar.	[!] Komik olan unsurların normalden farklılığı üzerinde durulur.
3. Fıkralarda mizahı sağlayan öğeleri belirler.		
4. Mizahi anlatımda dil kullanımının özelliklerini kavrar.		
5. Hangi metin türlerinde mizahtan yararlandığını belirler.		
6. Mizahi anlatımla metin oluşturur.	 Öğrenciler, güldürücü küçük metin örnekleri yazar ve yazdıklarını birbirlerine okurlar. Okudukları güldürücü metinler hakkında düşündüklerini birbirleriyle paylaşırlar.	

III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ		
7.3. ÜNLEM		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metindeki ünlemleri bulur.		
2. Ünlemlerin cümle ve metindeki işlevlerini örneklerle açıklar.		
3. Ünlemleri kullanarak metin oluşturur.		
4. Ünlemlerin kelime gruplarının oluşumundaki işlevini açıklar.		[!] Ünlemlerin kurucu öge olarak yer aldığı kelime grupları üzerinde durulur.

9. ON BİRİNCİ SINIF DİL VE ANLATIM DERSİ ÜNİTE VE KAZANIMLARI

I. ÜNİTE: METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI		
Metinlerin Sınıflandırılması		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Metinleri sınıflandırır.		[!] Metinlerin sınıflandırılmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> • Metinler gerçeklikle ilişkileri, işlevleri, yazılış amaçları, kullanılan anlatım türleri bakımından gruplandırılır. • Anlatmaya bağlı metinlerin öğretici ve sanat metinleri olmak üzere gruplandırılabilceği üzerinde durulur. • “Dil-Kültür ve İletişim” ünitesinde ifade edilen dilin işlevlerinden hareketle, metinler gruplandırılır.
2. Edebî metinler (sanat metinleri) ile öğretici metinler arasındaki farklılıkları belirler.		

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER

1. MEKTUP		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Farklı türlerdeki mektup metinlerinden hareketle mektupların özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, özel mektup, resmî mektup ve iş mektubu örnekleri araştırır, bulur ve okurlar. Sınıfta okunan bu mektup örneklerini dinlerler. Okuduğu ve dinlediği mektupların ortak özelliklerini maddeler hâlinde tahtaya yazarlar.	Mektup metinlerinin özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> • Her türlü mektubun yazılış amaçları üzerinde durulur. • Her türlü mektupta sayfa düzeninin önemli olduğu vurgulanır. • Mektupların şekil özellikleri üzerinde durulur. Özel mektuplarda hitap ve ifade tarzı sezdirilir. İş mektupların açık ve sade bir ifade taşıması gerektiği; dostlar ve arkadaşlar arasında konuşulabilecek her konuda mektup yazılabileceği ve bunların özel mektup olduğu, özel mektupların da değerini ve gücünü içtenlikten aldığı vurgulanır. • Özel mektuplarda kullanılan dilin karşılıklı konuşmadan farklılığı sezdirilir. • Mektupların sonuç kısmında neler yazılması gerektiği üzerinde durulur. • Mektupta hangi anlatım türünün kullanıldığı sorgulanır. Mektuplardaki anlatım türünün mektup yazanla okuyan kişinin arasındaki ilişkiye göre şekillendiği belirtilir.
2. İncelediği mektuplarda dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		[!] Mektupların dil ve cümle yapısının özellikleri açıklanır. Özel mektuplarda gönderici ile alıcının birbirine karşı özel durumu yanında, ele alınan konunun da metnin üslubunu belirlediği vurgulanır.
3. Mektupları gruplandırır.		• [!] Özel mektuplar, edebî mektuplar, resmî mektuplar ve iş mektupları üzerinde durulur. Tarih ve imzanın atılacağı yerlerin, hitap ifadelerinin yerinin belli olduğu belirtilir.
4. Özel mektup yazar.	 Öğrenciler, arkadaşlarına mektuplar yazarlar. Arkadaşlarının yazdığı mektupları okurlar. Arkadaşlarının yazdığı mektuplarla ilgili düşüncelerini ifade ederler.	
5. İş mektubu yazar.	 Öğrenciler, iş mektubu örnekleri yazarlar. Arkadaşlarının yazdıkları iş mektuplarıyla ilgili düşüncelerini ifade ederler.	
6. Dilekçe yazar.	 Öğrenciler, dilekçe örneklerini bulur, okurlar. Öğrenciler, dilekçe örnekleri yazarlar. Yazdıklarını birlikte okuyup eleştirirler.	[!] Dilekçenin iş mektubundan farklılığı sezdirilerek dilekçeyi kısa ve özlü yazmanın gerekliliği vurgulanır.
7. Mektupları akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
8. Mektupları yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
2. GÜNLÜK (GÜNCE)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Günlüklerin ortak özelliklerini belirler.	<p> Öğrenciler, günlük metinleri bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu günlük metinlerini dinlerler. Okuduğu ve dinlediği günlük metinlerinin ortak özelliklerini maddeler hâlinde tahtaya sıralarlar.</p> <p>En az üç ayrı yazarın üç günlük yazısını karşılaştırırlar. Sonuçları birbirleriyle paylaşırlar.</p> <p> Öğrenciler, günlüklerde gözlemin ve kişisel dikkatlerin önemini tartışırlar.</p>	<p>[!] Günlük metinlerinin özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> Günlük yazılarının; yaşananların ve görülenlerin günü gününe yazılması sonucu ortaya çıktıkları, inandırıcı oldukları, gözlemin önemi, yazıldığı günün tarihini taşıdıkları vurgulanır. Günlük yazılarında yaşanan ve görülenle yazıda dile getirilen arasında herhangi bir zaman farkı olmadığı, günlüklerin okuyucu düşünerek yazılmadığı belirtilir. Yazarın anlatım tavrı olarak gördükleri ve yaşadıklarıyla ilgili duygu ve düşüncelerini içtenlikle ifade ettiği, günlüklerin kişisel ve özel oldukları, günlük yazmada gözlemin önemi vurgulanır. Günlüklerde işlenen temalar ve anlatım türlerine dikkat çekilir.
2. Hangi metin türlerinde günlüklerden yararlandığını belirler.		[!] Günlüklerin; hatıra, gezi yazısı, roman gibi metin türlerinde kullanılabileceği ifade edilir.
3. Günlük yazar.	<p> Öğrenciler günlük yazar ve yazdığı günlükleri arkadaşlarına okurlar.</p> <p>Yazdıkları günlükler hakkında düşüncelerini ifade ederler.</p>	
4. Günlük yazma alışkanlığının yararlarını fark eder.		
5. Günlükleri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
6. Günlükleri yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
3. ANI (HATIRA)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Anıların ortak özelliklerini belirler.	<p>📖 Öğrenciler; siyaset, askerlik, ilim, sanat, edebiyat, spor vb. alanlarda tanınmış kişilerin yazdıkları anıları araştırır, bulur, okurlar. Beğendikleri bir anı yazısını arkadaşlarıyla paylaşır ve bu yazıyı neden beğendiklerini açıklarlar. Arkadaşlarından dinlediği anıların kendi okuduklarından farklılıklarını ifade ederler. Bu yazıların ortak özelliklerini sıralarlar.</p> <p>📖 Öğrenci grupları, anı yazarının anlattıklarını kanıtlama, belgelerle ifade etme zorunda olup olmadığını tartışır.</p> <p>📖 Öğrenciler, anı yazılarının yazıldıkları dönemle ilgili belge değeri taşıyıp taşımadığını araştırır ve sonuçları sınıfta tartışır.</p>	<p>[!] Anı metinlerinin ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> Anı metinlerinin öğretici ve bilgi verici oldukları belirtilir. Anı yazarının yaşadıklarını, gördüklerini ve izlenimlerini aradan zaman geçtikten sonra anlattığı vurgulanır. Anılarda anlatıcının kim olduğu fark ettirilerek yaşanmış zaman diliminin “ben” etrafında anlatıldığı üzerinde durulur. Anı yazılarında olay, kişi ve dönem hakkında bilgi, gözlem ve izlenimlerin anlatıldığı örneklerle açıklanır.
2. Anı metinlerinde dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
3. Anı yazarlarının yararlandığı kaynakları belirler.	📖 Öğrenciler; olayları bilen ve kişileri tanıyan insanın kendi bilgi ve izlenimlerini doğrudan doğruya anlatmasının ifadeye kazandırdıklarını tartışır.	[!] Anı yazarlarının anlattıkları zaman dilimiyle ilgili her türlü kaynaktan yararlanabilecekleri vurgulanır.
4. Günlük ile anıyı karşılaştırır.		
5. Anı yazar.	📖 Öğrenciler çocukluk yıllarında yaşadığı ve unutamadığı bir olayı önce yazar; daha sonra anlatırlar. Arkadaşlarının yazdığı anıları dinler ve düşüncelerini söylerler.	
9. Anıları acıcılık, bağışıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
10. Anıları yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
4. BİYOGRAFİ (HAYAT HİKÂYESİ), OTOBİYOGRAFİ		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Biyografilerin ortak özelliklerini belirler.	<p>📖 Öğrenciler; siyaset, askerlik, ilim, sanat, edebiyat, spor vb. alanlarda eser ve çalışmalarıyla tanınmış kişiler hakkında yazılmış biyografileri araştırır, bulur ve okurlar.</p> <p>📖 Öğrencilerin birkaçı, beğendiği bir biyografi yazısını arkadaşlarına okur; niçin beğendiğini açıklar.</p> <p>📖 Arkadaşlarından dinlediği biyografilerin kendi okuduklarından farklılıklarını ifade eder.</p> <p>📖 Öğrenciler, biyografi yazılarında bilgi ve belgelerin nasıl düzenlendiğini araştırırlar.</p>	<p>Biyografi metinlerinin ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Biyografisi yazılacak kişiyle ilgili belgeleri ve bilgileri toplamanın önemi sezdirilerek biyografi yazmak için ne tür ön hazırlıkların yapılması gerektiği belirtilir. ▪ Biyografisi yazılacak kişinin yaşadığı çevreyle ilişkisi kurularak biyografisi yazılacak kişinin ailesi ve çevresi hakkında bilgi toplamanın önemi üzerinde durulur. Söz konusu kişinin mizacının, kişiliğinin oluşmasında etkisi olan kişi ve olayların ve bazı önemli kişisel özelliklerinin açıklanması gerektiği vurgulanır. ▪ Biyografilerde gerçeklere bağlı kalmanın önemi üzerinde durulur. ▪ Anlatıcının kim olduğu, anlatım tavrı ve anlatıcının biyografiyi hazırlayan kişi ile ilişkisi üzerinde durulur. ▪ Biyografilerde ön plana çıkan anlatım türleri üzerinde durulur.
2. Biyografilerde dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
3. Biyografilerin kültür tarihindeki yerini ve önemini belirler.		
4. Otobiyografi (öz yaşam öyküsü) metinleriyle biyografi metinlerini karşılaştırır.		
5. Anı ile otobiyografiyi karşılaştırır.	<p>📖 Öğrenciler, biyografinin anı ve günlükten farklılıklarını araştırırlar. Araştırma sonuçlarını birbirleri ile tartışırlar.</p>	
6. Biyografi yazar.	<p>📖 Öğrencilerin her biri, iyi tanıdığı bir insanın biyografisini yazar. Tanımadığı bir insanın biyografisini yazarken neleri araştırması gerektiğini kendi yazısından yola çıkarak belirler. Arkadaşlarının yazdığı biyografileri dinler ve bunlar hakkındaki düşüncelerini ifade ederler. Kendi yazdığı ile arkadaşlarının yazdığı biyografiler arasında ilgi kurar, görüşlerini dile getirir.</p>	
7. Otobiyografi yazar.		
8. Biyografileri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		<p>[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.</p>

9. Biyografileri yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
10. Otobiyografileri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
11. Otobiyografileri yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
5. GEZİ YAZISI (SEYAHATNAME)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Gezi yazılarının ortak özelliklerini belirler.	<p> Öğrenciler farklı dönemlerde yaşamış yazarların gezi yazılarını araştırır, bulur ve okurlar. Beğendikleri bir gezi yazısını arkadaşlarına okurlar, bu yazıları niçin beğendiklerini açıklarlar. Arkadaşlarından dinlediği gezi yazılarının kendi okuduklarından farklılıklarını ifade ederler.</p> <p> Öğrenciler, gezi yazılarında, görülen her şeyin yazılıp yazılmadığını tartışır.</p>	<p>[!] Gezi yazılarının ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Görülen yerin yazarın dikkati ile anlatılmasının esas olduğu belirtilir. ▪ Aynı yeri gören kişilerin gezi yazıları arasındaki benzerlik ve farklılıkların sebepleri üzerinde durulur. ▪ Yazarın seçiciliği örneklerle açıklanır. ▪ Gezi yazılarında tanımlama, betimleme ve açıklamanın önemi belirtilir. ▪ Gezi yazılarında paragraf düzeyindeki parçaları birbirine bağlayan unsurlar belirlenir. ▪ Gezi yazılarında birliği sağlayan öğeler üzerinde durulur.
2. Gezi yazılarının okuyucu üzerindeki etkisini sorgular.		
3. Gezi yazılarının yararlarını sıralar.		[!] Gezi yazılarının görülen yerin kültür ve tabiat zenginlikleri, tarihî özellikleri, yaşama biçimi hakkında okuyucuya bilgiler verdiği vurgulanır.
4. İncelenen gezi yazısında dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
5. Gezi yazılarıyla anıları karşılaştırır.		
6. Gezi yazısı yazar.	<p> Öğrenciler, gezi yazısı yazar. Birbirlerinin yazmış oldukları gezi yazılarını dinler ve bunlar hakkındaki düşüncelerini ifade ederler.</p>	
7. Gezi yazılarını akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
8. Gezi yazılarını yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
6. SOHBET (SÖYLEŞİ)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği sohbetlerin ortak özelliklerini belirler.	<p> Öğrenciler, sohbet metinleri araştırır, bulur ve okurlar. Radyo ve televizyonda gerçekleştirilen sohbetleri dinlerler. Bu sohbetlerin kendilerine ilginç gelen yönlerini arkadaşları ile paylaşırlar.</p> <p> Öğretmen tarafından belirlenmiş bir konuda birkaç kişiden oluşan örnek sohbet çalışmaları yapılır. Yapılan sohbet çalışmaları üzerine öğrencilerden düşüncelerini ifade etmeleri istenir.</p>	<p>[!] Sohbet yazılarının ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sohbet türünün amaçları üzerinde durulur. ▪ Sohbetin konuşma tavrı ve edasıyla fikirleri derinleştirmeden ifadeye imkân verildiği açıklanır. ▪ Anlatım biçiminin samimî konuşma tavrıyla beslendiği belirtilir. ▪ Sohbette kullanılan anlatım türleri belirlenir.
2. Sohbette kullanılan dil ve anlatımın özelliklerini belirler.		[!] Sohbet metninde dilin hangi işlevde kullanıldığı, paragrafların birbiriyle nasıl ilişkilendirildiği, mahallî ve kişisel söyleyişlere yer verilip verilmediği üzerinde durulur.
3. Sohbet yazar.	 Öğrenciler, sohbet metni yazar ve okurlar. Arkadaşlarının yazdığı sohbet metinlerini dinlerler ve düşüncelerini söylerler.	
4. Sohbet metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
5. Sohbet metinlerini yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
7. HABER YAZILARI		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Haber yazılarının ortak özelliklerini belirler.	<p> Öğrenciler, politika ve sporla ilgili olayları; tanınmış kişilerin özel hayatlarıyla ilgili hususları; okuyucuda merak uyandırıcı, hoşgörü telkin edici, okuyucuları günlük hayatın dışına çıkarıcı olağanüstü özellik taşıyan olayları; çocukları, hayvanları konu alan haberleri çeşitli gazetelerden araştırır, bulur ve okurlar. Sınıfta arkadaşları ile paylaşırlar. Aynı haberi konu alan yazılar arasındaki farklılığın nedenlerini tartışırlar.</p> <p> Öğrenciler, haber yazısı bulunmayan günlük gazete olup olmadığını araştırırlar.</p>	<p>[!] Haber yazılarının ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Verilen haberlerin günlük, doğru, kolay anlaşılır, ilginç ve önemli olması gerektiği vurgulanır. ▪ Haber yazılarında kullanılan anlatım türleri vurgulanır. ▪ Haber yazılarında anlatıcının tavrı belirlenir.
2. Okuduğu haberlerden hareketle haber yazılarını kaynaklarına göre gruplandırır.		[!] Resmî, özel ve ajans haberlerinden söz edilir.
3. Haber yazılarında kullanılan dil ve anlatımın özelliklerini belirler.		<p>[!] Kazanımın işlenişinde aşağıdaki hususlar üzerinde durulur.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Haber yazılarında dilin hangi işlevde kullanıldığı belirlenir. ▪ Haber metnindeki kelimelerin anlam değerleri ile cümlelerin anlam ve yapı özellikleri üzerinde durulur. ▪ Haber yazılarında objektif, açık ve anlaşılır bir dil kullanıldığı, ayrıntıya yer verilmediği, yazının haberi ortaya koyan, yoruma ve yanlış anlaşılmaya imkân vermeyen cümleler ile başladığı belirtilir. ▪ Haber yazısının 5N 1K'da yer alan sorulara verilen cevaplarla genişlediği ve başlangıcının da ilgi çekici olması gerektiği vurgulanır.
4. Haberin; birey açısından önemini, sosyal, siyasal, kültürel ve günlük hayattaki yerini belirler.		
5. Haber metinleri yazar.	<p> Öğrenciler, haber yazısı yazarlar. Arkadaşlarının yazdığı haber yazıları hakkında düşüncelerini ifade ederler.</p>	
6. Haber metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		<p>[!] Bu kazanımın gerçekleşmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları metinleri öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

7. Haber metinlerini yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none">▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları haber metinlerini, inceledikleri haber metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları,▪ Kendi yazdıkları haber metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır.▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
---	--	--

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
8. FIKRA		
Bu dersin konusunun gazetelerde yayımlanan fıkralar olduğu belirtilerek bu metinlerle sözlü kültür ürünü olan fıkralar arasındaki ayırım belirginleştirilir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Fıkraların ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, gazetede yayımlanan fıkralardan seçtiklerini arkadaşlarına okurlar. Arkadaşlarının okuduklarını dinlerler. Dinledikleri fıkralar hakkındaki düşüncelerini ifade ederler.	[!] Fıkraların ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Her konuda fıkra yazılabileceği; fıkroda geniş kitleyi ilgilendiren günlük olaylardan seçilmiş farklı konuların ele alındığı belirtilir. Fıkralarda hangi anlatım türlerinin tercih edildiği belirlenir. Fıkra yazılarında ulaşılmak istenen sonucun kesinliği sorgulanır .
2. Fıkra yazarının özelliklerini belirler.		[!] Fıkra yazarının ortaya koyduğu dikkat, görüş ve düşüncenin özellikleri sorgulanır. Kişisel görüş ve düşüncelerin herhangi bir kanıt göstermeden kendine özgü bir dille anlatıldığı vurgulanır.
3. İncelediği fıkralarda dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
4. Fıkra yazar.	 Öğrenciler aynı konuda fıkra örnekleri yazarlar. Usta fıkraçıların fıkralarıyla kendi yazdıklarını karşılaştırırlar. Arkadaşlarının yazdığı fıkralar hakkında düşüncelerini ifade ederler.	
5. Fıkraları akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin kendi yazdıkları fıkra metinleriyle inceledikleri fıkra metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, Kendi yazdıkları fıkra metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
6. Fıkraları yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin kendi yazdıkları fıkra metinlerini, inceledikleri fıkra metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, Kendi yazdıkları fıkra metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
9. DENEME		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Denemelerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, farklı yazarlardan üç deneme seçerler ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu denemeleri dinlerler ve düşüncelerini ifade ederler.	[!] Denemelerin ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Denemenin, serbestçe seçilen bir konuda, düşündürücü, öğretici, gücünü yazarın içtenliğinden alan, inandırıcı ve ufuk açıcı özellikleri olan bir metin türü olduğu vurgulanır. Denemelerin rahat okunabilen düşünce yazıları olduğu belirtilerek, zevk vererek okuyucuyu düşünmeye yönleltmek; pratik hayatın gerçekleriyle kişi ilişkisini ortaya koymak; kültür alanındaki değişme ve gelişmelerle, zamanın akışını gözden uzak tutmadan, insanın nasıl zenginleştiğini ifade etmek; insanın birey olarak zaman ve toplum karşısındaki tavrını felsefeye özgü ciddiyetle, ilmî yazılara özgü kesinliğe yer vermeden dile getirmek üzere yazıldığı vurgulanır. Deneme yazılarında farklı anlatım türlerinin bir arada bulunduğuna dikkat çekilir.
2. Denemelerde kullanılan dil ve anlatımın özelliklerini belirler.		[!] Denemenin dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> Denemede dilin hangi işlevlerde kullanıldığı üzerinde durulur. Felsefi, sosyolojik, ilmî, tarihî temaların ve olayların bireysel dilin sağladığı rahat ve duygu yönü olan bir söyleyişle dile getirildiği belirtilir. Bayağlaşma noktasına inmeyen bir içtenlikle terim ve felsefi kavramların ağırlığından uzak bir ciddiyetin, denemenin üslubunu birlikte belirlediği dile getirilir.
3. Denemeleri konularına ve yazılış amaçlarına göre gruplandırır.		[!] Denemeler aşağıdaki gibi gruplandırılır: <ul style="list-style-type: none"> Kişisel duyarlılık ve dikkatleri konu alan denemeler Öğretici ve eleştirel denemeler Sosyal ve felsefi konularda bireysel düşünceyi ifade eden denemeler
4. Deneme yazarının özelliklerini açıklar.		[!] Deneme yazarlarının; <ul style="list-style-type: none"> Dili doğru ve güzel kullanan, Düşünce ufku açık, Duyguları yücelmiş, Kültür alanına özgü bilgi birikimine sahip, Kendi doğrularının dışında da doğruların varlığını kabul edebilen insanlar oldukları üzerinde durulur.
5. Deneme ile sohbeti karşılaştırır.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> Denemelerde de sohbette olduğu gibi içtenliğin ön planda olduğu vurgulanır. Denemelerde daha çok, düşünen insanın kendi dünyasındaki bütünlüğü, hoşgörüyü sağlayan, onu sevimli ve tutarlı kılan içtenliğin söz konusu edildiği belirtilir. Denemelerde inandırıcı ve düşündürücü bir içtenliğin tema, dil ve söyleyiş düzeyinde ayırıcı özellik durumunda olduğu sezdirilir.

6. Deneme yazar.	 Öğrenciler, deneme metinleri yazarlar. Yazdığı denemeleri arkadaşlarına okurlar. Arkadaşlarının yazdığı denemeler hakkında düşüncelerini ifade ederler.	
7. Denemeleri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		[!] Denemelerin akıcılık, bağdaşıklık ve bağlaşıklık bakımlarından değerlendirilmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları, ▪ Kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
8. Denemeleri yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		[!] Denemelerin yazım ve noktalama bakımından değerlendirilmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıklarıyla inceledikleri metinleri karşılaştırmaları; ▪ Kendi metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Belirtilen hususlarda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
10. MAKALE		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Makalelerin ortak özelliklerini belirler .	📖 Öğrenciler; gazetelerden, dergilerden ve internetten sosyal, siyasal ve günlük olaylarla ilgili makaleler araştırır, bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu makaleleri dinler, makalelerle ilgili düşüncelerini paylaşırlar. 🏠 Öğrenciler, makalenin yazılış amaçlarını araştırırlar.	[!] Makalelerin ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Makalenin temel ögesinin düşünce olduğu vurgulanır. ▪ Makale yazmanın amacı belirlenir. ▪ Makalenin hedef kitlesinin kim veya kimler olabileceği belirtilir. ▪ Makale metnindeki bölümlenmeler üzerinde durularak bu bölümlenmenin ifade edilen düşüncelerle ilişkisi açıklanır. Makalenin nasıl başladığı, geliştiği ve sonuçlandığı vurgulanır. ▪ Makalede kullanılan anlatım türlerinin özellikleri belirlenir, bunların birbirleriyle ilişkisi açıklanır.
2. Makalelerde dilin nasıl ve hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
3. Makalenin toplum hayatındaki rolünü sorgular .		
4. Makale yazarlarında bulunması gereken özellikleri belirler .		
5. Okuduğu makalelerde ana düşünceyi bulur.		
6. Ana düşünce etrafında dile getirilen diğer düşüncelerin nasıl birleştirildiğini açıklar.		
7. Gazetelerde yayımlanan makaleleri, haberlerden ve gazetelerdeki diğer yazılardan ayıran niteliklerin neler olduğunu sorgular.		
8. Fıkra ile makale arasındaki farklılıkları belirler.		
9. Denemeyle makalenin farklılıklarını sorgular.		[!] Denemenin makaleden farklılıklarının sorgulanmasında; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Denemelerde kişisel düşüncenin yer aldığı, ▪ Söylenenlerin kanıtlanmasına ihtiyaç duyulmadığı, vurgulanır. ▪ Denemelerde ele alınan konunun kesin sonuçlara bağlanmadığı söylenir.
10. Makale yazar.	📖 Öğrenciler, aynı konuda bir makale yazarlar. Birbirlerinin yazmış oldukları makaleleri dinler ve dinledikleri makaleler hakkında düşüncelerini ifade ederler.	

11. Makaleleri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımından değerlendirir.		<p> Bu kazanımın gerçekleşmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları makale metinleriyle inceledikleri makale metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları makale metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
12. Makaleleri yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		<p> Bu kazanımın gerçekleşmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları makale metinlerini inceledikleri makale metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları makale metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER		
11. ELEŞTİRİ (TENKİT)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Eleştiri yazılarının ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, edebiyat, resim, müzik konularında eleştiri yazıları araştırır, bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu eleştiri yazılarını dinler ve bunlar hakkındaki düşüncelerini ifade ederler.	[!] Eleştiri yazılarının ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eleştiri yazılarının yazılış amaçları belirlenir. ▪ Eleştiri yazılarında kullanılan anlatım türleri belirlenir.
2. İncelediği eleştiri yazılarında dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
3. Eleştiri yazarlarının özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, Türk edebiyatındaki önemli eleştiri yazarlarını ve bu yazarların özelliklerini araştırırlar.	
4. Eleştiri yazılarını, ele aldıkları konu ve ele alış biçimleri bakımından değerlendirir.		[!] Sanatçıyı ele alan, eserle dış dünya arasındaki ilişkiyi konu alan, eseri konu alan eleştiri yazılarının özellikleri üzerinde durulur.
5. Eleştiri yazılarını, yazarın eser karşısındaki tavır ve tutumuna göre değerlendirir.		[!] Nesnel ve öznel tavırlar hakkında bilgi verilir. Nesnel ve öznel eleştirilerin farklılıkları sorgulanır.
6. Eleştiri yazılarıyla denemeleri karşılaştırır.		
7. Eleştiri metni yazar.	 Öğrenciler farklı konularda eleştiri yazısı yazarlar ve birbirlerine okurlar. Dinledikleri eleştiri yazıları hakkında düşüncelerini ifade ederler.	
8. Eleştirileri akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımından değerlendirir.		 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları eleştiri metinleriyle inceledikleri eleştiri metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları eleştiri metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
9. Eleştirileri yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları eleştiri metinlerini, inceledikleri eleştiri metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları eleştiri metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
1. RÖPORTAJ		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Röportajların ortak özelliklerini belirler.	<p>🏠 Öğrenciler, röportaj kelimesinin anlamını araştırırlar.</p> <p>🏠 Öğrenciler, bir bölgeyi veya belli bir yeri, bir kurumu, bir veya birkaç insanı konu alan röportajlar bulur ve bu röportajları okurlar. Arkadaşlarının buldukları röportajları dinler, beğendikleri röportajları neden beğendiklerini açıklarlar.</p>	<p>[!] Röportajların ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Röportajın, gazete haberlerinin daha genişletilmiş ve yazarın kişisel görüşleriyle zenginleştirilmiş hâli olduğu belirtilir. ▪ Röportajın konusu olan habere, röportajı gerçekleştiren kişinin o konu veya yer ile ilgili düşüncelerinin ve görüşlerinin de ilâve edildiği söylenir. ▪ Röportajda önemli olanın, birçok insanın gördüğü ve bildiği şeyleri ustaca dile getirmek olduğu vurgulanır. ▪ Röportajlarda öğretici, açıklayıcı, kanıtlayıcı, betimleyici anlatım gibi anlatım türlerinden yararlandığı belirtilir.
2. Röportajlarda dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
3. Röportajları gruplandırır.		<p>[!] Röportajların gruplandırılmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sunuş biçimi bakımından her şeyi “ben” ekseninde anlatan röportajlarla; anlatılan hususu en dikkat çekici yönünden başlayarak dikkatlere sunan röportajların birbirinden farklı oldukları vurgulanır. ▪ Konuları bakımından bir bölgeyi, bir eşyayı ve insanı konu alan röportajlar olduğu belirtilir. ▪ Bir yeri veya bölgeyi konu alan röportajlarda; röportaj yapılan yerde sürdürülen hayatın her yönüyle bilinmesi gerektiği, alışılmıştan farklı yönlerin fotoğraf, film ve ses kayıtlarıyla belgelenmesinin önemi ifade edilir. Bunların röportajı inandırıcı hâle getirdiğine dikkat çekilir. ▪ Eşyayı konu alan röportajlarda; eşyanın her yönüyle bilinmesi gerektiği, röportaj yapanın eşyayı dikkat çekecek ve okuyanları düşündürecek yönleriyle anlatması gerektiği vurgulanır. ▪ İnsanı konu alan röportajların, gazete okuyucusunun dikkatini çekecek ve onları bazı konularda düşündürecek biçimde düzenlendiği belirtilir. ▪ Röportaj yazarının, tespitleriyle düşünce ve kanaatlerini birlikte ifade ettiği vurgulanır.
4. Röportaj ile gazetecilik arasında ilgi kurar.		<p>[!] Röportajın XX. yüzyılda gazete ve gazeteciliğin çevresinde geliştiğini fark eder.</p>

5. Röportaj yapar.	 Öğrenciler, belirlenen bir konuda röportaj hazırlığı yapar ve uygularlar. Arkadaşlarının yaptığı röportajları dinlerler. Okudukları, dinledikleri röportajlar hakkında düşüncelerini ifade ederler.	
6. Röportajı akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		 Öğrencilerin kendi yazdıkları röportaj metinleriyle inceledikleri makale metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kendi yazdıkları röportaj metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
7. Röportajı yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		 Öğrencilerin kendi yazdıkları röportaj metinlerini, inceledikleri makale metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kendi yazdıkları röportaj metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
2. MÜLAKAT (GÖRÜŞME)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği mülakat metinlerinin ortak özelliklerini sıralar.	 Öğrenciler, siyasetçi, sanatçı, edebiyatçı, iş adamlarıyla gerçekleştirilmiş mülakat örnekleri bulur ve bunları okurlar. Arkadaşlarının hazırladıkları mülakat örneklerini dinler; beğendiği mülakatları niçin beğendiklerini açıklarlar.	[!] Mülakatların ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Mülakat metinlerinin öğretici ve ufuk açıcı olduğu, söyleşmeye bağlı anlatım biçimi çevresinde oluşan bir tür olduğu belirtilir. Kurallarını büyük ölçüde kendisiyle konuşulan kişinin mizacı ve kültürünün belirlediği açıklanır. Mülakatlarda kullanılan anlatım türleri belirlenir. Alınan cevapların aynen ve yorumlanmadan yayımlanmasının mülakatın ayırıcı özelliği olduğu vurgulanır.
2. Mülakatlarda dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
3. Mülakatlarda ön hazırlığın önemini açıklar.		
4. Kimlerle mülakat yapılabileceğini belirler.		[!] Alanında tanınmış kişilerle mülakat yapılabileceği belirtilir.
5. Mülakatı yapan kişinin özelliklerini belirler.		[!] Mülakat yapacak kişinin, <ul style="list-style-type: none"> Mülakat yapılacak kişiden görüşme zamanını belirlemesini isteme, Görüşülecek husus üzerinde hazırlanma, Görüşmenin gerçekleşmesi anında ölçülü olma, Ziyaret edilen kişinin ilgisini çekme gibi özelliklere sahip olması gerektiği belirtilir. Kültürü ve becerisiyle karşısındakini konuşmaya ikna edebilecek beceriye sahip olmasının önemi vurgulanır.
6. Mülakatta iletişim anının önemini açıklar.		[!] Mülakatta iletişim tablosundaki asıl öğelerin daha yalın olarak ortaya çıktığı vurgulanır. Kendisiyle görüşülen kişinin tanıtılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulur.
7. Mülakat yapar.	 Öğrenciler gruplara ayrılarak farklı kişilerle aynı konuda mülakat yaparlar; mülakatlarını karşılaştırırlar, mülakatlar arasındaki farklılıkların sebeplerini tartışırlar.	[!] Öğrencilerden yaptıkları mülakatı metin hâline getirmeleri istenir.

8. Mülakatı akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		<p>📖 Öğrencilerin kendi yazdıkları mülakat metinleriyle inceledikleri makale metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kendi yazdıkları mülakat metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
9. Mülakat metnini yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		<p>📖 Öğrencilerin kendi yazdıkları mülakat metinlerini, inceledikleri makale metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kendi yazdıkları mülakat metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
3. SÖYLEV (HİTABET, NUTUK)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Söylevlerin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, farklı söylev örnekleri araştırır, bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu söylev metinlerini dinler ve dinlediği söylevler hakkında düşüncelerini ifade ederler.	[!] Söylevlerin ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Söylevlerin amacının insanları heyecandırmak, bir fikri, bir kanaati insanlara aşlamak ve benimsetmek olduğu belirtilir. ▪ Her konuda söylev verilebileceği belirtilir. Ancak dinî, siyasi, sosyal ve askerî alanlarda verilen söylevlerin önemli oldukları üzerinde durulur..
2. Söylevlerde kullanılan dil ve anlatım özelliklerini belirler.		[!] Söylevlerde kullanılan dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Her söylevde dilin alıcıyı harekete geçirme işlevi ile heyecana bağlı işlevinin birlikte kullanıldığı, ▪ Söyleyişte yersiz ve gereksiz vurgular, anlaşılmasız ve abartılı sözler, yersiz bağırıların söylev olmadığı, ▪ Etkili ve kısa cümlelerle güven içinde söze başlamanın ve hemen asıl konuya geçmenin önemi, ▪ Dinleyici kitlesiyle sürdürülen iletişimi kesmeden konuşmanın devam etmesi gerektiği, ▪ Ünlem cümlelerinin özellikleri ve işlevleri belirtilir. ▪ Toplayıcı ve zihinde kalabilecek heyecanlı ve açık cümlelerle söylevin bitirilmesi önerilir.
3. Söylevin söz ve sesle gerçekleştirilen bir sanat olduğunu fark eder.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sözün ses ve anlam değerinin, dinleyicinin dikkatini üzerinde durulan konuya yoğunlaştırmadaki rolü, ▪ Canlı bir söyleyiş, konuşma metninin tutarlılığı, açıklığı; ses ve hecenin söylenişine dikkat edilmesi, ▪ Konuşma metninde akıcılığı bozacak öğelere yer verilmemesi gibi hususlar üzerinde durulması gerektiği vurgulanır. ▪ Söylevde sözün yanında sesi kullanmanın, söylev veren insanın duruş, jest ve hareketlerin önemi üzerinde durulur.
4. Söylev veren kişiyle dinleyiciler arasındaki ilişkinin önemini açıklar.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dinleyicilerin zevk, kültür düzeyleri ve gereksinimlerinin söylev veren tarafından dikkate alınması gerektiği belirtilir. ▪ Konuşanla dinleyici kitlesinin içten, doğal, coşku ve heyecanla birleşmesinin önemi; inandırmak için, inanmak ve samimi olmak gerektiği; söylev veren kişinin yalın, açık ve içten olmasının önemi vurgulanır.
5. Söylev hazırlamada dikkat edilecek hususları belirler.		[!] Söylev hazırlanışında aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilinmeyen, benimsenmeyen, içselleştirilmemiş konularda söylev hazırlamanın yapmacık söz söyleme tehlikesini beraberinde getirdiği belirtilir. ▪ Söylev verenin, konuştuğu konuyu çeşitli yönleriyle bilmesi, söyleyeceklerine inanması, düşüncelerini içselleştirmesi gerektiği vurgulanır.

6. Söylev hazırlar.	 Öğrenciler; vatan sevgisi, bireysel özgürlük mücadelesi, eğitim hakkı konularından biri üzerinde söylev hazırlarlar. Hazırladıkları söylevleri Türkçenin ses değerlerine, söyleyiş özelliklerine ve doğal vurgusuna dikkat ederek önce en az üç defa okur; sonra da metne bakarak sınıfta konuşurlar. Arkadaşlarının söylevleri hakkında düşüncelerini ifade ederler.	
7. Söylevi akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımından değerlendirir.		 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi sundukları söylevle inceledikleri söylev metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi sundukları söylevi öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
8. Söylev metnini yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları söylev metinlerini, inceledikleri söylev metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları söylev metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

10. ON İKİNCİ SINIF DİL VE ANLATIM DERSİ ÜNİTE VE KAZANIMLARI

I. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
1. Sanat Metinlerinin Ayırıcı Özellikleri		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Sanat metinleriyle öğretici metinleri karşılaştırır.		[!] Sanat metinlerinin yapı bakımından öğretici metinlerden farklılıklarını sıralar.
2. Sanat metinlerinin gerçeklikle ilişkisini sorgular.		
3. Sanat metinlerinde göndergenin özelliklerini örneklerle açıklar.		
4. Sanat metinlerinde kullanılan dilin işlevlerini belirler.		
6. Sanat metinleri ile okuyucu/seyirci arasındaki ilişkiyi fark eder.		
7. Sanat metinleri ile gelenek arasında ilişki kurar.		
8. Sanat metinleri ile gerçekleşen iletişimin özelliklerini açıklar.		
9. Sanat iletişiminin bilimsel, düşünsel ve dinsel iletilerden farklılıklarını örneklerle gösterir.	👥 Öğrenci grupları, sanat iletilerinin ve etkinliklerinin insanı ve insanlığı nasıl zenginleştirdiğini araştırır, tartışır. Tartışma sonucunda her grup kendi posterini oluşturur. Hepsi sınıfın duvarına asılır.	
10. Dille gerçekleştirilen sanatlarla ses, renk, çizgi ve hareketle gerçekleştirilen sanatlar arasındaki farklılıkları belirler.		
11. Dille gerçekleştirilen sanat etkinliklerini gruplandırır.		[!] Anlatma, gösterme, kendini coşku ile ifade etme etkinlikleri çevresinde dille gerçekleştirilen sanatların gruplandırılabilmesi vurgulanır.
12. Anlatmaya bağlı metinlerde temaların özelliklerini belirler.	📖 Öğrenciler; tarihî olay ve kişileri anlatan metin, gezi yazısı, anı, biyografi, fabl, masal, halk hikâyesi, hikâye metinleri ve destan parçaları araştırır, bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okudukları metinleri dinlerler ve bu metinler hakkındaki düşüncelerini ifade ederler.	
13. Coşku ve heyecana bağlı sanat metinlerinin özelliklerini belirler.		

I. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
2. Sanat Metinleri		
2.1. Fabl		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Fablların ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, fabl metinleri araştırır, bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu metinleri dinlerler. Okunan metinler hakkında düşüncelerini ifade ederler.	[!] Fablların ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Fablda soyut bir düşüncenin somutlaştırıldığı örneklerle açıklanır. Fablda ahlak dersi vermenin esas olduğu, kahramanlarının insan olmayan varlıklar arasından seçildiği; ama temanın insanla ilgili olduğu vurgulanır. Fablin kişileştirme (teşhis) ve konuşurma (intak) sanatları üzerine kurulduğu belirtilir. Fablda düşsel olay ve kişiler yardımıyla insanlara özgü davranış, değer, düşünce ve tutumların dile getirildiği belirtilir. Fabl metinde yararlanılan anlatım türleri ve hâkim anlatım türü belirlenir.
2. Fablin yapı özelliklerini çözümler.		[!] Fablin yapı özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Fabl metni kendi içinde bütünlüğü olan parçalara ayrılır. Fabldaki olay veya olay örgüsü belirlenir. Olay veya olay örgüsünün gerçeklikle ilişkisi sorgulanır. Olay veya olay örgüsünde kahramanların neyi, nasıl temsil ettikleri tartışılır. Fabllarda metin parçalarının anlam bakımından birbiriyle ilişkisi sorgulanır. Fablda mekânın özellikleri belirlenir. Fablda zamanın özellikleri belirlenir.
3. Fablin dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.		[!] Fablin dil ve anlatım özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Fabllarda farklı anlatım türlerinin oluşturduğu metin parçalarının nasıl birleştirildiği belirlenir. Söz ve hareket arasındaki ilişkiler üzerinde durulur. Fabllarda dilin hangi işlevlerde kullanıldığı belirlenir.
4. Fablda temanın özelliklerini belirler.		[!] Temaların evrensel oldukları, değişmez ahlaki değerler ve insana ait özellikler çevresinde yoğunlaştığı belirtilir.
5. Fabl yazar.	 Öğrenciler, günlük hayatta tespit ettikleri aksaklıkları ifade eden fabl örnekleri yazarlar. Yazdıkları fablları okurlar. Arkadaşlarının yazdıkları fabllar hakkında düşüncelerini ifade ederler.	

6. Fablı akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		<p> Bu kazanımın gerçekleşmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları fabl metinleriyle inceledikleri fabl metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları fabl metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
7. Fablı yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		<p> Bu kazanımın gerçekleşmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları fabl metinlerini, inceledikleri fabl metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları fabl metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
2. 2. Masal		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Masalların ortak özelliklerini belirler.		[!] Masalların ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlar üzerinde durulur: <ul style="list-style-type: none"> Masallarda olağanüstü kişilerin başlarından geçen olağanüstü olayların anlatıldığı, mekân ve zamanın da olağanüstü özellikler taşıdığı belirtilir. Halk masallarının anonim oldukları, kuşaktan kuşağa sözlü gelenekle aktarıldığı vurgulanır. Masal kişilerinin özellikleri belirlenir. Masallarda iyi-kötü, haklı-haksız gibi zıtların birlikteliği ve çatışmasının söz konusu olduğu vurgulanır. Masallarda mekânın özellikleri tartışılır. Olağanüstü özelliklere sahip kişilerin insana özgü bir hâli, bir durumu ifade veya temsil ettiği belirtilir. Masallarda zamanın saat ve takvimle ölçülebilen zamandan farklılığı ve bu zamanın metne kazandırdıkları açıklanır. Masallarda yararlanılan anlatım türleri belirlenir.
2. İncelediği masalın yapı özelliklerini çözümler.	<p> Her öğrenci, Türk masallarından bir metin okur. Birkaç öğrenciden okuduğu masalı arkadaşlarına anlatmaları istenir. Öğrenciler anlatılan masallar hakkında düşüncelerini ifade ederler.</p> <p> Halk masalları ile Andersen masalları gibi yazarı belli masallar arasındaki farklılıkları araştırır.</p> <p> Öğrenci grupları, çocukların masalları neden sevdiklerini tartışır. Tartışma sonuçlarını grup sözcüleri sınıfa sunar.</p>	[!] Masalın yapı özellikleri çözümlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> Masaldaki olay örgüsünü ve olay örgüsünün özellikleri belirlenir. Olay örgüsü, olayın geçtiği yer ve olayın oluşmasında rol sahibi kişilere de dikkat edilerek metin parçalara ayrılır. Her parçanın metin içinde yüklediği işlevler tartışılır. Masallarda karşılaşma ve çatışmaların temel özellikleri belirlenir. Olay parçalarının bir tema etrafında nasıl birleştikleri belirlenir.
3. Masalların dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.		[!] Dil ve anlatım özellikleri belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> Anlatıcı belirlenir, özellikleri açıklanır. Anlatıcının bakış açısı ve özellikleri belirlenir. Masalın nasıl başlayıp nasıl bittiği üzerinde durulur. Masallarda dilin hâkim işlevi bilirlenir.
4. Okuduğu masalları günümüz yaşama biçimi ve insan ilişkilerinden yola çıkarak anlamlandırır.		
5. Masalların sanat metni oluş nedenlerini sorgular.		
6. Fabl ile masalı karşılaştırır.		

7. Masal yazar.	 Öğrenciler, Türk halk masallarından biri hakkında bir yazı yazarlar. Yazdıklarını arkadaşları ile paylaşırlar. Arkadaşlarının okudukları yazı hakkında düşüncelerini ifade ederler. Öğrenciler, masallar hakkında yazılmış inceleme yazıları okurlar.	
8. Masalı akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları masal metinleriyle inceledikleri masal metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları masal metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
9. Masalı yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları masal metinlerini, inceledikleri masal metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları masal metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
2. 3. Hikâye (Öykü)		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Hikâyelerin ortak özelliklerini belirler.	<p>👤 Öğretmen, öğrencileri dört gruba ayırır. Birinci grup bir halk hikâyesi; ikinci grup Maupassant tarzı bir hikâye (Refik Halit, Ömer Seyfettin, S. Âli gibi); üçüncü grup Çehov tarzı bir hikâye (Memduh Şevket Esendal'ın 1922'den sonra yazdığı hikâyeler gibi), dördüncü grup Sait Faik'in sanat hayatının son devresini karakterize eden hikâyelerinden biri ile 1950 sonrası hikâyelerinden birini seçerler. Her grup seçtiği hikâyeyi, dokuzuncu sınıf Edebiyat Dersi Öğretim Programında yer alan "Anlatmaya Bağlı Edebî Metinleri İnceleme Yöntemi"ne göre inceler. Gruplar, inceleme sonuçlarını sınıfta paylaşırlar. Her grup, kendi hikâyeleri ile diğer grupların hikâyelerini yapı, tema, dil ve anlatım, gerçeklik ve gelenek bakımlarından karşılaştırır.</p> <p>👤 Öğrenciler Sait Faik'in "Kıvalı Adada Bir Ev", "Sinağrit Baba", "Alemdağ'nda Var Bir Yılan" gibi 1945'ten sonra yazdığı; kendi "ben" ini ve bunalımlarını anlatan hikâyeleri ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Abdullah Efendi'nin Rüyalari" kitabında bir araya gelen metinleri okurlar.</p>	<p>[!] Öğrencilerin Maupassant tarzı, Çehov tarzı, bireyi konu alan hikâyeleri incelemeleri ve bunları karşılaştırmaları sağlanır. Hikâye metinlerinin ortak özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <p>Maupassant tarzı hikâyenin;</p> <ul style="list-style-type: none"> Seçilmiş olay ve kişiler üzerine kurulduğu, Bu tarz hikâyede olay, kişi, mekân ilişkisinin okuyucuda gerçeklik duygusu uyandırdığı, Hikâyenin çekirdeği durumundaki çatışma veya karşılaşmanın merak uyandıracak biçimde geliştirilerek anlatıldığı, Hikâyenin beklenmedik bir son ile bittiği, Mekân-insan bütünleşmesine özen gösterildiği; Rastlantılardan kaçınıldığı, Olay parçaları, kişi- mekân ilişkisinde sebep-sonuç bağlantılarına dikkat edildiği, Bireysel fantezilerden kaçınıldığı, Olayı ve kişiyi belirleyen faktörlere önem verildiği, Sosyal çevrenin bu dikkatlerle anlatıldığı, Doğal çevrenin anlatılmasında gözleme bağlı kalmaya özen gösterildiği vurgulanır. <p>Çehov tarzı hikâyede;</p> <ul style="list-style-type: none"> Memduh Şevket Esendal'ın 1922 sonrasında yazdığı "Mendil Altında", "Sahan Külbastısı" gibi hikâyelerinden birinden hareketle, hikâyenin hayatın doğal akışı içinden alınan bir kesit olduğu vurgulanır. Kahramanlar arasındaki karşılaşma ve çatışmadan ziyade, belli bir zaman diliminde hayatın doğallığı içinde insanların davranışları, birbiriyle ilişkileri ele alınır; bazı olay, düşünce ve tasarımlar karşısında gösterdikleri tepkilerin gözler önüne serildiği belirtilir. Kahramanların karşılıklı konuşmalar içinde buldukları belirtilir. Abartılmamış gerçekliğin anlatılmak istendiği belirtilir. <p>Bireyi konu alan hikâyelerde;</p> <ul style="list-style-type: none"> Hikâyecinin gözlemlerinden ve dış dünyada yaşanan olaylardan yola çıkarak bireysel bunalım ve çıkmazlarına yöneldiği vurgulanır. Hikâyecinin kişiliğiyle hikâye kişilerinin iç içe girdiği; yaşanan ile arzu ve hayal edilenin birlikteliği üzerinde durulduğu belirtilir. Bireyin dış dünyayı olduğu ve gördüğü gibi değil; içinde bulunduğu ruh hâline göre olması gerektiği gibi algıladığı ve anlattığı vurgulanır. Bunalım ve yaşama sevinci arasında kalan bireyin var olandan hareketle düş dünyasına sığındığı sezdirilir. Bu metinlerde anlatılanla anlatanın iç içe girdiği belirtilir.
2. Hikâyenin özelliklerini değerlendirir.		<p>[!] Anlatmaya bağlı edebî metinlerin yapısının değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hikâyenin yapı öğelerinin; olay örgüsü, kişiler, mekân ve zaman olduğu vurgulanır. Olay veya olay örgüsünü meydana getiren parçalar arasındaki ilişki açıklanır. Hikâye metinlerinde olay ve anlatıcının vazgeçilmez öğeler olduğu belirtilir. Olayın ortaya çıkması için kişilere, mekâna, zamana ihtiyaç olduğu vurgulanır. Bu öğelere ilişkin çözümler yapılır.

3. Hikâyenin temasını bulur.		[!] Olayın bir temayı beraberinde getirdiği, olayın ortaya çıkması için kişilerin karşılaşması veya çatışmasının zorunlu olduğu açıklanır. Bu karşılaşmanın kısa ve kesin ifadesine tema dendiği vurgulanır. Tema ile gündelik hayat arasında ilişki kurularak metnin yazıldığı dönemle tema arasındaki ilişki belirlenir.
4. Hikâyelerin dil ve anlatım özelliklerini belirler.		[!] Metnin dil ve anlatım özellikleri belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Anlatıcı belirlenir. Anlatıcının özellikleri ve bakış açısı sorgulanır. ▪ Metinde yararlanılan anlatım türlerinin birbiriyle ilişkisi belirlenir. ▪ Hikâyelerde dilin hangi işlevde kullanıldığı değerlendirir.
5. Metnin gelenekle ilişkisini belirler.		[!] Metnin gelenekle ilişkisinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Metinle yazıldığı dönem arasında ilişki kurulur. ▪ Metnin önceki metinlerle ilişkisi sorgulanır. Metinle önceki metinler arasında; tema, yapı, dil ve anlatım bakımlarından ilişki kurulacağı üzerinde durulur. ▪ Metnin, kendisinden önceki metinlerden etkilenip etkilenmediği sorgulanır. Her metnin kendi tarzında daha önce yazılmış birçok metinden yararlandığı, metnin daha sonra yazılacak metinlere kaynaklık edebileceği vurgulanır. ▪ Sanatçının gelenekle ilişkisi üzerinde durulur.
6. Metni yorumlayarak güncelleştirir.		[!] Metnin yorumlanmasında aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Metni oluşturan parçalar arasındaki anlam ilişkisinin önemi vurgulanır. ▪ Metnin anlamının, kendisini oluşturan birimlerdeki anlamlara indirgenemeyeceği ve metnin anlamının kendisini meydana getiren birimlerin anlam değerlerinin ortak paydası olduğu vurgulanır. ▪ Metnin, okuyan her insanın bilgisi, görgüsü ve psikolojik durumuna göre yorumlanabileceği vurgulanır. ▪ Metnin her okunduğunda yeni anlam değerleri kazandığı örneklerle açıklanır. ▪ Metinde açıkça dile getirilmiş olanlarla, açıkça ifade edilmemiş olanlar anlam çevresinde ilişkilendirilir. ▪ Yaşanan gerçeklikle metindeki gerçeklik arasındaki ilişki sorgulanır. ▪ Metnin okuyucuda uyandırdığı duygular tartışılır.
7. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi belirler.		[!] Yazarın hayat hikâyesi başta olmak üzere bilinen özellikleriyle metin arasındaki ilişki sorgulanır.
8. Hikâye yazar.		[!] Öğrencilerden Maupassant ve Çehov tarzı ile bireyi merkeze alan hikâyeler yazmaları istenir. Yukarıdaki kazanımlardan hareket etmeleri sağlanır.
9. Hikâyeyi akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımlarından değerlendirir.		📖 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları hikâye metinleriyle inceledikleri hikâye metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları hikâye metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağdaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.
10. Hikâyeyi yazım ve noktalama bakımından değerlendirir.		📖 Bu kazanımın gerçekleşmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Öğrencilerin kendi yazdıkları hikâye metinlerini, inceledikleri hikâye metinleri ile yazım ve noktalama bakımından karşılaştırmaları, ▪ Kendi yazdıkları hikâye metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
2. 4. Roman		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Romanların ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler; <i>Notre Dame'ın Kamburu, Madame Bovary, Suç ve Ceza, Goriot Baba, Aşk-ı Memnu, Handan, Kiralık Konak, Kuyucaklı Yusuf, Yalnızız, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, İnce Memed, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Küçük Ağa, Devlet Ana, Osmançık, Bereketli Topraklar Üzerinde, Sinekli Bakkal, Ağrı Dağı Efsanesi, Bugünün Saraylısı, Çalıkuşu, Bir Düşün Gecesi, Kilit, Küçük Dünyalar, Ayaşlı ve Kiracıları, Gün Uzar Yüzyıl Olur</i> romanlarından en az üçünün özelliklerini belirler, bu özellikleri yazılı olarak sıralar, bunları sözlü olarak sınıfa sunarlar. Arkadaşlarının okuduğu eserler hakkında yazdıklarını dinlerler. Sınıfta tartışarak okudukları üç romanı birbiriyle karşılaştırır, benzer ve farklı yönlerini sıralarlar.	
2. İncelediği romanın yapı özelliklerini yorumlar.		[!] Romanın yapı özellikler işlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Olay örgüsü şema hâlinde gösterilerek olay örgüsünü oluşturan ve kendi içinde bütünlüğü olan parçalar arasındaki ilişki üzerinde durulur. ▪ Romandaki olay zinciri ile olay örgüsünün farklılıkları üzerinde durulur. Olay örgüsündeki zamanın, kronolojik zamandan farklılıkları sorgulanır. ▪ Olay örgüsündeki kişilerin özellikleri ve işlevleri belirlenir. ▪ Zaman ifade eden parçaların özellikleri ve metinlerdeki işlevleri açıklanır. ▪ Mekânı anlatan parçaların özellikleri ve işlevleri belirlenir.
3. Metnin birimlerinden hareketle temayı bulur.		[!] Olay örgüsünü oluşturan birimlerin ortak paydasının kısa ve kesin ifadesine tema dendiği hatırlatılır. Temanın özellikleri üzerinde durularak eserin yazıldığı dönemde temaya verilen önem açıklanır.
4. İncelediği romanın dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.		[!] Dil ve anlatım özellikleri belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Anlatıcı belirlenir. Anlatıcının özellikleri ve bakış açısı sorgulanır. Aynı metindeki farklı anlatıcıların birbiri nasıl tamamladığı belirtilir. ▪ Metinde yararlanılan anlatım türlerinin birbiriyle ilişkisi üzerinde durulur.
5. Romanın bağlı olduğu edebiyat anlayışını belirler.		

6. Roman incelemesi yapar.	<p>☞ Okuduğu romanlarla ilgili inceleme tanıtma, eleştiri yazıları arar, bulur, okur.</p>	<p>[!] Roman incelemesi sonunda yazılacak metinde aşağıdaki planın uygulanması önerilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Önce eserin yazıldığı dönemin zihniyeti kısaca ifade edilir. ▪ Eseri tanıtan birkaç cümle veya paragraftan sonra eserin yapısı üzerinde durulması gerektiği söylenir. ▪ Yapıyı olay örgüsü, kişiler, mekân ve zamanın oluşturduğu vurgulanır. Bunların bir bütünü ortaya koydukları belirtilir. Bunların özellikleri açıklanır, nasıl birleştikleri belirtilir. ▪ Olay örgüsündeki metin parçalarından hareketle temanın bulunması gerektiği dile getirilir. ▪ Temanın inceleme konusu metinde hangi yönlerden ele alındığı üzerinde durulması istenir. ▪ Bu yapı ve temanın anlatım aracılığıyla organik birlik hâline geldiği sezdirilerek dil ve anlatım özelliklerine geçilmesi gerektiği belirtilir. ▪ Okunan romanların anlamları üzerinde düşünülmesi önerilir. Farklı anlam değerlerinin birleşerek daha üst seviyede bir başka anlamı ifade ettikleri, her okunuşta bu anlamın yenilendiği vurgulanır. “Edebî metnin anlamı yoktur, anlamları vardır.” cümlesi üzerinde öğrencilerin düşünmesi sağlanır. ▪ Öğrencilerden okudukları romanları bireysel incelemelerinden ve yukarıda söylenenlerden hareketle yorumlamaları istenir.
----------------------------	---	--

II. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
2. 5. Tiyatro (Oyun)		
↻ 9. Sınıf Türk Edebiyatı Dersi "Göstermeye Bağlı Metinler" ünitesiyle ilişkilendirilerek işlenecektir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Tiyatro metninin ortak özelliklerini belirler.	🎭 Öğrenciler, insanlığın ilk dönemlerini konu alan filmlerde ayin ve törenleri izler. Millî ve mahallî oyunları ve dansları izler. Ortaoyunu ve Karagöz metinlerinden parçalar okur, arkadaşlarının okuduklarını dinler. Klâsik trajedi ve komedilerden seçilmiş parçalar okur, dinler. Melodram metinlerinden parçalar okur veya dinler. 🎭 Seyretme ihtiyacını karşılamak üzere oluşan sanat dallarını araştırır.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Seyretmenin, edebiyattan ayrı bir sanat etkinliği olduğunu belirtir. ▪ Tiyatro metinlerinde göstermenin ve anlatmanın rolünü ve değerini belirler.
2. Modern dönemde göstermeye bağlı edebî metinleri ifade etmek için kullanılan terimleri sıralar.	🎭 Öğrenciler, tiyatroya gitmek, temaşa etmek, temaşa sanatı, görsel sanatlar, tiyatro metni anlamlarını, kullanıldıkları yer ve dönemlerini de dikkate alarak araştırırlar.	
3. Tiyatro metninin yapısını değerlendirir.	🎭 Tiyatrolarda temsil edilen metinlerdeki mekânların gösterilmesi için neler yapıldığını araştırır.	[!] Tiyatro metninin yapı özellikler işlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiyatro metnindeki dramatik örgü belirlenir. Dramatik örgünün, anlatmaya bağlı metinlerdeki olay örgüsü terimini karşıladığı vurgulanır. ▪ Dramatik metindeki sahne ve perdenin dramatik örgü içindeki yeri ve değeri üzerinde durulur. ▪ Dramatik örgüyü meydana getiren parçalar arasındaki ilişki açıklanır. ▪ Dramatik örgünün kronolojik zaman çizgisindeki iz düşümü gösterilir. ▪ Dramatik örgüde kişilerin işlevleri belirlenir. İşlevlerine göre gruplandırılan kişilerin temsil ettiği zihniyet veya değer sorgulanır. ▪ Dramatik metinde mekânın özellikleri belirlenir.
4. Anlatılan olayda gösterilen, nakledilen veya hissettirilen bölümleri belirler.		
5. Dramatik örgüden hareketle metnin temasını bulur, özelliklerini belirler.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Temanın güncelleştirilmesi ve yorumlanması sağlanır. ▪ Temanın gerçeklikle ve insanla ilişkisi sorgulanır. ▪ Temanın eserin yazıldığı ve temsil edildiği dönemdeki önemi üzerinde durulur.
6. İncelediği tiyatro metninin dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.		[!] Bu kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dramatik metinde yararlanılan anlatım türleri üzerinde durulur. ▪ Drama metinlerinde dilin hangi işlevlerinden yararlandığı belirtilir.

7. Tiyatro metni ile tiyatrodaki seyredilen eseri karşılaştırır.		[!] Kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Drama metninin tiyatrodaki sahnelenmesi için nelere ve kimlere ihtiyaç olduğu belirtilir. ▪ Dramadaki mekân ile tiyatrodaki sahne ve sahne düzeni arasındaki ilişkiyi açıklar.
8. Tiyatro metinlerini canlandırır.	<p> Öğrenciler, okudukları bir drama metni hakkında yazılmış yazılar bulur; tiyatro tarihi veya dramatik edebiyat tarihi içinde metnin yerini ve bağlı olduğu geleneği belirler; eserin yazıldığı dönemin zihniyeti hakkında kısaca bilgi verir; ele aldıkları metni edebî metin olarak inceler.</p> <p> Öğrenciler, seyrettiği bir tiyatroyu; eserin sahneye konuluşu, temanın yorumlanması, oyuncuların metni yorumlamadaki başarıları veya başarısızlıkları, oyunun seyirci üzerinde bıraktığı etki bakımlarından değerlendiren bir yazı yazarlar.</p>	

II. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ		
2. 6. Şiir		
↻ Şiir ünitesi 9. sınıf Türk Edebiyatı Dersi“Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler“ ünitesiyle ilişkilendirilerek işlenecektir.		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Şiirlerin ortak özelliklerini belirler.	<p>📖 Öğrenciler, Cumhuriyet Döneminden, tanınmış beş farklı şairden değişik temalarda yazılmış birer şiir seçer ve okurlar. Arkadaşlarının seçtikleri şiirleri dinlerler.</p> <p>📖 Öğrenciler mensur şiir, manzum hikâye ve şiir bulup okurlar. Bu üç metni karşılaştırıp benzer ve farklı yönlerini belirlerler.</p>	[!] Şiirin nesirden, mensur şiirden ve manzum hikâyeden farklılıklarını belirler.
2. Şiirin yapısını çözümler.		[!] Şiirin yapısının çözümlenmesinde; <ul style="list-style-type: none"> Şiirin yapısını meydana getiren ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimler belirlenir. Bu birimlerin anlam, ses ve söyleyiş değerleri açıklanır. Birimlerin birbiriyle anlam, ses ve dil bilgisi bakımlarından ilişkisi üzerinde durularak birimlerin birleşerek dile getirdikleri duygu ve düşünce açığa çıkarılır.
3. Şiirin temasını belirler.		[!] Aynı temanın nesir ve şiirde ifade edilişi arasındaki fark üzerinde durulur. Aynı temada yazılmış şiirleri karşılaştırır.
4. Şiirin dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.		[!] Şiirde dil ve anlatım özellikleri işlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> Şiirde kullanılan anlatım türleri belirlenir. Şiirde dilin hangi işlevde kullanıldığı belirlenir. İlk anlamı dışında kullanılan her düzeydeki dil öğeleri belirlenir. İmgelerin özellikleri belirlenir. Söz sanatlarının işlevleri örneklerle açıklanır.
5. Şiirde ahengi sağlayan unsurları örneklerle gösterir.		[!] Şiirde ritmin özellikleri ve nasıl sağlandığı belirlenir. Ses akışı ve söyleyiş üzerinde durulur..
6. Şiirin bağlı olduğu sanat ve düşünce hareketleriyle ses, söyleyiş ve tema bakımlarından ilişkisini açıklar.		
7. Şiirde ahengin söyleyicinin ruhi durumuna ve tavrına göre düzenlendiği hususunda örnekler verir.		[!] Her şairin şiirde ele aldığı temaya göre bir söyleyiciye vücut verdiği üzerinde durulur. Şiirde konuşanın şair olmadığı, şiirde söyleyicinin sesini ve söyleyişini hissettirdiği vurgulanır.
8. Şiirin ait olduğu geleneği belirler.		[!] Her dilin kendine ait bir şiir geleneği olduğunu fark ettirilir.
9. İncelediği şiiri yorumlar.		▪
10. Şairin özel hayatı, mizacı, siyasi ve sosyal tercihleriyle metin arasında ilişkiyi sorgular.		

11. Şiir ve şairi hakkında daha önce yazılmış yazıları bulur, okur.	 Öğrenciler, şair hakkında bilgi edinirler.	
12. Şiir ezberler.		
13. Şiir yazar.	 Öğrenciler, şiir üzerine bir inceleme yazısı da yazarlar.	[!]Bu kazanım işlenirken yukarıdaki kazanımların göz önünde bulundurulması istenir. Öğrencilerin kendi yazdıkları şiir metinleriyle inceledikleri şiir metinlerini akıcılık, bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden karşılaştırmaları, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kendi yazdıkları şiir metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla akıcılık, bağlaşıklık, bağlaşıklık yönlerinden değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Kendi yazdıkları şiir metinlerini öz değerlendirme ya da akran değerlendirmesi yoluyla yazım ve noktalama bakımından değerlendirmeleri sağlanır. ▪ Bu konuda öğrencilere rehberlik edilir.

II. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
1. Konferans		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği konferans metninin ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler konferans metinleri araştırır, bulur, okurlar. Arkadaşlarının getirdiği konferans metinlerini dinlerler. Dinlediği konferans metinleri hakkında düşüncelerini ifade ederler.	[!] Konferansların özelliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Konferansların bir konuyu açıklamak, dinleyicileri bilgilendirmek, aydınlatmak üzere hazırlanan konuşmalar olduğu, geniş kitleye veya uzmanlar grubuna bir konu hakkında bilgi vermek üzere düzenlendiği belirtilir. ▪ Ele alınan konuda yetkili olduğu bilinen ve kabul edilen kişilerin konferans vermesi gerektiği vurgulanır. ▪ Konferans konusunun ilgi çekici olması gerektiği belirtilir. ▪ Konferansta özgün bir düşüncenin dile getirildiği vurgulanır. ▪ Konferans vermenin ve dinlemenin amacı üzerinde durulur.
2. Konferansla, söylevi; dilin işlevleri ve anlatım türü bakımından karşılaştırır.		
3. Konferans verilebilecek alanları belirler.		[!] İlim, sanat, teknik, teknoloji, düşünce, kısacası doğa ve kültür ilimleriyle ilgili her konuda konferans verilebileceği vurgulanır.
4. Konferans verecek kişinin hazırlık için yapması gerekenleri açıklar.		[!] Konferansçının hazırlıklarını bir metin hâline getirmesinin yararlı olduğu ve bu metnin konferansın gayesini belirten cümlelerle başlamasının önemi üzerinde durulur.
5. Konferansçının konferans esnasında dikkat etmesi gerekenleri açıklar.		[!] Konferans esnasında dikkat edilmesi gerekenler açıklanırken; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tek kişinin uzun süre konuşmasının dinleyicileri bıktıracağı belirtilir. ▪ Konferans veren kişinin, dinleyicilerin kültür ve zevk düzeyini dikkate alması gerektiği ifade edilir. ▪ Konferansçının konuyu dağıtmaması gerektiği, ses tonunu ayarlayabilmesinin önemli olduğu, el kol hareketine fazlaca başvurmasının dinleyicilerin dikkatlerini dağıtacağı vurgulanır. ▪ Konferansçının görünüşü, kılık kıyafeti, tavır ve hareketleriyle dinleyiciler üzerinde olumlu ya da olumsuz tesirler bırakabileceği söylenir. ▪ Konferansçının heyecanlarıyla değil akli ve sağduyusuyla hareket etmesi gerektiği de belirtilir. ▪ Konferans metninin okunmaması gerektiğinin yanı sıra; metinsiz konuşmanın da inandırıcı olmadığı, konferans verenin buna dikkat etmesi gerektiği vurgulanır.
6. Konferansta söylenenlerin bir tema çevresinde kendiliğinden birleşmesi gerektiğini belirler.		

7. Konferans hazırlama ve konferans vermenin usta-çırak geleneği içinde öğrenilecek yönleri bulunduğunu belirler.		
8. Beğendiği konferansçıların özelliklerini sıralar.		
9. İncelediği konferans metinlerini açıklık, akıcılık, duruluk, yalınlık ve tutarlılık bakımından değerlendirir.		
10. Konferanslarda kullanılan anlatım türlerini sorgular.		
11. Konferanslarda kullanılan dilin işlevini belirler.		
12. Konferans metni hazırlar ve sunar.	<p>👤 Öğretmen, öğrencileri sınıf sayısını dikkate alarak gruplara ayırır. Her grup farklı konuda birer konferans metni hazırlar. Gruplar sınıfta konferans ortamı hazırlayarak bir sonraki derste yazdıkları metinleri arkadaşları ile paylaşırlar. Her grup, diğer grupların metinleri ve metinleri sunuşları hakkında düşüncelerini ifade eder.</p>	

II. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
2. Açık Oturum		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu, dinlediği ve izlediği açık oturum konuşmalarının özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, açık oturum metinleri bulur, okur, dinler; dinlediği açık oturumların özelliklerini anlatırlar. İmkân bulunabilirse bir açık oturum sesli olarak dinletilir veya görüntülü olarak seyrettilir.	[!] Bu kazanımın işlenişinde; ▪ Açık oturumlarda geniş halk kitlesinin ilgi duyduğu konuların seçildiği, eser ve çalışmalarıyla tanınmış kişilerin konuşturulduğu vurgulanır. ▪ Başkan ve dinleyicilerin ele alınan konuyu farklı yönlerden aydınlatacak temel düşünceler üzerinde yoğunlaşmalarının gereği belirtilir.
2. Açık oturumun düzenleneceği mekânın özelliklerini belirler.		
3. Açık oturum konusunun önceden belirlenmesi ve duyurulmasının yararını sorgular.		
4. Açık oturumda başkanın rolünü belirler.		
5. Açık oturumda ele alınan konunun işleniş tarzını belirler.		
6. Açık oturum sonunda forum düzenlenebileceğini örneklerle gösterir.		
7. Forumda uzun konuşmaların, gereksiz hareket ve taşkınlıkların zararlı olduğunu örneklerle gösterir.		
8. Açıklık, akıcılık, duruluk bakımlarından aynı oturumda konuşan kişilerin konuşmalarını değerlendirir.		
9. Açık oturumda kullanılan anlatım türlerini belirler.		
10. Açık oturumda dilin hangi işlevde kullanıldığını belirler.		
11. Açık oturumda görev alır.	 Sınıfta bir açık oturum düzenlenir. Yapılan açık oturum hakkında öğrenciler düşüncelerini ifade ederler.	

II. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
3. Sempozyum		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği sempozyum metinlerinin ortak özelliklerini sıralar.	 Öğrenciler, sempozyumda konuşulan metinler bulur, okur ve dinlerler. Arkadaşlarının bulduğu metinleri hakkında düşüncelerini ifade ederler.	
2. Sempozyum düzenlemedeki esasları belirler.		[!] Sempozyum düzenlemedeki esaslar belirlenirken; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Belli bir konuda uzmanlaşmış kişilerin kendi alanlarının bir problemi ile ilgili olarak hazırlayıp gerçekleştirdikleri toplantıya sempozyum dendiği vurgulanır. ▪ Sempozyumda aynı konunun farklı bakış açılarından ele alındığı belirtilir. ▪ Her metnin veya konuşmanın hem kendi başına bir bütün olduğu, hem de aynı sempozyumda okunan metinlerin birlikte daha üst seviyede bir bütün oluşturduğu belirtilir.
3. Sempozyumda sunulan bildirilerin tartışılma zamanını belirler.		[!] Kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sempozyumda önceden belirlenmiş bir konuşmacı grubunun bulunduğu hatırlatılır. ▪ Grupta bulunan her kişinin aynı konunun farklı bir yönünü inceleyip konuşma metni hazırladığı, belirtilen tarihte ve yerde bir araya gelerek oturumlar hâlinde konuşmalarını yaptığı, her oturumun bir başkanı olduğu söylenir. ▪ Ayrıca sempozyum düzenleme kurulunun bulunduğu, bu kurulun sunulacak bildirileri seçme, yayınlama sürecinde ve sempozyum düzeninin sağlanmasında görevli olduğu belirtilir.
4. Oturum başkanının görevlerini açıklar.		
5. Sempozyumda dinleyici-konuşmacı ilişkisini sorgular.		
6. Sempozyumda sunulan bildiri metinlerinin özelliklerini belirler.		[!] Kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Her bildiri metninin sempozyumda ele alınan konuyu bir başka yönden açıklayan veya tamamlayan ilmî bir yazı özelliği taşıması gerektiği belirtilir. ▪ Konuşmacının bu metni, dinleyicilerin dikkatlerini dağıtmadan ve onları sıkmadan sunması gerektiği vurgulanır. ▪ Bildiri metinlerinin yazılı metin olarak ilmî makale özelliği taşıdığı; konuşmacının bu metnin önemli noktalarını vurgulayarak sunması gerektiği ifade edilir.
7. Sempozyum metinlerinde kullanılan dilin işlevlerini belirler.		

8. Sempozyumlarda başvuru anlatım türlerini ve kullanım özelliklerini belirler.		
9. Aynı sempozyumda sunulan farklı konuşma metinlerini tutarlılık, açıklık, akıcılık bakımlarından değerlendirir.		
10. Sempozyum sunumunda görev alır.	 Sınıf içinde belirlenen bir konuda sempozyum düzenlenir. Öğrenciler, düzenlenen sempozyum üzerinde düşüncelerini ifade ederler.	

II. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
4. Forum		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği forum metninin ortak özelliklerini sıralar.	 Öğrenciler, forum metinleri bulur, okur; arkadaşlarının getirdikleri metinler hakkında düşüncelerini ifade ederler.	[!] Forumun en belirgin özelliğinin, sosyal bir problemin geniş kitle önünde ayrıntılarıyla tartışılması ve dinleyicilerinin tartışmada daha aktif bir şekilde rol almaları olduğu belirtilir.
2. Forum başkanının özelliklerini ve görevlerini belirler.		[!] Forum başkanının: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tartışma konusunu çok iyi bilmesi, ▪ Foruma katılacak konuşmacıları ve dinleyicileri çeşitli yönleri ve eğilimleriyle iyi tanınması, ▪ Olay ve konuşmaları kısa sürede iyi algılaması, ▪ Farklı düşünceler arasında ilişkiler kurabilecek kültür, anlayış ve yeteneğe sahip olması, ▪ Konuşmanın akışını yönlendirecek hoşgörü ile donatılmış bir otoriteyi ustalıkla kullanması gerektiği belirtilir.
3. Forum düzenlemedeki esasları belirler.		[!] Forum düzenlemedeki esasların belirlenmesinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Başkanın yönlendirici konuşmasıyla başlayan forumda hem konuşmacılara hem soru sormak hem de açıklamalarda bulunmak üzere dinleyicilere söz hakkı verileceği ifade edilir. ▪ Konuşmaların, açıklamaların ve soruların forumun konusu çevresinde birleşmesi gerektiği vurgulanır. ▪ Kamuoyunu aydınlatmak düşüncesiyle belli bir konuda uzmanlaşmış kişilerin bir konuyu tartışmaları ve tartışmaların ses ve görüntülerinin teknik imkânlarla tespit edilmesinin, daha sonra da bunların basın organları aracılığıyla yayımlanmasının dinleyicisiz forumun ortaya çıkmasına sebep olduğu üzerinde durulur.
4. Forumda kullanılan dilin işlevini belirler.		
5. Konuşmacıların anlatım özelliklerini belirler, birbiriyle karşılaştırır.		
6. Forum ve paneli karşılaştırır.		
7. Forumda kullanılan anlatım türlerini belirler.		
8. Forumu açıklık, akıcılık, duruluk, yalınlık ve tutarlılık bakımından değerlendirir.		
9. Forumda görev alır.		

II. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM		
5. Münazara		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği münazara metninin ortak özelliklerini sıralar.	 Öğrenciler, münazara örnekleri bulur, okur; arkadaşlarının okuduğu münazara metnini dinler.	
2. Münazara düzenlemedeki esasları belirler.		[!] Münazarada görüş ve karşı görüşün (tez ve antitez) bir hakem kurulu karşısında tartışılmasının esas olduğu vurgulanır.
3. Münazaranın amacını belirler.		[!] Münazaranın amaçları belirlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilir: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Münazaranın amacının düşüncelerin, kabullerin karşılaştırılması olduğu vurgulanır. ▪ Münazaraların öğrencileri daha iyi yetiştirmek isteğiyle okullarda düzenlendiği belirtilir. ▪ Münazaraların öğrencilerin konuşma yeteneğinin gelişmesine, doğru düşünme alışkanlığı kazanmalarına, bazı konularda ders dışında araştırma yapmalarına yardımcı olduğu vurgulanır.
4. Münazarada hakem kurulunun, konuşmaları değerlendirme esaslarını belirler.		[!] Kazanımın işlenmesinde: <ul style="list-style-type: none"> ▪ İleri sürülen düşüncelerin, bu düşüncelerin doğruluğunu kanıtlamaya yarayan delillerin, anlatım ve savunma tarzlarının, açıklama ve karşı tezi çürütme gücünün, konuşmacıların konuşma yeteneği ve telaffuz konusundaki duyarlılıklarının hakem kurulu tarafından değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durulur.
5. Münazarada demagojiye başvurmanın amaca hizmet etmediğini örneklerle gösterir.		[!] Kazanımın işlenişinde; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Demagojinin; konuşan veya yazan kişinin, dinleyicilerin veya okuyucuların duygularını okşamayı gaye edindiği vurgulanır. ▪ Öğretme ve aydınlatmanın, demagojide yerini hoş gitme isteğine bıraktığı belirtilir.
6. Münazarada konuşmacıların dikkat etmesi gerekenleri açıklar.		[!] Münazarada; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Konuşmacıların süslü söyleyişlere değil; sağlam fikirlere, yerinde ileri sürülen delillere ve ortaya konan düşüncelere önem vermeleri gerektiği vurgulanır. ▪ Dili güzel ve etkili kullanmanın, konuşulanları dinlemede gösterilen sabrın ve dikkatin önemi belirtilir.
7. Münazarada kullanılan anlatım türlerini belirler.		
8. Münazarada kullanılan dilin işlevlerini belirler.		
9. Münazarayı açıklık, akıcılık, duruluk, yalınlık ve tutarlık bakımından değerlendirir.		
10. Münazarada görev alır.	 Sınıf içinde münazara düzenlenir. Öğrenciler, düzenlenen münazara ile ilgili düşüncelerini ifade ederler.	

IV. ÜNİTE: BİLİMSEL YAZILAR		
Bilimsel Yazılar		
Kazanımlar	Etkinlik Örnekleri	Açıklamalar
1. Okuduğu ve dinlediği inceleme ve araştırma yazılarının ortak özelliklerini belirler.	 Öğrenciler, popüler dergi ve gazetelerdeki öğretici yazıları, bilimsel dergilerdeki yazıları, tarama, değerlendirme yazılarını, bir yazarın herhangi bir konuda kişisel kanaatlerini dile getiren yazıları araştırır, bulur ve okurlar. Arkadaşlarının okuduğu metinleri dinlerler. Kendi okudukları metinlerle arkadaşlarının okuduğu metinler arasındaki benzer ve farklı yönleri tespit ederler. Sonuçları birbirleri ile paylaşırlar.	
2. Bilimsel yazıları karşılaştırır.		[!] Karşılaştırma sonucunda; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dergi ve gazetelerdeki popüler, öğretici yazılarla bilimsel yazıların farklılıkları belirlenir. ▪ Bir yazarın, bir ilim adamının, bir düşünürün kişisel deneyimlerini, gözlemlerini ve kanaatlerini ifade eden öğretici yazıların ortak ve farklı yönleri açıklanır.
3. Bilimsel yazıların amaçlarını belirler.		[!] Bilimsel yazıların amaçları işlenirken; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilimsel yazıların bilimsel buluşları iletmek için yazıldığı, ▪ Açıklığın ve kesinliğin vazgeçilmez özellikleri olduğu; ▪ Gerekli donanıma sahip kişilerce kısa, öz ve hemen anlaşılabilir tarzda yazılması gerektiği vurgulanır. ▪ Bilimsel yazıların bilimsel iletişimi gerçekleştirmek üzere yazıldıkları belirtilir.

<p>4. Bilimsel yazıların yapı özelliklerini belirler.</p>	<p> Öğrenciler, bilimsel makalelerde kaynak gösterme çeşitlerini araştırırlar. Özelliklerini tartışırlar. Farklı kaynak gösterme yöntemlerine birer örnek bulurlar.</p>	<p>[!] Bilimsel yazıların yapı özelliklerinin çözümlenmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilimsel makaleler bölümlere ayrılır. <p>Bilimsel makalelerin giriş bölümünde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Makalede ifade edilenlerin kolay ve doğru anlaşılmasına yarayacak yeterli ve temel bilgilerin verilmesi, ▪ Çalışmanın gerekliliğinin ortaya konması; ▪ Önceki yayınların değerlendirilmesinin zorunlu olduğu, ▪ Araştırmada seçilen yöntemin belirlenmesi ve seçiliş sebeplerinin ortaya konması, ▪ Araştırmadaki ana bulguların dile getirilmesi ve sonuçlarının belirtilmesi, ▪ Ayrıca kullanılacak her türlü özel terim ve kısaltmaların belirtilmesi gerektiği vurgulanır. <p>Bilimsel makalede malzeme ve yöntemler kısmında;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yazarın neyi, nasıl ve niçin kullandığını açıkladığı bu bölümün amacının, konuyu bilen bir uzman kişinin aynı çalışmayı kendi imkânlarıyla tekrar etmesini sağlamak olduğu vurgulanır. ▪ Neler yapıldığı ve nasıl yapıldığı anlatılırken alt başlıklara yer verilebileceği belirtilir. <p>Bilimsel makalede özet hazırlama esasları verilirken;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilimsel yazıların başında yer alan özetin, makalenin paragraf boyutunda küçültülmüş bir biçimi olduğu belirtilir. ▪ Özetin; malzeme ve yöntemler, sonuçlar ve tartışma bölümlerinde söylenenleri kapsamaması gerektiği ifade edilir. ▪ Özetin metnin mahiyetini ifade edecek biçimde hazırlanması gerektiği söylenir. ▪ Özetle araştırmanın esas amaçları, araştırma metodu, bulguları, sonuçları ve sonuçların önemi üzerinde durulması gerektiği vurgulanır. <p>Bilimsel makalelerde sonuç kısmında;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yapılan çalışmada elde edilen bulguların dile getirildiği; ▪ Sonucun yalın ve açık bir şekilde ifade edilmesi gerektiği belirtilir. <p>Bilimsel yazılarda tartışma bölümünün özellikleri işlenirken;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tartışma kısmında sonuçların tekrar edilmediği, tartışıldığı; ▪ Bulunanların genelleştirildiği, başka çalışma ve konularla ilişkilendirildiği; ▪ Çalışmanın pratik hayattaki yeri ve değeri üzerinde durulduğu belirtilir.
<p>5. Bilimsel yazılarda ön hazırlığın gerekliliğini ve hazırlıkla ilgili esasları belirler.</p>		<p>[!] Bu kazanımın işlenişinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilimsel yazıların bilimsel araştırmaların sonucu olması gerektiğini belirtilir. ▪ Bilimsel yazıların; başlık, özet, giriş, malzeme ve yöntemler (asıl metin), sonuç ve tartışma bölümlerinden oluştuğu belirtilir. ▪ Bilimsel makalede başlığın önemi ve nasıl düzenlenmesi gerektiği açıklanır. Başlığın; herkes tarafından okunacağı, bu sebeple kelimelerin dikkatle seçilmesi ve makalenin içeriğini verebilen en az sayıda kelimedenden oluşması gerektiği; başlığın yazının etiketi durumunda olduğu vurgulanır. ▪ Uygun bir başlığı olmayan bilimsel yazının okuyucu kitlesine ulaşmayacağı belirtilir.
<p>6. Bilimsel yazıları gruplandırır.</p>		<p>[!] Bilimsel yazıların bilimsel makaleler, tarama, değerlendirme yazıları, konferans raporları, toplantı özetleri olarak gruplanabileceği vurgulanır.</p>

7.	Birden çok yazar tarafından hazırlanan bilimsel makalede yazar adlarının sıralanış tarzını belirler.		[!] Kazanımın işlenişinde; ▪ Yazar adlarının alfabetik sıralandığı makaleler yanında kürsü sorumlusu veya laboratuvar yetkilisinin sıralamayı belirlediği söylenir.
8.	Tarama-değerlendirme makalelerinin özelliklerini belirler.		[!] Kazanımın işlenişinde; ▪ Tarama ve değerlendirme makalelerinin özgün olmadıkları, daha önce yayımlanmış yazıları değerlendirmek, eleştirmek amacıyla yazıldıkları hatırlatılır.
9.	Tarama-değerlendirme makalelerinin hazırlanış tarzını açıklar.		
10.	Tarama ve değerlendirme makalelerinin yararını sorgular.		
11.	Bilimsel yazılarda dilin işlevlerini belirler.		
12.	Bilimsel makalelerde kullanılan anlatım türlerini belirler.		
13.	Bilimsel makaleleri açıklık, akıcılık, duruluk ve tutarlılık yönlerinden değerlendirir.		
14.	Bilimsel yazı hazırlar.		

11. ATATÜRKÇÜLÜK KONULARI

ATATÜRKÇÜLÜK KONUSU	KAZANIMLAR	SINIF	BİRLİKTE İŞLENECEK ÜNİTE VE ÜNİTE KONUSU	AÇIKLAMALAR
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE YER ALAN TEMEL FİKİRLERİ KAPSAYAN BAZI KONULAR Türk dili Atatürk'ün Türk diliyle ilgili görüşleri Türkçenin yaşayan ve zengin bir dil olma özelliği Millî kültürümüzün korunmasında dilin önemi ATATÜRK İLKELERİ Milliyetçilik ilkesi Millî birlik ve beraberliğin güçlenmesinde dilin işlevi	1. Atatürk'ün Türk dili ve diller hakkındaki görüşlerini araştırır. 2. Atatürk'ün Türk dilinin gelişmesiyle ilgili yaptığı çalışmaları belirler.	9. SINIF	II. ÜNİTE: DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI 2.Türk Dilinin Tarihi Gelişimi ve Türkiye Türkçesi	
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE YER ALAN TEMEL FİKİRLERİ KAPSAYAN BAZI KONULAR Basın hürriyeti	1. Atatürk'ün basına ve basın hürriyetine verdiği önemi fark eder.	9. SINIF	I.ÜNİTE: İLETİŞİM 1.İletişim	Atatürk'ün basına ilgili görüşlerini içeren metinlerin bulunması sağlanır. Bu metinlerden hareketle Atatürk'ün basına verdiği önem gösterilir.
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ Atatürkçülüğün Türk toplumu için önemi	1. Atatürkçü düşüncenin toplumumuz için önemini fark eder.	10. SINIF	I.ÜNİTE: SUNUM-TARTIŞMA-PANEL 1.Sunum	
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE YER ALAN TEMEL FİKİRLERİ KAPSAYAN BAZI KONULAR Dayanışma Millî birlik ve beraberlik yönünden dayanışmanın önemi Türk kadının toplumdaki yeri ve kadın hakları	1. Atatürkçü düşüncede dayanışmanın millî birliğin sağlanması bakımından önemini belirler. 2. Türk kadınının Cumhuriyetle birlikte kazandığı hakları fark eder.	10. SINIF	III. ÜNİTE: ANLATIM TÜRLERİ 5.Öğretici Anlatım-Açıklayıcı Anlatım-Tartışmacı Anlatım-Karıtlayıcı Anlatım	

ATATÜRK'ÜN HAYATI Atatürk'le ilgili anılar	1. Atatürk'le ilgili anılar bulur. 2. Atatürk'ün anılarından hareketle Atatürk'ün kişiliği ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	11. SINIF	II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER 3.Anı	
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE YER ALAN TEMEL FİKİRLERİ KAPSAYAN BAZI KONULAR Eğitimde öğretmenin önemi ve rolü Millî eğitim Eğitimin önemi Millî eğitimin esasları Eğitimin yaygınlaştırılması	1. Eğitimin millî özelliklerini fark eder. 2. Eğitimin insan hayatındaki önemini sezer. 3. Türk millî eğitiminin temel esaslarıyla ilgili çıkarımlarda bulunur. 4. Eğitimin yaygınlaşmasının önemini fark eder.	11. SINIF	II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER 8.Fıkra 10.Makale	Bu konular işlenirken gazete ve dergilerden konuyla ilgili makale ve fıkralar buldurulur, üzerinde incelemeler yapılır.
ATATÜRK İLKELERİ Türkiye Cumhuriyetinin Türk Gençliğine Emanet Edilmesi	1. Atatürk'ün gençlere verdiği önemi sezer.	11. SINIF	III. ÜNİTE: SÖZLÜ ANLATIM 3.Söylev (Hitabet, Nutuk)	Bu konu Atatürk'ün "Gençliğe Hitabe"siyle ilişkilendirilerek işlenecektir.
ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ Vatan ve millet sevgisi İdealist oluşu Açık sözlülüğü Öğreticilik yönü Önder oluşu Kararlı ve mücadeleci oluşu Yönetici oluşu Birleştirme bütünleştirme gücü ATATÜRK'ÜN HAYATI Fikir hayatı	1. Atatürk'ün kişisel özelliklerini belirler. 2. Atatürk'ün düşünce hayatıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.	11. SINIF	II. ÜNİTE: ÖĞRETİCİ METİNLER 4.Biyografi	Atatürk'le ilgili bir biyografide Atatürk'ün kişilik özellikleri buldurulur.
ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ Vatan ve millet sevgisi Birleştirme bütünleştirme gücü	1. Sanat metinlerinde Atatürk'ün vatan ve millet sevgisinin işlenişini belirler.	12. SINIF	II. ÜNİTE: SANAT METİNLERİ 4.Roman	
ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE YER ALAN TEMEL FİKİRLERİ KAPSAYAN BAZI KONULAR Eğitimin Önemi	1. Atatürk'ün eğitim anlayışıyla ilgili bilimsel yazı bulur. 2. Bilimsel yazılarda Atatürk'ün eğitime verdiği önemi belirler.	12. SINIF	IV. ÜNİTE: BİLİMSEL YAZILAR	

12. ÖĞRENME -ÖĞRETME SÜRECİ

Öğrenme sürecinde:

1. HAZIRLIK
2. İNCELEME-UYGULAMA
3. ANLAMA-YORUMLAMA
4. DEĞERLENDİRME

aşamaları programda verilen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

1.HAZIRLIK

Bu aşama yeni bilgilerin öğrenilmesini sağlamak amacıyla yapılacak hazırlık çalışmalarını kapsamaktadır. Bu amaca yönelik olarak;

- Ders için gerekli malzemenin hazırlanması,
- Ön bilgilerin harekete geçirilmesi,
- İncelemeye yönelik olarak yöntem ve tekniklerin belirlenmesi gerekir.
- İncelenecek metne ve konuya göre malzeme hazırlanmalıdır.
- Ayrıca konuyla ilgili öğrencilerin ufaklarını açacak, dikkat çekici ve güncel olanla ilişki kuracak tarzda etkinlikler düzenlenmelidir.
- Hazırlık bölümünde konuyu aydınlatıcı kısa ve açık açıklamalara yer verilmeli, kullanılacak terimler kısaca tanıtılmalıdır. Ayrıca konuyla ilgili öğrencilerin ufaklarını açacak, dikkat çekici ve güncel olanla ilişki kuracak tarzda etkinlikler düzenlenmelidir.

2. İNCELEME-UYGULAMA

“İnceleme-Uygulama” bölümünde kazanımları gerçekleştirmek üzere seçilen metin ve metin parçaları ünitadaki kazanımlar doğrultusunda incelenir. Dil ve anlatım dersi beceri kazandırmayı amaçladığı için bu süreçte sözlü ve yazılı uygulama etkinlikleri düzenlenir.

Bu aşamada öğrencilerin, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, sanat eserinden zevk alma becerilerini kazanmaları; metni anlayıp ondan bilinçli zevk almaları sağlanır.

3. ANLAMA-YORUMLAMA

Anlama ve yorumlama sürecinde; incelenen metinlerden elde edilen sonuçların öğrenciler tarafından yazılı ve sözlü olarak ifade edilmesine imkân sağlanmalıdır. Bu amaçla bu bölümde özgün etkinlik ve sorular düzenlenmelidir.

4. DEĞERLENDİRME

Değerlendirme bölümünde, önceki süreçlerde verilen kazanımların ne ölçüde öğrenildiğine yönelik çalışmalar yapılır. Bu bölümde farklı soru çeşitleriyle değerlendirmeye imkân tanınmalıdır.

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİNDE ÖĞRETMEN;

- Öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate almalıdır.
- Farklı yazın türlerini tanıtarak öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin düşüncelerini önemsemelidir.
- Kaynaklara ulaşma yöntemlerini sunmalıdır.
- Öğrencilerin edebî zevklerini geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.

- Öğrencilerin, bilgilerini sınıflandırmalarına, karşılaştırma yapmalarına, bilgiler arasında ilişkilendirme kurmalarına, yeni bilgileri yorumlamalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin, öğrenme türlerine göre çalışmalar yapmalarına yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin, kendilerini değerlendirmelerine yönelik çalışmalar yapmalarına yardımcı olmalıdır.

13. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek, gelişimlerini izlemek, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak, öğrenme güçlüklerini belirlemek, öğretimin ve öğretim materyallerinin etkinliğini belirlemek, gelecekteki öğrenme süreçlerini planlamaya veri sağlamak, öğretim programlarının yeterliliğini belirlemeye yönelik bilgi sağlamak gibi amaçlarla yapılır.

Dil ve Anlatım dersinde de ölçme ve değerlendirme bu amaçlarla yapılarak öğrencilerin gelişimine katkı sağlamaya yönelik olmalıdır. Böylece öğrencilerin öğrenme süreçleri izlenerek gerektiğinde kullanılan eğitim etkinlikleri zenginleştirilmelidir. Bu süreçte öğretmen, varsa öğrencilerin eksiklikleri belirlemeli; onları program doğrultusunda gerekli becerileri kazanmaya ve geliştirmeye özendirmelidir. Bunun için öğretmen, birkaç aracı birlikte kullanarak ölçme ve değerlendirme yapmalıdır. Tartışma, yazma, okuma, performans görevleri ve sunular öğrenci hakkında bilgi edinmenin birkaç yollarındandır. Ancak bunlardan hiçbiri tek başına yeterli değildir. Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretim ve öğrenme stratejilerini benimsemiş olduğundan, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için farklı ölçme yöntemleri kullanılması gerekmektedir. Öğretmenler farklı ölçme yöntemlerinden ünitelerdeki kazanımlara uygun olanı seçerek öğrencileri bunlarla değerlendirmeleri uygun olmalıdır.

Değerlendirme, ölçmeyle elde edilen verilere ilişkin karar verme işidir. Bu nedenle objektif olmalıdır. Eğitim öğretim sürecini değerlendirmek için öğrencinin, öğrenme ve öğretme sürecinde yaptığı projeler, ödevler, sunular vb. çalışmalar dikkate alınır. Aşağıda bu süreçte değerlendirmeye yönelik yapılacak çalışmalarla ilgili ana başlıklar önerilmiştir.

- Okumayı gözlemlene (Anlatmaya bağlı metinleri okuma, öğretici metinleri okuma, şiir okuma)
- Yazmayı gözlemlene (Şiir yazma, öğretici metin yazma, sanat metinleri yazma)
- Anlamayı gözlemlene (Metni anlama)
- Metin inceleme ve yorumlamayı gözlemlene

Öğrencilerin süreçteki başarılarını değerlendirmek için öğrenci ürün dosyaları (portfolyo) kullanılabilir. Öğrenci ürün dosyası, öğrencinin öğrenme süreci içinde yaptığı çalışmaları sakladığı dosyadır. Öğrenci ürün dosyalarına konulacak ürünlerin planlaması önceden yapılmalı, çalışma süreci öğretmen tarafından izlenmelidir. Öğrencinin, ürün dosyasına seçtiği ürünlerini koyma gerekçelerini açıklaması sağlanmalıdır. Bu ürünlerle ilgili olarak: "Bu çalışmadan neler öğrendim?, Bu çalışmada nerede zorlandım?, Bu çalışmadan hoşlanma/hošlanmama nedenleri vb." sorulara cevap olacak şekilde öz değerlendirme yapıları sağlanmalıdır. Ayrıca bu çalışmaları, öğretmenin değerlendirmesi gerekmektedir. Öğretmen, öğrenci ürün dosyalarını her dönem en az iki kez incelemeli; öğrencilerin ürünleriyle ilgili yaptığı hataları belirledikten sonra, öğrencilerden çalışmalarında gerekli düzeltmeleri yapıp dosyalarına koymalarını istemelidir. Ekler bölümünde ürün dosyalarında yapılacak değerlendirmelerle ilgili örnek ölçekler verilmiştir. Sınıfın, şartların, çevrenin durumuna göre bu formlar geliştirilebilir. Bunların hepsinin birlikte kullanılmasında zorunluluk yoktur. Öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ürün dosyasında; metin oluşturma, proje, araştırma ödevi, okunan kitabı değerlendirme (100 Eser'den hareket edilebilir.), araştırma ve sunum, otobiyografi, biyografi, anlatmaya bağlı metinler, şiirler, şiir incelemeleri, roman incelemeleri, kitap incelemeleri ile ilgili örnekler olabilir.

Yukarıdaki süreç değerlendirmede kullanılan gözlem formları, performans değerlendirme çalışmaları, öğrenci ürün dosyası, yıllık ödev notu veya kanaat notu olarak kullanılır.

Sürecin değerlendirilmesinde “Ekler” bölümündeki örnek formlar kullanılması önerilmiştir. Sınıfın şartlarına, çevrenin durumuna göre bu formlar geliştirilebilir. Bunların hepsinin birlikte kullanılmasında zorunluluk yoktur.

Öğrencinin elde ettiği kazanımları gözlemek ve sonuçlar hakkında karara varma amacıyla çoktan seçmeli, eşleştirmeli, uzun cevaplı, kısa cevaplı vb. sorulardan oluşan testler kullanılabilir. Ünite veya ünitelerdeki kazanımlardan ve becerilerden hareketle ünitenin içeriğine uygun testler belirlenir. Test için hazırlanan sorularda kazanımların ve becerilerin dengeli dağılımına; üniteye kazınım ve becerileri kapsamasına dikkat edilmelidir.

Dil ve Anlatım dersinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerin nasıl değerlendirileceğine yönelik sorulacak sorular ya da yaptırılacak görevleri hazırlarken aşağıda tabloda becerilere yönelik ifadeler ipucu olarak verilmiştir. Öğrencilerin bu becerilere ulaşp ulaşmadığı çeşitli testlerle belirlenmelidir. Sınavlarda bu becerilerin dengeli şekilde dağıtılmasına özen gösterilmelidir. Bu amaca yönelik olarak test belirtke tablosu yapılabilir.

1. ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİ

BECERİLER
Okuduğu ve dinlediği metni sorgular.
Okuduklarını ve dinlediklerini yorumlar.
Yazılarında ve konuşmalarında sebep-sonuç ilişkileri kurar bulur.
Yazılarında ve konuşmalarında benzerlik ve farklılıkları yakalar.
Metinde verilen bilgilerin kabul edilebilirliğini, geçerliliğini belirler.
Metindeki düşünceleri değerlendirir.
Metinleri anlamlandırır.
Metinlerden çıkarımda bulunur.
Metni oluşturan öğeleri birbiriyle ilişkilendirir.
Metni oluşturan öğeleri karşılaştırır.
Metnin yazılış amacını açıklar.
Konuşma yazma amacını tartışır.
Metne ilgi duyma nedenini açıklar
Metindeki ifadenin kesin olup olmadığını tartışır.
Metnin düzenlenişini değerlendirir.
Olaya dayalı metinlerde temayı belirler.
Metnin düşünce yapısını oluşturan öğeleri ayırır.
Tartışılan bir kavramın doğruluğu üzerinde kendi düşüncelerini aktarır.
Tartışılan kavramın olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyar.
Tartışılan konu üzerinde uzman görüşlerini aktarır.
Metni meydana getiren farklı öğelerin bir bütün oluşturduğunu belirler.
Temayı destekleyen düşüncelerin olumlu veya olumsuz yönlerini açıklar.
Temel düşünceleri destekleyen yardımcı düşüncelerin doğruluğunu tartışır.
Yazılarında ve konuşmalarında düşüncelerin nasıl organize edileceğini belirler.
Metnin dilini değerlendirir.
Yazma, konuşma amacına ne ölçüde ulaştığını tartışır.
Metinde gözlemin etkisini tartışır.
Metindeki kalıp ifadelerin metne katkısını tartışır.
Metnin anlatım özelliklerini açıklar.
Metnin döneminin kültürüyle ilişkisini açıklar.
Metni bir bütün olması bakımından değerlendirir.
Olay örgüsünün inandırıcı olup olmadığını tartışır.
Dil bilgisi kurallarının cümleye yansımış biçimini tartışır

2. YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİ

BECERİLER
Yeni düşünceler ortaya koyar.
Bir ana düşünceyi benzerleriyle birleştirerek yeni düşünceler ortaya koyar.
Ürettiği düşünceyi farklı ortamlarda kullanır.
Kendi düşüncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı bilgiler üretir.
Ayrıntılı fikirler geliştirir ve zenginleştirir.
Sorunlara kendine özgü çözümler bulur.
Bir fikre, çok farklı açılardan bakar.
Düşüncelere bütünsel bakar.
Kendi cümleleriyle metni doğru anladığına dair ifadeler kullanır.
Beğendiği bir konuda metin oluşturur.
Verilen bilgiden hareketle metin oluşturur.
Son tarafı verilmiş bir metnin önceki bölümlerini tahmin eder.
Metni tutarlı kılan öğeleri düşünür.
Metinleri daha önceki metinlerden farklı kılan hususları düşünür.
Cümlede dil bilgisi kurallarının kullanılma şekillerini belirler.

3. İLETİŞİM BECERİSİ

BECERİLER
Bulduğu ortama uygun olarak konuşma biçimini belirler.
Uygun hitap şeklini seçer.
Vücut dilini gerektiği yerde ve gerektiği ölçüde kullanır.
Aktif olarak dinler.
Konuşulurken söz hakkı verir.
Grup içerisinde etkin bir şekilde arkadaşlarıyla etkileşimde bulunur.
Okurken etkin ve hızlı bir şekilde okur.
Yazarken ve konuşurken hedef kitleyi dikkate alır.
Kendisinin ve başkalarının yazdıklarını eleştirir.
Konuşmasını açık ve anlaşılır yapar.
Konuşurken beden dilini kullanır.
Konuşmasında kelimeleri doğru telâffuz eder.
Düşüncelerini paylaşır.
Bir konu veya tema ile ilgili düşüncelerini açıklar.
Düşüncelerini başkalarıyla tartışır.
Savunduğu düşünceyi örneklandırarak açıklar.
Düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak ifade eder.
Düşüncelerini kavram haritalarıyla ve grafiklerle açıklar.
Okuduğu eseri tanıtır.
Dilini ve millî kültürünü tanıtır.
Metnin ana düşüncesini kendi düşünceleriyle ifade eder.
Konuyla ilgili tablo, grafik, yapıp bunları açıklar.
Metinden etkilenme nedenini açıklar.
Metinden hareketle dönemin sosyal ve siyasi yapısıyla ilgili düşüncelerini paylaşır.
Şiirlerin ses ve söyleyiş güzelliklerini tanıtır.
Bulduğu bilgileri uygun formda sunar.
Bulduğu bilgileri yeni alanlarda kullanır.

4. ARAŞTIRMA BECERİSİ

BECERİLER
Doğru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark eder.
Problemi çözmek amacıyla neyi ve nasıl yapması gerektiğini araştırır.
Araştırmada yapılacakları planlar.
Sonuçları tahmin eder.
Çıkabilecek sorunları göz önüne alır.
Araştırmada çıkan sonucu test eder.
Araştırma sonucuna göre yeni fikirler geliştirir.
Çözümleme ve araştırmada ne kadar ve hangi özellikte kanıt toplanması gerektiğini belirler.
Bilimsel yaklaşımlara göre araştırmayı planlar.
Uygun araştırma ortamına karar verir.
Nasıl gözlem ve kıyas yapacağını belirler.
Sonuçları sunma yollarını belirler.
Sonuçların tekrar incelenmesi gerekip gerekmediğine karar verir.
Bulgularla asıl fikrin bağlantısını kurar.
Bulguları uygun bir dille ifade eder.
Verileri ortaya koyar.
Sonucu destekleyici verilerin yeterliliğine karar verir.
Bulguların beklentileri karşılayıp karşılamadığına karar verir.
Yazılarında ve konuşmalarında kalıplaşmış ifadelerle, kelime gruplarını işlevlerine göre kullanır.
Metnin yazıldığı dönemin sosyal yapısını araştırır.
Dönemi temsil eden edebî şahsiyetleri araştırır.
Konunun tarihçesini ya da gelişim sürecini araştırır.
Kavram ve olguların başka kavram ve olgularla ilişkisini araştırır.
Metindeki öğelerin ilişkilerini araştırır.
Metnin temasının dönemindeki önemini araştırır.
Dönemi ve akımı temsil eden yazar ve şairleri araştırır.
Bir metni ana fikrini belirlemek için okur.
Eleştirel düşünme, fikir oluşturma için okur.

5. PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ

BECERİLER
Problemi anlayarak uygun şekilde çözmek için plânlama yapar.
İşlemler sırasındaki çalışmaları gözlemler.
Gerektiğinde stratejileri ve planları değiştirir.
Yöntemleri sınar.
Çözüm aşamasında elde edilen verileri ve bilgileri değerlendirir.
Çözümün anlam ve değerini ortaya koyar.
Yeni problemleri fark eder.
Konu, tema ve olayı doğrulayan mantıksal sıralamayı yapar.
Temel düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceleri sıralar.
Olaylar ve kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya koyarak, neden-sonuç ilişkisini açıklar.
Kavram ve olguların sosyal yönünü belirler.
Metni meydana getiren unsurlar arasındaki ilişkiyi belirler.
Olay, mekan ve kişi arasındaki ilişkiyi belirler.
Yapı-tema arasındaki ilişkiyi açıklar.
Söz ve söz öbeklerinin metinde kazandıkları anlam değerlerini belirler.
Söz ve söz öbeklerinin metinde yükledikleri duygu değerlerini belirler.
Metni meydana getiren parçalar arasındaki ilişkiyi belirler.
Olay örgüsünden yola çıkarak metnin temasını bulur.
Metindeki cümleleri kullanarak bilgileri birleştirir.
Parçadan hareketle ulaşılabilecek yargıları bulur.
Metinde kurmaca olanla olmayanı belirler.
Metnin yazılış amacını belirler.
Bir metni hangi yönlerden inceleyeceğini belirler.
Metni değerlendirerek genel bir yargıya varır.
Bir cümlede veya metinde bırakılan boşlukları uygun şekilde tamamlar.

6. BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA BECERİSİ

BECERİLER
Elektronik ortamını araştırmalarında kullanır.
Bilgiye ulaşırken bilgi teknolojilerinden yararlanır.
Bulduğu bilgileri işler ve değerlendirir.
Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verir.
Bilgi teknolojilerini kullanırken plânlama yapar.
Bilgi teknolojilerinin kullanılması için gerekli birikime sahip olur.
Doğru kaynaklardan bilgiye ulaşır.
Taranan bilgilerin, işe yararlılığını göre ayırır ve değerlendirir.
Taradığı bilgilerden sonuca varır.

7. TÜRKÇEYİ DOĞRU VE ETKİLİ VE GÜZEL KULLANMA BECERİSİ

BECERİLER
Okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü, doğru, tam olarak anlar.
Duygu, düşünce, hayal ve isteklerini açık ve anlaşılır bir şekilde eksiksiz ifade eder.
Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
Her türlü durumu, görünüşü duyguyu ve düşünceyi farklı düzeylerde ifade eder.
Dil zevkini geliştirir.
Anlatılanları dinler.
Okuduklarını, dinlediklerini ve düşündüklerini düzgün cümlelerle anlatır.
Bir metni değişik amaçlar belirleyerek okur.
Düşüncelerini doğru ifade kurallarına göre yazar.
Gördüğü bir resmi yorumlar.
Grafikleri yorumlayarak düzgün cümlelerle anlatır.
Hayal ettiklerini nasıl anlatacağını öğrenir.
Kelimelerin ve cümlelerin kullanıldıkları yerde anlam kazandıklarını anlar.
Ses ve söyleyişin anlaşmadaki rolünü değerlendirir.
İyi, doğru ve güzel yazmanın anlayarak ve zevk alarak okumaya bağlı olduğunu kavrar.

ÖLÇMEDE KULLANILACAK TESTLER VE TESTLERDE KULLANILACAK SORULARIN ÖZELLİKLERİ

Programda sınıf sınıf gösterilmiş kazanımlar ve yukarıda tablo hâlinde verilmiş becerilerin ölçülmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerin yanında, süreci değerlendirmeye yönelik olarak çeşitli örnekler ve formlar kullanılmalıdır. Ölçme biçimlerinden biri seçildikten sonra, testte kullanılacak soruların, becerileri ve kazanımları kapsayacak şekilde dengeli dağıtılmasına özen gösterilmelidir.

Kullanılacak Testlerin Hazırlanması

Testlerin hazırlanması önemli bir süreçtir. Bu süreçte testler hazırlanmadan önce test türüne karar verilip gerekli olan belirtke tabloları hazırlanmalıdır. Belirtke tablosunda sorulacak soruların madde tanımları yapılmalı; beceriler ve kazanımlar testte dengeli biçimde dağıtılmalıdır. Bununla ilgili olarak örnek formlar eklerde verilmiştir.

Testlerin Özellikleri

- Testlerin geçerli, güvenilir, objektif, kullanışlı, kapsamlı ve ayırt edici olmasına dikkat edilmelidir.
- Testlerde seçilen metinlerin öğrenci seviyesine uygunluğuna dikkat edilmelidir. Olabildiği ölçüde sınıfta işlenen metinler testlerde kullanılmamalıdır. Eğer kullanılırsa sınıfta yapılan yorumdan başka yorumlar soru olarak yöneltilmelidir.
- Testlerdeki sorular ünitelerin kazanımlarına göre ve yukarıda tablo hâlinde verilmiş becerileri dengeli olarak ve eşit ağırlıkta sorulmalıdır.
- Testler öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- Testlerde sınav yönergesi açıklanmalı, sınav için verilen sürenin uygunluğuna dikkat edilmelidir.
- Yazılı sınavlarda nesnel bir ölçme yapabilmek için sorularla birlikte değerlendirme formları hazırlanıp not dağılımı ve yüzdeleri belirlenmelidir. Yazılıdan önce not dağılımı, yazılıdan sonra doğru cevaplar öğrencilere duyurulmalıdır.

14. EKLER

EK 1: KİTAP OKUMA ÖZ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Yönerge: Kitabı okuduktan sonra aşağıdaki boşlukları doldurunuz. Yapmanız gerekenleri yazınız.

Öğrencinin Adı- Soyadı:

Tarih:

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Okuma amacımı belirledim.			
Konuyla ilgili önceki bilgilerimi hatırladım.			
Okuyacaklarımla ilgili tahminlerde bulundum.			
Dikkatli okudum.			
Okuduklarımı zihnimde canlandırdım.			
Okurken, metnin sonucuyla ilgili tahminlerde bulundum.			
Karakterin duygu ve düşüncelerini anlayabildim.			
Okuduğum hikâyenin öğelerini belirledim.			
Önemli düşünceleri fark edip notlar aldım.			
Anlamadığım yerleri tekrar okudum.			
Okuduklarımı başkalarıyla tartıştım.			
Okuduklarımı özetledim.			

İyi bir okuyucu olmak ve okuma alışkanlığı kazanmak için yapmam gerekenler:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK 2: YAZMA ALANINDA ÖĞRENCİYİ DEĞERLENDİRME FORMU

Açıklama: Aşağıda öğrencilerin yazma becerilerini gözlemek için form verilmiştir. **Metin türleri işlendikten sonra örnek yazma çalışmalarında kullanılır.** Öğrencileri, ölçütlerdeki becerilere sahip olma düzeylerine göre değerlendirerek tablonun altındaki derecelerden uygun olanını boşluklara yazınız.

ÖLÇÜTLER	İzlenim ve deneyimlerini yazmaya isteklidir.	Planlı yazma yöntemine uygun yazar.	Yazma amacını açıkça ortaya koyar.	Etkileyici bir dil kullanır.	Yazımda imla ve noktalama kurallarına dikkat eder.	Okunaklı yazar.	Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır.	Yazarken sözlük ve yazım kılavuzundan yararlanır.	Toplam

(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Çok az	(1) Hiçbir zaman
------------------	-----------------	--------------	---------------	---------------------

Forma göre öğrencileri değerlendiriniz.

1. Her ölçüte göre öğrencilerin düzeyini belirleyiniz. Eksiklikler varsa gerekli önlemleri alınız.

2. İstenirse, öğrencilerin toplam puanlarını 100 üzerinden hesaplayınız.

Öğrencinin toplam puanı

-----X100

Öğrencinin alabileceği en yüksek puan

3. Bu formdan öğrencinin alabileceği en yüksek puan 40'tir.

Öğrencinin yazma becerisini geliştirmesi için:.....

..... yapması gerekir.

EK 3: 12. SINIFLAR OLAY ÇEVRESİNDE OLUŞAN METİNLERİ DEĞERLENDİRME FORMU

Açıklama: Aşağıda öğrencilerin olay çevresinde oluşan metinleri değerlendirme becerilerini gözlemek için form verilmiştir. Öğretmen tarafından, okunmak için ödev olarak verilen roman hakkında bilgi almak amacıyla kullanılır. Öğrencileri, ölçütlerdeki becerilere sahip olma düzeylerine göre değerlendirerek tablonun altındaki derecelerden uygun olanını boşluklara yazınız.

ÖLÇÜTLER	Öğrencinin Adı ve Soyadı	Dkuduğu hikâye ve romanlarda ne anlatılmak istendiğini bir iki paragrafta ifade etme	Hikâye veya romanın mekan, zaman, kişi ve olay örgüsü bakımından gerçeklikle ilişkisini anlatma	Metnin kim tarafından kime niçin anlatıldığını belirtme	Mekân-insan ilişkisi konusunda tespitlerini belirtme	Metnin temasını bulma, temanın insanlık bakımından önemini belirtme	Metnin sanat eseri olmasını sağlayan hususları anlatma	Metinden en beğendiği bölümden bir parça seçme ve metni niçin beğendiğini açıklama	Metnin temasını belirtir, bu temanın başka eserlerde ele alınıp alınmadığını konusunda düşüncelerini belirtme	Metnin dili ve anlatım biçimi bakımından değerlendirme	Metin hakkında yorum yazma	Toplam	

(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Çok az	(1) Hiçbir zaman
------------------	-----------------	--------------	---------------	---------------------

Forma göre öğrencileri değerlendiriniz.

- Her ölçüte göre öğrencilerin düzeyini belirleyiniz. Eksiklikler varsa gerekli önlemleri alınız.
- İstenirse, öğrencilerin toplam puanlarını 100 üzerinden hesaplayınız.

Öğrencinin toplam puanı

-----X100

Öğrencinin alabileceği en yüksek puan

- Bu formdan öğrencinin alabileceği en yüksek puan 50'dir.

EK 4: 11. SINIFLAR ÖĞRETİCİ YAZILAR DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Öğretmen tarafından, okunmak için ödev olarak verilen fikrî yazıları hakkında bilgi almak amacıyla kullanılır.

Açıklama: Aşağıda öğrencilerin öğretici yazıları okuma becerilerini gözlemlmek için form verilmiştir. Öğrencileri, ölçütlerdeki becerilere sahip olma düzeylerine göre değerlendirerek tablonun altındaki derecelerden uygun olanını boşluklara yazınız.

ÖLÇÜTLER								
	Eserde ileri sürülen tez, anlatılan düşününenin kaynağı, hareket noktası hakkındaki düşüncelerini belirtme	Metnin bütünüyle ilgili düşüncelerini ifade etme	Metinde anlatılanlara neden katıldığını veya katılmadığını belirtme	Eserin düşünce tarihinde ve kültür hayatındaki yeri ve değerini ifade etme	Eserin her bölümünde anlatılanları özetleme	ifade edilen düşünceleri beğenip beğenmediğini sebepleriyle birlikte belirtme	Eseri tanıtan konuşma yapma	Toplam
Öğrencinin Adı ve Soyadı								

(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Çok az	(1) Hiçbir zaman
------------------	-----------------	--------------	---------------	---------------------

Forma göre öğrencileri değerlendiriniz.

1. Her ölçüte göre öğrencilerin düzeyini belirleyiniz. Eksiklikler varsa gerekli önlemleri alınız.

2. İstenirse, öğrencilerin toplam puanlarını 100 üzerinden hesaplayınız.

Öğrencinin toplam puanı

-----X100

Öğrencinin alabileceği en yüksek puan

3. Bu formdan öğrencinin alabileceği en yüksek puan 30'dur.

EK 6: ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI

Öğrencinin
Adı ve Soyadı:

Tarih:

ÜRÜN DOSYAMIN İÇİNDEKİLER

Çalışmalarım	Bu çalışmayı neden sakladım?
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.	

EK 7: ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin Adı ve Soyadı:.....

Sınıf:.....

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
Çalışmaların tam olması					
Çalışmalardaki çeşitlilik					
Çalışmaların amaçları karşılaması					
Çalışmaların amaca uygunluğu					
Çalışmaların doğruluğu					
Dosyanın düzenliliği					
Harcanan çabanın çalışmaya yansımaları					
Yaratıcılığı gösterme					
Çalışmaların seçiminde risk alma					
Öğrencinin gelişimini gösterme					
Kendini değerlendirme					

YORUMLAR/ÖNERİLER:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK: 8**SINAVLARDA KULLANILACAK SORU DAĞILIM ÇİZELGESİ**

Açıklama: Öğretmen sınavlara yönelik soru hazırlamadan önce aşağıda verilen soru dağılım çizelgesini örnek alarak çizelge hazırlayıp buna uygun soru hazırlayabilir. Yapılacak çizelge ve soru sayıları ölçülecek beceri ve kazanımlara uygun olmalıdır.

Ölçülecek Alt Beceri	Hazırlanacak Madde Sayısı
Yazarın yazma amacını tartışır.	1
Metinden sonuçlar çıkarır.	1
Temayı belirler.	1
Sosyal hayatın metne yansıyış biçimini tartışır.	1
Metinde olay örgüsünün gelişimini fark eder.	1
Metnin, yazıldığı dönemle ilişkisini belirler.	1
Mantıksal sıralama yapar.	1
Temel düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceleri sıralar.	1
Kişi - mekân ilişkisini belirler.	1
Söz gruplarının metinde kazandığı anlam değerini belirler.	1
Metinle yazarın edebi kişiliği arasında ilişki kurar.	1
Metni değerlendirerek genel bir yargıya varır.	1
Bir cümlede bırakılan boşlukları uygun şekilde tamamlar.	1
Bir konu veya tema ile ilgili düşüncelerini açıklar.	1
Son bölümü verilmiş bir metnin önceki bölümlerini tahmin eder.	1
Olay veya durumların sonucunu tahmin eder.	1
Metinden mesaj çıkarır.	1

14. KAYNAKÇA

1. Aksan, Doğan, Anlambilim ve Türk Anlambilimi, Ankara, 1987.
2. Aksan, Doğan, Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 3, Ankara, 1982.
3. Atabay, N.-S. Özel-A. Çam, Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi, Ankara, 1981.
4. Barthes, Roland, Göstergibilimin İlkeleri, (Çev. B.Vardar-M. Rifat), Ankara, 1979.
5. Barthes, Roland, Göstergesel Serüven, (Çev. B.Vardar-M. Rifat), İstanbul, 1993.
6. Başkan, Özcan, Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler ve Çözümler, İstanbul, 1995.
7. Bayrav, Süheyla, 1. Yapısal Dilbilimi, İstanbul, 1969.
8. Bayrav, Süheyla, Filolojinin Oluşumu, İstanbul, 1999.
9. Benveniste, Emile, Genel Dilbilim Sorunları, Çev. Erdim Öztokat, İstanbul, 1995.
10. Bergez, Daniel, L'explicaiton Deetexte, Litteraire, Paris, 1989.
11. Bilgegil, Kaya, Türkçe Dilbilgisi, Ankara, 1964.
12. Bilgegil, M.Kaya, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, İstanbul, 1989.
13. Cafeoğlu, Ahmet, Türk Dili Tarihi 2., İstanbul, 1974.
14. Demircan, Ömer, Türkiye Türkçesinin Ses Düzeni, Ankara, 1979.
15. Deny, Jean, Türk Dili Grameri, İstanbul, 1941.
16. Dizdaroğlu Hikmet, Tümce Bilgisi, Ankara, 1976.
17. Eco, Umberto, 1. Alımlama Göstergibilimi (Çev. S. Rifat), İstanbul, 1991.
18. Ediskun, Haydar, Türk Dilbilgisi, İstanbul, 1988.
19. Emre, Ahmet Cevat, Türk Dilbilgisi, İstanbul, 1945.
20. Ercilasun, Ahmet B., Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Ankara, 2004.
21. Ergin, Muharrem, Türk Dilbilgisi, İstanbul, 1993.
22. Erkman, F., Göstergibilime Giriş, İstanbul, 1987.
23. Filolojinin Oluşumu, Çağdaş Dilbilim-Eleştiri Sorunları, 1976.
24. Gencan, Tahir Nejat, Türk Dil Bilgisi, Ankara, 1979.
25. Göktürk, A. 1. Okuma Uğraşı, İstanbul, 1979.
26. Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK, Ankara, 1992.
27. Guiraud, P., 1. Anlambilim (Çev. B. Vardar), İstanbul, 1975.
28. Günay, Doğan, Göstergibilim Yazıları, İstanbul, 2002.
29. Günay, Doğan, Metin Bilgisi, İstanbul, 2001.
30. Güneş, Sezai, Türk Dil Bilgisi, İzmir, 1999.
31. Hatipoğlu, Prof. Dr. Vecihe, Türkçenin Sözdizimi, Ankara, 1972.
32. Jakobson, Roman, Sekiz Yazı (Çev. M.Rifat- S.Rifat), İstanbul, 1990.
33. Kaplan, Mehmet, Dil ve Kültür, İstanbul, 1990.
34. Karahan, Leyla, Türkçede Söz Dizimi, Ankara, 1997.
35. Kayaalp, İsa, Eğitimde İletişim Dili, İstanbul, 2002.
36. Kılıç, Veysel, Dilin İşlevleri ve İletişim, İstanbul, 2002.
37. Korkmaz, Zeynep, Türkiye Türkçesi, Ankara, 1996.
38. Lyons, J., Kuramsal Dilbilime Giriş, (Çev. A. Kocaman), Ankara, TDK, 1983.
39. Martinet, Andre, İşlevsel Genel Dilbilim, İstanbul, 1998.
40. Özünlü, Ünsal, Edebiyatta Dil Kullanımları, Ankara, 1997.
41. Rifat, Mehmet, XX.yy'da Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları 2, İstanbul, 1997.
42. Saussure, Ferdinand De, Genel Dilbilim Dersleri, (Çev. Berke Vardar), Ankara, 1985.
43. Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK, Ankara, 2003.
44. Vardar, Berke, Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri, Ankara, 1982.